DE

časopis slovenskih delavcev

št. 45

Glavni urednik Marjan Horvat

Odgovorni urednik Ciril Brajer

Telefon: 313-942

Naročnina in prodaja: 321-255

Telefaks: 311-956

Naslov: ČZP Enotnost, Dalmatinova 4, Ljubljana

Ljubljana, 21. oktobra 1993, št. 45, letnik 52, cena 155 SIT

POLITIČNA LIKVIDACIJA

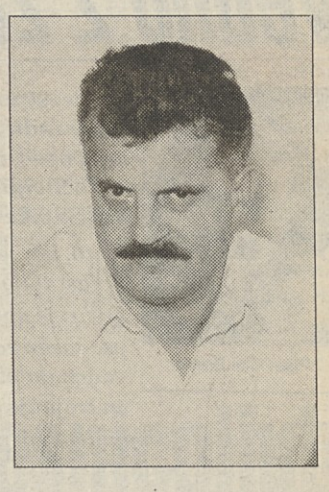

Tako je **Srečko Čater** poimenoval vladno politiko, ki se s proračunskim memorandumom le nadaljuje.

V njem namreč ni predvidenih sredstev za ublažitev pogubnih posledic sistemske zakonodaje, ki bo do konca leta 1995 požrla 11.600 delovnih mest.

Ob nacionalizaciji premoženja kmetijskih podjetij **(1.630.000.000 mark)** je šlo po vodi že letos 4.000 delovnih mest, država pa je ob **163.000.000** mark prihodka v obliki davkov in prispevkov!!

Naslednje leto bo še huje, še 4.000 delovnih mest manj, izpad prihodka države pa bo krepko presegel **600.000.000 mark.** Brez stroškov za socialno varnost!

Številke, zaradi katerih bi se vsaka normalna vlada obesila na prvo hruško.

Več o tragikomiki, ki ji vlada pravi proračunski memorandum, so Svobodni sindikati spregovorili na tiskovni konferenci, o kateri pišemo **na 4. strani DE.**

(NE LE) OB POLICIJSKI STAVKI

Policija, model demokratičnega odnosa do stavk

SMO ZA DRŽAVO RES NAVADNI CEPCI?

Bo poniglavi državi res uspevalo, da se bo na račun naše neumnosti reševala iz lastnih pasti?

NAROBE SVET

Paradoks med »socialdemokrati« in »socialliberali«

RDEČI KARTON

Ga bo dal Drnovšek Združeni listi ali se lahko obrne tudi drugače?

Vse na 3. strani DE

HIT: OSUMLJENCEV ŠE NI, PRIČE ŽE PRIČAJO

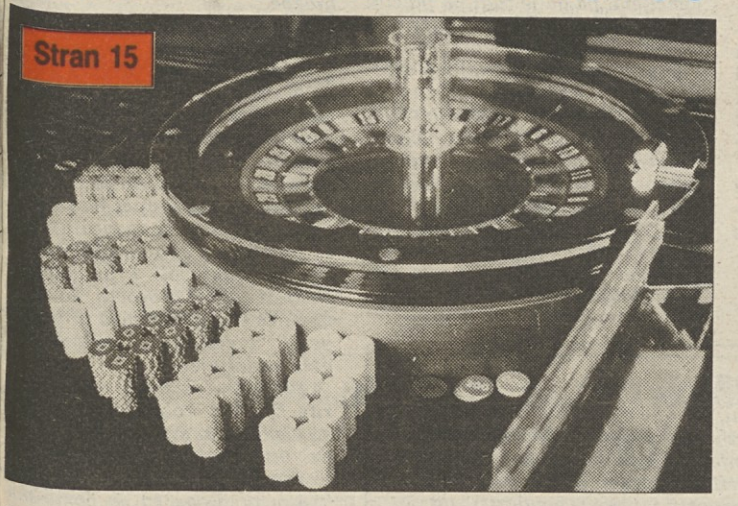

Stran 15

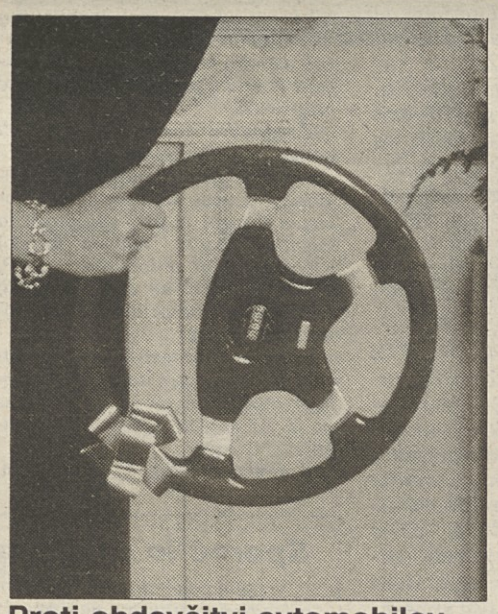

Proti obdavčitvi avtomobilov na 11. strani

PROTESTI!

DE, sreda 14.00

Danes so Svobodni sindikati podelili PLAKETE ZSSS najzaslužnejšim med zaslužnimi. V kakšnih razmerah?

- V Štorah so železarji napovedali splošno opozorilno stavko.
- Podprli so jih vsi slovenski železarji, SKEI, drugi sindikati.
- Završalo je, da bodo kovinarji iz vse Slovenije novembra »vdrli« v Ljubljano.
- Dobrih 10 dni je tega, kar je Dušan Semolič pisal Janezu Drnovšku, naj se vendarle sreča s predstavniki ZSSS...

Je treba sploh dodati, da na vljudno prošnjo za srečanje gospod predsednik vlade niso izvolili niti odgovoriti?!

Trmoglavost, vredna prepotentnega pobalina, je pač ena temeljnih značajskih potez slovenskih oblastnikov. Ko se bo prenapihnjeni balon oblastnega napuha znašel v ringu brez pravil igre, v katerega sili svoje »partnerje«, bo dovolj prva bucika. Takrat bo vlada spet začela pleteničiti o dialogu, kompromisu, strpnosti, demokraciji...

Le nasedel ji bo težko še kdo. Preveč je bilo!

O podelitvi Plaket ZSSS v Zaupniku

MAJHNE VELIKE STVARI

S pomočjo DE od perilnika do pralnega stroja

stran 12

KAM Z LASTNIŠKIMI CERTIFIKATI

stran 7

EKONOMIJA SMETNJAKOV

Če stopiš v napačen vlak, so vse postaje napačne – sporoča naš sodelavec iz Beograda na 11. strani

ČLOVEK V BOSNI NI NIKOLI NIČ VELJAL...

S fikcijo, da je skupno življenje v Bosni in Hercegovini nemogoče, je nekaj kretenov iz vrhov nacionalnih strank začelo vojno. Z vojno je očitno mogoče dokazati vse in tako se ta fikcija vse bolj uresničuje v praksi.

Pogovor z avtorjem »Glasnika pekla« **Miroslavom Jančićem** berite **na 14. strani**

Narodna in univerzitetna knjižnica LJUBLJANA

Vedno z zamudo

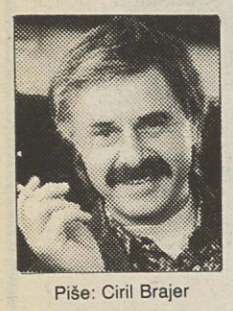

Piše: Ciril Brajer

Na tej strani objavljamo pismo ***Metke Roksandič,*** *čeprav je prišlo v uredništvo prepozno, da bi ga objavili pred odločitvijo državnega zbora. Čemu potemtakem zdaj, dvakrat z zamudo?*

Zato, ker je vse, kar nasloviš na slovensko oblast tako in tako zamujeno. Za nekatere stvari je namreč gluha. Za katere? Za vse razen za tiste, ki neposredno zadevajo plače, status, moč in trajanje oblastnikov.

Pisma Podravskih sindikatov potemtakem ni povozil čas, ampak logika poslancev, ki so pač oblast. Avtoritarni način reševanja problemov, neenakopraven položaj posameznih skupin prebivalstva in neenakopraven odnos inštitucij do reševanja njihovih problemov . . . Komu pa je tega sploh še mar?

»PREPRIČANI SMO, DA BOSTE POSLANCI UPOŠTEVALI DOSEŽKE ZAHODNE DEMOKRACIJE, SEGLI PO NORMALNI PROCEDURI . . .«

Tako piše Metka Roksandič, a prepričan sem, da niso čisto nič prepričani. Pri trkanju na kosmato poslansko vest je šlo pač za retorično figuro.

Prav sindikati namreč najbolje vedo, kako gluha je oblast, in prav Metka je nedolgo tega trdila, da v Sloveniji ni stranke, ki bi se zavzemala za delavce. Zadnja svinjarija, sprožena z vlade, sprejeta v parlamentu in požegnana v državnem svetu, je le eden mnogih primerov.

Naj omenim še enega z zadnjega obiska delegacije Svobodnih sindikatov pri bavarskih kolegih. Udeležila se je tudi srečanja med predstavniki svetov delavcev z bavarskim ministrom za gospodarstvo. ***Milan Utroša,*** *s katerim sem se pogovarjal o vtisih s tega obiska, je dal pomen predvsem odnosu ministra do svetov podjetij in sindikatov.*

Tamkajšnja oblast na tem odnosu namreč gradi. Utroša pravi, da se vloga sindikatov in svetov podjetij krepi prav pri vseh vprašanjih vodenja gospodarske politike. Ministrovo logiko je strnil v misel: »Za ekonomsko politiko sem odgovoren jaz. Vem pa, da mi ne bo uspela, če je sindikati ne podprete in ne sodelujete tako pri njenem oblikovanju, kot uresničevanju.«

»Finta« je kajpak v odgovornosti. Bavarski minister ve, da za nekaj odgovarja, in zato išče podporo, pomoč.

Naša oblastna zalega še vedno živi v trdni veri, da ne odgovarja nikomur in ničemur. In toliko letajo po svetu, pa se jih tam menda lahko primejo le bolhe. Kakšne pametne izkušnje gotovo še niso poskusili precepiti na naša tla.

Milan Utroša je še dodal, da je s kolegi prav debelo gledal, ko so jih Bavarci obvestili, da se za ekonomsko področje ustanavljajo posebne mešane komisije. Debelo zato, ker so zanje prvič slišali na tujem. Prvič so tudi slišali, da bodo v bavarskem delu komisij tudi sindikati. Prvič so slišali tudi, da bavarski del komisij sindikalno udeležbo terja tudi od naše strani. Prvič . . .

Kaj bi o podrobnostih. Kot pri Roksandičevi »prepričani smo« gre tudi pri Utroševi »debelo gledali« gotovo zgolj za retoriko. Od naše oblasti je namreč »pričakovano« lahko samo negativno, in »debelo pogledaš« le, če se ji kdaj pomotoma izmuzne tudi kaj pametnega.

Zato trdim, da je vsak poziv oblasti zamujen. To ni oblast, zrela za pozive. To je oblast . . .

Nak, ne bo me zaneslo v marksistično argumentiranje, kje, kdaj in zakaj prihaja do revolucij ter kdo in s čim jih povzroči. Pardon, jih je povzročal.

DE časopis slovenskih delavcev

Nanj se resda lahko naročite tudi pisno, toda zakaj bi se trudili: pokličite

(061) 321-255

in poskrbeli bomo, da boste dobili časopis, brez katerega je vaše delo v (kateremkoli) sindikatu vsaj težje, če že ne nemogoče

DE časopis slovenskih delavcev

Stvar je jasna. To je moj časopis. Zato ga naročam na naslov:

Priimek in ime: _____

Naziv podjetja ali ustanove: _____

Naslov: _____

Podpis naročnika:

ODMEVI

Očetje in sinovi

Kdo brani delavski razred – izziv vsem sindikalistom, članom strank, DE št. 43, 7. 10. 93

Poskus odgovora Milošu Pavlici, poslancu ZL itd. ob zapisu KDO BRANI DELAVSKI RAZRED?

Kljub naštevanju številnih aktivnosti njegove stranke njegov obširen zapis ni prepričljiv. Ne bom se spuščal v podrobnosti posameznih nalog, ki so jih speljali in jih navaja v sestavku, pač pa bom odprl področje, ki v sestavku ni omenjeno niti z eno besedico. Še prej naj citiram nekaj njegovih besed iz drugega odstavka. Miloš Pavlica (ne morem mu reči »gospod«, ker se ne spodobi, niti »tovariš«, ker tovarištva ne dokazuje) med drugim pravi: Za stranko Združene liste lahko mirno trdim, da si ***v največji meri*** *(podčrtal avtor tega zapisa) prizadevamo biti na strani tistih, ki živijo od svojega dela . . .*

Nemara si res prizadevajo biti, zato je v tej svoji izjavi kar pošten, ko ne pravi, da ***so*** *na strani tistih, ki živijo od svojega dela. Zato tudi nisem bil začuden, ko se v sestavku niti z eno besedico ni dotaknil problematike »divjih privatizacij«. Razumljiv je molk ZL (in njega samega) ob tem problemu, razumljiva je vaša razdvojenost med delavskim razredom na eni in vodilnimi podjetniškimi strukturami na drugi strani. Tisoč (o tolikšnem številu takšnih privatizacij v družbenih podjetjih je pisala tudi DE) direktorjev in njihovih garnitur, ki v večini podpirajo ZL, pred leti pa je bil pogoj za zasedbo vodilnega mesta članstvo v ZK, je kar močna podpora stranki ZL. Miloš Pavlica se bo sicer lahko izgovarjal na revizije SDK, na postopke, ki že tečejo, vendar vse to poteka polževo, revizijski postopki sami pa sploh niso zavrli divjih privatizacij, ki jih v podjetjih počnejo, ne glede na to, da so v revizijskih postopkih.*

In zdaj k naslovu OČETJE IN SINOVI. Kdo je opravil nacionalizacije po 2. svetovni vojni, je znano. Z denacionalizacijami zdaj popravljamo stare in ustvarjamo številne nove krivice. Če so nacionalizacije počeli OČETJE, divje privatizacije počnejo zdaj njihovi SINOVI, v bistvu člani iste stranke. In zdaj se sprašujem, če bo potrebno spet nekaj let ali desetletij, da bomo počeli de-divje privatizacije, oziroma da bodo vzpostavljeni resnični temelji tržnega gospodarstva, ko bo prihodnost uspešnih slonela na sposobnosti in ne na pokvarjenosti. Slovenci bolj kot delitve na rdeče in črne, na liberalce in klerikalce itn. prav zdaj potrebujemo razsodnost, ko bomo znali ločiti delo od kraje, zdravo od bolnega, poštenje od izprijenosti, ustvarjalnost in inovativnost od grabežljivosti itd.

Postopki stranke ZL me do zdaj niso prepričali, da ima resne namene z OBRAMBO DELAVSKEGA RAZREDA, vendar povsem ne izključujem te možnosti. Vrata naj torej ostanejo odprta, če se izrazim nekoliko spravljivo, vendar pa bosta ZL ali Miloš Pavlica moj dvom o resnosti te obrambe odstrani šele, ko bodo nehali s stavkami gasiti posamezna pogorišča, temveč bodo preventivno nastopili zdaj, ko je še čas in s splošno opozorilno stavko pospešili odpravljanje krivičnih privatizacij zadnjih dveh let. Tudi sicer je v sindikatih preveč medsebojnih obračunavanj in premalo odločnosti pri nastopanju proti skupnemu »sovražniku«. V teh tisoč podjetjih – morda jih je celo več – ki so na sumu divjih lastninjenj, je namreč izgubljeno zaupanje v vodstvo. Brez zaupanja pa – no, saj veste, kako je v družini, v kateri ni medsebojne spoštljivosti in zaupljivosti.

In za konec še to. Če ukradem kolo in če me pri tem celo vidijo policaji, pa zamahnejo z roko, potem tega kolesa ne bom skrbno negoval in vzdrževal, ampak ga bom, ko se bo pokvarilo, vrgel za Soro, pa sunil drugega. Tako počno tudi naši divji privatizacijski podjetniki . . .

Jože Praprotnik, krvodajalec,
član PD Matica Medvode

Kdo neti razdor v šolskih zbornicah

DE št. 41, 23. 9. 1993

Spoštovani!

Hvala za pismo. Kljub temu, da so taka in podobna pisma predvsem kritičen pogled na delo vodstva sindikata, ocenjujem, da je to prava oblika sodelovanja, spodbujanja, pa tudi v neki meri usmerjanje aktivnosti vodenja organizacije, hkrati pa je to tudi svojevrstno sporočilo trenutnega razpoloženja članstva.

S prvim delom, ki je daljši, se skoraj v celoti strinjam. Skoraj v celoti pravim zato, ker sem nekoliko drugače prepričan, kar se tiče koeficientov, ki so spremenjeni v novem popravljenem zakonu o plačah delavcev v javnih vzgojnoizobraževalnih zavodih. Povedati moram, da so bile naše zahteve višje, da so bila pogajanja, prepričevanja dolga, mučna, prepričevalna z vsem dokazovanjem (tudi s številkami). Končni sklep je sprejel Državni zbor RS. Pred tem smo aktivirali poslanske klube, ki so v večini podprli naše zahteve, da se res mora nekaj spremeniti (temu smo pripisali naš uspeh), vendar za vse predlagane številke pa jih ni bilo mogoče prepričati.

Za sindikat je bilo ob tej stavki pomembno predvsem dvoje:

1. da se izhodiščna plača spremeni. Od naše zahteve 30.600 tolarjev (bruto) je po pogajanjih ta številka 26.000 tolarjev (bruto) s pomembnim določilom v SKP, da ta številka ne sme biti tudi v prihodnje pod zajamčenim osebnim dohodkom;

2. da se spremenijo koeficienti za vse kategorije delavcev v izobraževanju. To se je zgodilo, res pa je, da so te spremembe diferencirane, in sicer:

– nepedagoškim delavcem, skupno s spremembo pod točko 1 do 15.6 %,

– za učitelje s VI. stopnjo od 13.6 – 16.6 % z delovno dobo do 25 let,

– za učitelje s VI. stopnjo od 20 – 22 % z delovno dobo nad 25 let

– učiteljem s VII. stopnjo od 14.4 – 16.9 %

– ravnateljem s VI. stopnjo od 12.3 – 14.6 % z delovno dobo do 25 let

– ravnateljem s VI. stopnjo od 17.4 – 19.3 % z delovno dobo nad 25 let,

– ravnateljem s VII. stopnjo od 12. 9 – 15.1 %.

Učitelja s V. stopnjo je že zakon o osnovni šoli, sprejet leta 1980, opredelil enako kot učitelja s VI. stopnjo. Ministrstvo, še pod g. Vencljem, pa ga je tudi po plačilu za opravljeno delo izenačilo z učiteljem v VI. stopnjo izobrazbe.

O problemu, ki ga najbolj izpostavljate – učitelj V., VI. in VII. stopnje izobrazbe, pa enako odgovornosti pred stroko, učenci, starši in družbo, je bilo izrečenih toliko besed, napisanih dokazovanj ob vseh možnih prilikah, pa smo prav tu dosegli bolj malo. Nekoliko se je zmanjšala razlika pri starejših učiteljih. To pa je bila tudi dolgoletna zahteva našega sindikata. Poleg vašega ogorčenja nad takim odnosom do večinskega dela zaposlenih v OŠ (tudi sam sem med temi), naj omenim še eno. Učitelj s VI. stopnjo ne more napredovati v naziv svetnik. Tudi tu smo vedno postavljali zahtevo za spremembo in žal moram reči, da smo naleteli na nepodporo v lastnih vrstah pri ljudeh, ki nimajo VII. stopnje. Mislim, da bomo za vse te reči morali biti vztrajni pri pripravi novega zakona o osnovni šoli. Da bi se razumeli, moram zapisati,da za to nikriv pravilnik o napredovanju, ampak pred njim že zakon o organizaciji in financiranju v vzgojno-izobraževalnih zavodih, ki dovoljuje napredovanje v naziv svetnik samo učiteljem s VII. stopnjo izobrazbe.

Še o zaključku stavke. Velika večina zavodov se je odločila za prekinitev stavke. Mislim pa, če ne bi imeli zelo jasno postavljenih ciljev, bi ne prepričali poslanskih skupin, posameznih poslancev pa Odbora za šolstvo in šport pri Državnem zboru RS, da je treba nekaj storiti. Vsi skupaj pa smo bili in verjetno smo še razočarani, ker so bile oz. so spremembe manjše, kot smo zahtevali. Prav zato smo sklenili in tudi sporočili, da aktivnosti za boljši standard in pravičnejše vrednotenje učiteljevega dela nadaljujemo.

Za zaključek pa še tole. Preberite splošno kolektivno pogodbo za negospodarstvo, predvsem tisti del, ki govori o prehodu na 40-urni delovni teden. Od vas pričakujem predloge, ki jih bomo skupaj z MŠŠ obravnavali. Z naše strani želimo predlagati tako vsebino prehoda, da se ne bi zgodilo, da bo učitelj zopet ostal praznih rok. Pomagajte s predlogi, ker želimo biti boljši pastirji.

Pa lep pozdrav!

Tone Fajfar,
predsednik sindikalne konference osnovnih in glasbenih šol

Zamujeno

Predsedniku državnega zbora RS g. Hermanu Rigelniku
in
poslancem državnega zbora RS

Preko sredstev javnega obveščanja je bila javnost seznanjena, naj bi se danes (13. oktobra), ob 18. uri državni zbor RS sestal na izredni seji in obravnaval predlog vlade RS za spremembo nekaterih zakonov, z namenom uzakoniti prepoved stavke za nekatere zaposlene (policaji, cariniki, kontrolorji zračnega letenja, pazniki v zaporih).

Razumemo problem, ki ga želi vlada RS razrešiti. Način razreševanja, ki ga je vlada RS predlagala državnemu zboru, je nedemokratičen in nevreden obravnave na državnem zboru, še posebej ne s spremembami predlaganih zakonov.

Ustavna pravica do stavke je urejena z zakonom o stavki (Ur. l. SFRJ št. 23, z dne 5. 4. 1991), ki z odločitvijo državnega zbora velja tudi v naši državi. Nedopustno in nedemokratično je, če država v času stavke poskuša s spremembo zakonov onemogočiti določeni skupini zaposlenih pravico do stavke, jo prepovedati. Tak način razreševanja problemov je običajno označen za avtoritarnega, kar je tuje dosežkom demokracije. Tudi v drugih evropskih državah se problem stavk rešuje na normalen način, v proceduri, ki je običajna in določena in ne podlaga trenutnim konfliktnim situacijam.

Poslance državnega zbora želimo opozoriti, da mora biti vsem skupinam prebivalstva dana enaka možnost uveljavljanja svojih zahtev in tudi enaka obravnava s strani državnega zbora. Ni še dolgo od tega, kar so bili nekateri mejni prehodi popolnoma blokirani od kmetov, na čelo katerih so se pred javnostjo postavili tudi nekateri predsedniki občin, pa vendar je bil ta protest razumljen in tudi reševan. Stavka je legitimno sredstvo zaposlenih v boju za ekonomsko-socialne pravice.

Prepričani smo, da boste poslanci državnega zbora ob odločanju o predlogu vlade RS za spremembo zakonov upoštevali dosežke zahodne demokracije, obravnavali spremembe zakonov z normalno proceduro in naložili vladi RS, naj se s sindikati začne pogajati in naj se na ta način vzpostavijo pogoji za socialno partnerstvo. Prepričani smo, da je le v dialogu s sindikati in z iskanjem skupnih rešitev – kompromisov možno razmišljati o uresničevanju skupne poti.

Metka Roksandič, predsednica
Območnega sindikata Podravja

Sporočilo za javnost

V zvezi z nekaterimi trditvami, ki so se v zadnjih dneh pojavile v medijih, predvsem pa v zvezi z izjavo pravnega svetovalca ROS Vinka Kastelica na tiskovni konferenci sindikata glede poviševanja plač vlade in delavcev v državni upravi, je potrebno zaradi pravilne in korektne informiranosti javnosti poudariti, da je vlada s svojim sklepom dne 22. marca 1993 zavestno sprejela znižanje z zakonom predpisane osnove plač. To pomeni, da vlada ne samo da ni v tem obdobju povečevala plač, ampak je v skladu s svojo politiko stabilizacije varčevala tudi pri izplačevanju plač članov vlade. S tem se je vlada želela solidarizirati z delavci tudi na področju omejevanja plač. Zato so insinuacije in pripombe, da je vlada povečala plače ministrov in drugih uslužbencev državnih organov, lažne in pomenijo grobo zavajanje javnosti.

Urad vlade za informiranje

Narobe svet

Piše: Tone Peršak

»Delavci imajo pravico do stavke.

Če to zahteva javna korist, se lahko pravica do stavke, upoštevajoč vrsto in naravo dejavnosti, z zakonom omeji.«

(Ustava RS, čl. 77)

Vsi delavci v Republiki Sloveniji imajo pravico stavkati. Potemtakem tudi policisti, ki so v zakonu o notranjih zadevah opredeljeni kot »delavci v organih za notranje zadeve«. Ustava gotovo velja tudi zanje. Se pa tudi v njihovem primeru ta pravica lahko z zakonom omeji. Celo povsem razumljivo je, da država zahteva od njih izpolnjevanje delovnih obveznosti v takem obsegu, da s stavko ne onemogočijo uveljavljanje pravic drugih državljanov, ne ogrozijo njihove varnosti, javnega reda in miru, in da ne pride do ogrožanja javnega interesa. Ker gre za javno službo, je to logično. Obenem pa je treba poudariti, da je stavka legitimna oblika sindikalnega boja. Njena glavna značilnost je ravno to, da delavci v celoti ali delno nehajo delati zato, da bi dosegli določen cilj oziroma uveljavili neko »pravico iz dela«, ker tega niso uspeli doseči na kak drug neboleč način.

Temeljno vprašanje pri tem je vprašanje ocene, kako določiti mejo oziroma raven »nujnega izpolnjevanja delovnih obveznosti«. Ali so slovenski policisti pretiravali (vrste na majnih prehodih, opazna odsotnost patrulj na cestah, govorice, da se na zahteve po intervencijah niso odzvali)? Razen poročil o vrstah

DE časopis slovenskih delavcev

Delavska enotnost je bila ustanovljena 20. novembra 1942 ● DE – glasilo Svobodnih sindikatov Slovenije ● Izdaja ČZP Enotnost, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4, poštni predal 479 ● Direktor in glavni urednik: Marjan Horvat, telefon 313-942, 311-956 ● Odgovorni urednik: Ciril Brajer, telefon 1316-163, 313-942 ● Časopis urejajo: Sašo Bernardi (fotografija), Brane Bombač (oblikovalec), Marija Frančeškin (Življenjska razpotja), Ivo Kuljaj (Ravbarkomanda, Najpomembnejša stran), Damjan Križnik (Kažipot), Franček Kavčič (sindikati), Boris Rugelj (Na tržnem prepihu), Andrej Ulaga (Na tržnem prepihu), Bora Zlobec (lektorica), Igor Žitnik (Razum in srce) in Jožica Anžel (tajnica), telefon 313-942, 311-956 ● Naročnina: 321-255 ● Posamezna številka stane 155 tolarjev ● Žiro račun: 50101-603-46834 ● Tisk: Tiskarna Ljudske pravice, Kopitarjeva 6, Ljubljana ● Časopisni svet: Mira Videčnik, Alojz Omejc, Ciril Urek, Edo Kavčič, Jernej Jeršan, Dušan Semolič

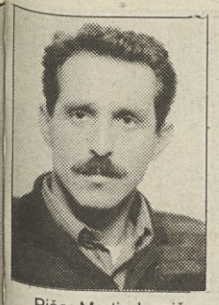

Piše: Martin Ivanič

Smo za državo res navadni cepci?

Policijska stavka je poučna v več ozirih. Gotovo jo bomo še premlevali. Pozornost priteguje zlasti iz dveh razlogov: ali in kako naj policisti in nekateri »poklici« sploh stavkajo in kako se tega vprašanja loteva vlada (še bolje: država)? Sam seveda lahko prispevam zgolj laičen in dobrohoten, gotovo pa pomanjkljiv pogled.

Najprej naj povem, da najbrž nisem edini, ki o zadevi na površinski ravni razmišlja malce poredno. Spominja na občutke državljanov izpred let, ko so beograjski miličniki (zaradi dejanske ali domnevne arogance prizadetega?) zavoljo lažjega prometnega prekrška pretipali kosti tedanjemu zveznemu partijskemu funkcionarju Borisu Muževiču.

Marsikateri državljan (predvsem slovenski, seveda) je navzlic človeškemu (in malce nacionalnemu) ogorčenju potihem mislil, da ni nič slabega, če »pandurji« mikastijo politike. Saj so po njihovi volji in krivdi dotlej izdatno mikastili tudi nedolžne državljane (in premalo krive, kakopak!).

No, vsekakor so tudi policisti in njim podobni pooblaščenci predvsem delavci, ki si – načeloma s poštenim delom služijo kruh. S tega stališča ne smejo biti diskriminirani niti v pogledu temeljnih pravic, med katere sodi pravica do stavke. A treba je upoštevati vsaj dvoje. Prvič gre za poklice, ki v sebi nosijo določene neprijetnosti. Tako kot npr. natakar ali voznik avtobusa vesta, da bosta morala delati tudi ob nedeljah, morajo policisti vedeti, kaj vse nosijo v svoji poklicni torbi. Spreneverdati se glede tega ni mogoče. Na drugi strani nosi njihov poklic tudi nekatere bonitete. Recimo beneficirano delovno dobo, oprostitev vojaščine, sigurno državno službo in sigurno, čeravno ne zadostno plačo, verjetno pa še kaj pomembnejšega, česar niti ne vem. In naposled je treba spomniti, da so notranja plačna razmerja v organih notranjih zadev zanesljivo zelo krivična. Ne bom operiral s konkretnimi številkami in jih ne bom šel sedaj preverjat, bom pa spomnil na pogoste nevedbe o sorazmerno visokih plačah vsaj dela administrativnega in upravnega osebja v teh organih, na nepošteno in zakonsko vprašljivo priznavanje beneficiranega staža za nekatere, na razne pollegalne ugodnosti (banalen primer naj bi bila tudi možnost opravljanja vozniškega izpita ipd.).

Gre, skratka, za stvari, ki bi jih moralo vodstvo organov (minister) urediti brez najmanjšega javnega hrupa in škodovanja javnim koristim. Te odgovornosti se minister ne more znebiti ne glede na omahljivost premiera zavoljo moči krščanskih demokratov. V tem pogledu je gotovo bolj kriv kot ministrica za delo.

S tem smo se dotaknili druge strani, države oz. vlade. Če nas misli slepiti s tem, da ji vprašanje plač policistov in njihovega nezadovoljstva ni bilo jasno, tedaj laže in jo je treba nekam brcniti. Če pa prizna, da ji je problem znan, tedaj je ali nesposobna ali pa skrajno neodgovorna – najverjetneje oboje. Za s stavko nastalo škodo je nedvomno kriva vlada, deloma tudi državni zbor. Ni se moč izgovarjati na subtilnost problema. Vsakemu oslu je jasno, da je treba v demokratični in pravno urejeni državi zelo natančno določiti pravila obnašanja, ne pa zgolj plahtati domačo in tujo javnost z domnevno demokratičnostjo. Denimo s pravico policije do stavke brez omejitev. Kdor je tako pravico uzakonil oz. ni pravočasno ukrepal, da bi jo postavili v stvarne okvire, je moralno, materialno in zakonsko odgovoren.

Kategorično je treba ponoviti, da tudi policistom gre pravica do stavke, a z urarsko natančno določenimi pravili igre. O njih jaz nisem niti poklican niti dolžan določno govoriti, saj za to plačujemo veliko ljudi. Vlada je imela že eno izkušnjo s policijskim štrajkom. Ker pa očitno verjame, da si lahko privošči aroganco in ignoranco, ki jo bodo tako ali tako plačali neumni državljani, je moralo priti do drugega, hujšega štrajka. Sedaj bi bilo najlaže zmerjati policiste. Sam razumem predvsem njihovo užaljeno prizadetost.

Ko je domišljava vlada spoznala, da je stvar resnejša, je smrdljivo kuro vrgla pred vrata parlamenta in tam celo pozirala, kot da namesto nekoga drugega rešuje državo. Zaradi računov koalicije je zadeva »šla skozi«. Opozicija je stvar gledala s svojo politično optiko. Kratko so potegnili policisti in oškodovani (domači in tuji, v končni fazi pa dvakrat domači) državljani.

Kot rečeno, meni ni treba izumljati konceptov in rešitev sicer zagatnega vprašanja. Čas za to je bil, država pa je izbrala najslabši čas in način, strašeč pri tem samo z nevarnim plazom zviševanja plač. Seveda se te apokalipse vsi nekoliko bojimo. ***Ali bo poniglavi državi vedno znova uspevalo, da se bo zaradi naše neumnosti reševala iz lastnih pasti, dejanske probleme pa reševala zgolj z restrikcijami?***

NEHAJMO RAZMIŠLJATI NORMALNO

Tudi naš sodelavec Martin Ivanič skuša razmišljati normalno. Žal se tega pri nas ne da. Kakšna odgovornost neki, kakšna demokracija?! Živimo pač pod diktaturo strankarskega fevdalizma.

Le o odgovornosti in odstopu **ministra Bizjaka:** Urad vlade za informiranje sporoča, da je **Drnovšek** ocenil, da je minister Bizjak med samo stavko zagovarjal zahteve policistov in si prizadeval za ureditev njihovega položaja in da zato s tega stališča ni razlogov za njegovo zamenjavo.

Sam minister Bizjak so to potrdili prejšnji teden na Kanalu A, češ zakaj bi odstopil, saj je že Drnovšek rekel, da sem se za policiste še preveč zavzemal.

Če to dvoje sprejmemo kot argument proti zamenjavi, pa je več kot dovoljšen argument za odstop!

Minister meni, da imajo policisti prav, sicer se zanje ne bi »še preveč zavzemal«. Kljub njegovemu in njihovemu »prav« ga vlada oziroma njen predsednik umazano povozi, s parlamentom in nami vsemi skupaj.

In on ne odstopi?! Popolno pomanjkanje načelnosti torej, nobene hrbtenice, le strankarska pokorščina in golo politikantstvo!

Ciril Brajer

na mejnih prehodih zanesljivejših podatkov o tem ni. Vlada bi zahtevo, naj celo parlament poseže v dogajanje z zakonom, ki v bistvu onemogoča stavko policistov, vsekakor morala podpreti z zelo tehtnimi podatki. Pa je ni. Zakon ki ga je povsem po nepotrebnem po hitrem postopku zaradi nenavadno hudega pritiska vlade sprejel državni zbor brez sodelovanja opozicije, je pravico do stavke omejil do te mere, da pravzaprav ne bo več možna. V členu, ki predpisuje, katere svoje obveznosti morajo policisti tudi v času stavk tako rekoč normalno izpolnjevati, so naštete vse njihove pomembnejše dolžnosti iz 2. čl. zakona o notranjih zadevah, in tako bodo poslej lahko stavkali le v zelo majhnem številu ali kvečjemu kakšno uro. Vendar tudi to ni najpomembnejše pri tem, kakor tudi ne, da je bil zakon po hitrem postopku (to pomeni dodatni pritisk z ustvarjanjem vzdušja izrednih razmer, ki terja izredne ukrepe) sprejet v času trajanja stavke, kar je tudi nesprejemljivo. ***Bistveno je to, da se je vlada namesto za iskanje kompromisa in sporazume s sindikatom, odločila za pritisk iz prepovedi (represijo) in povrhu za to zlorabila parlament, ki mu je namenila vlogo zatiralca pravic, sama pa se pred javnostjo, ogorčeno zaradi stavke, celo postavlja kot organ, ki je znal ukrotiti tako policiste kot parlament in odpraviti vzrok ogorčenja.*** *Skratka, vlada se je tokrat odločila za ukrep, ki je docela nasproten načinom reševanja tovrstnih sporov v demokratičnih državah oziroma v državah s socialnotržnim konceptom gospodarstva, v katerih se te vrste nesoglasja odpravljajo s socialnimi sporazumi. To je tem bolj nerazumljivo, ker je imela na voljo dovolj časa in dovolj možnih načinov, kako priti do kompromisa, saj je sindikat napovedal stavko že junija; po drugi strani pa ji je državni zbor celo s sklepom naložil, naj sklene z delavci v negospodarstvu ustrezno kolektivno pogodbo oziroma predloži zakon o plačah v tej sferi. Uporabljeni način potemtakem najbrž ni naključen in skoraj gotovo predstavlja vzorec, po katerem namerava ta vlada ravnati tudi v prihodnje. Če je to res, to pomeni tem večji izziv za slovenske sindikate in tudi za vse politične skupine, ki zagovarjajo politiko sporazumevanja na socialnem področju, socialno pravičnost in spoštovanje zakonitosti.*

Seveda pa je posebne vrste paradoks v tem, da sta vladni pristop tokrat vneto zagovarjali ali vsaj zanj glasovali politični skupini, ki se dičita s pridevnikom socialdemokratske v svojih imenih. Tisti, ki bi si lahko lastili kvečjemu pridevnik »socialnoliberalni«, pa smo bili proti.

arena

Resnicoljub

Seveda se zdi na videz logično, da bi vzporedno s kritiko gospoda Bavčarja morali palec dvigniti za sedanjega policijskega ministra Ivana Bizjaka, ker ni posegel po stavkokaških metodah, čeprav je za to imel vse možnosti. Vendar pa je bil prav gospod Bizjak med tistimi, ki so v vladi šli nad policiste z novo zakonodajo o omejevanju pravice do stavke. Res je, da marsikje po svetu policisti nimajo pravice do stavke, sploh pa ne na tak način, kot so si to privoščili naši policaji. Če bi vladi, parlamentu in tudi policijskemu ministru bilo kaj do gentlemanstva, bi stavko policistov najprej rešili na drugačen način in šele potem predlagali njeno zakonsko omejitev. No ja, sicer pa vemo, da v slovenski politiki in oblasti gentlemanstva ni niti za naprstnik.

Palec gor gre zato v tej policijski zadevi najbolj znanemu in sedaj že upokojenemu slovenskemu policistu Pavlu Čeliku, ki je odkrito povedal, da je edino, kar je policistom ostalo, njihov sindikat, in če jim še tega omejimo, bosta njihovo nezadovoljstvo in revolt prišla na dan drugače – ali z velikim nasiljem nad občani ali z velikimi konflikti v policiji, tudi fizičnimi, ali pa z divjanjem po gostilnah ali celo odhodom iz policije. Čelik še pravi, da je sam kot šef policijski sindikat vselej podpiral, pa tudi to, da so se v policiji z mislimi na stavkokaštvo ukvarjali še pred ministrom Bizjakom, to pa pomeni, da v času Bavčarjevega ministrovanja.

Gospodu Čeliku seveda lahko verjamemo, da dobro pozna razmere v policiji. In njegova opozorila so vredna posluha, saj govorijo, da policija sploh ni tako enotna organizacija ali služba, kot bi navadni smrtniki državljani pričakovali. To pa pomeni, da vodenje policije nikakor ni posel za amaterske in nekritično ambiciozne politike in je najbrž tudi dokaz, do kakšnih posledic lahko pripeljejo jarooblastniške kadrovske delitve, v katerih miličniški kadet lahko čez noč postane minister.

Gospod Čelik nas je hvala Bogu opozoril, da imamo opravka z med seboj skregano policijo, in česa slabšega si res ne moremo želeti. Po zaslugi gospoda Čelika tudi vemo, da upokojitvene čistke v policiji niso prinesle boljših, marveč slabše razmere. Zato nas je lahko upravičeno strah, da se novi oblastniki neodgovorno igračkajo z državo, ker ne znajo urediti policijskih vrst.

Boža Gloda

Stavkokaz

Da sta se vlada in parlament ob stavki policistov pokazala v najhujši konzervativni luči, seveda ni treba posebej razlagati. Če hočemo biti natančni, je z vlado zaplesal samo njen koalicijski del parlamenta, kar pa še ne pomeni, da se je opozicija obnašala pri vsej zadevi kaj bolje. Policistov ji je bilo figo mar oziroma le toliko, kolikor je z njimi mogla opletati pred vladnim nosom in jo kriviti za neuspešnost.

Opoziciji kajpak ni treba zameriti, če skuša vsako priložnost izkoristiti za napad na pozicijo. Vendar pa je to, kar si je privoščil nekdanji notranji minister gospod Igor Bavčar, cmok, ki se celo hudo lačnemu mora zatakniti v grlu. Bavčar je namreč sedanjega notranjega ministra Bizjaka brez dlake na jeziku skritiziral zato, ker proti stavkajočim policistom ni uporabil stavkokazov. Če so policisti zadrževali ljudi na mejah, bi Bizjak tja lahko poslal druge enote, in če so aktivni policisti že stavkali, bi namesto njih lahko vpoklical rezerviste, je razlagal gospod Bavčar, še pred nekaj leti znani borec za ljudske pravice, ko je šlo za kožo njegovega prijatelja Janšo.

Sedaj pa je Bavčar poteptal sveto pravilo delavskega boja, ki stavkokaze v celoti zavrača, da ne govorimo o sodobnih zakonodajah, ki sploh prepovedujejo uporabo stavkokazov. Že res, da je policija posebna služba, da gre za uniformirane ljudi, ki nosijo orožje in imajo posebna pooblastila, toda če imajo pravico do stavke – in tedaj ko je Bavčar razlagal svoje stavkokaštvo, so jo še imeli – tedaj morajo tudi zanje veljati občа stavkovna pravila.

Lahko smo zadovoljni, da Bavčar ni več notranji minister, saj si lahko mislimo, kako bi ravnal, če bi nezadovoljne delavce morala miriti celo policija. Če gredo Bavčarju na živce policaji, ki jim je še nedolgo tega ministroval, kako bi mu šele utegnili iti na živce drugi stavkajoči delavci. Gospod Bavčar je predsednik demokratske stranke in nihče iz njegove kompanije ga v parlamentu ni popravil, ko se je izrekel za stavkokaštvo. Mar to pomeni, da tudi drugi demokratski poslanci in demokratska stranka nasploh mislijo, da je stavkajoče treba razbijati s stavkokazi? Če je tako, so si za svojo stranko izbrali napačno ime, saj je stavkokaštvo izvirna nedemokratska metoda.

Rdeči karton

Piše: Jože Smole

Med koalicijskimi partnerji si premier Janez Drnovšek dovoli pikre pripombe samo na Združeno listo socialnih demokratov. Na Dunaju je baje izjavil (vsaj tako je poročal radio), da je Združeni listi že dal rumeni karton, lahko pa se zgodi, da ji bo dal tudi rdečega. Predstavniki Združene liste pa takšne in podobne grožnje stoično prenašajo.

Za sedanjo vlado se ne bi moglo reči, da je zares sredinska. Po svoji sestavi je bolj desno-sredinska, saj desni pol »polnopravne koalicije« predstavljajo ***Peterletovi*** *krščanski demokrati in* ***Janševi*** *»socialdemokrati«. Združena lista socialnih demokratov pa se pogosto obravnava samo kot »pridruženi član« sedanje vladne koalicije.*

Drnovškova vlada z nekaterimi pomembnimi ukrepi izpričuje določeno ***protidelavsko*** *in* ***protisindikalno*** *naravnanost. Plače delavcev in socialne pravice obravnava kot glavno nevarnost za stabilnost naše družbe. Represivnim državnim organom povečuje sredstva in na mnogih področjih dovoljuje neodgovorno razsipanje denarja. Zavzema se za takšno stabilizacijo, ki ne odpira večje gospodarske rasti in zaposlovanja. Ob tem se logično zastavlja vprašanje,* ***ali je sploh smotrno, da Združena lista socialnih demokratov s svojo udeležbo v koaliciji nudi dejansko asistenco takšni vladni politiki.***

Za stavko policistov je mnogim že na začetku bilo jasno, da se bo slabo končala. V javnosti, iz razumljivih razlogov, ni mogla dobiti niti minimalne podpore. Prav to je Drnovškova vlada spretno izkoristila za spremembo zakona, s katero je stavko policistov prepovedala. Toda vlada je šla še veliko dlje. Pravico do stavke je odvzela tudi carinikom in kontrolorjem zračnega prometa.

Pri obrazložitvi teh ukrepov je bilo rečeno, da je nujno treba preprečiti nevarnost verižne reakcije stavk. Ta argumentacija o preprečitvi stavkovnega vala pa je bila med državljani, saj sodeč po zadnji javnomnenjski raziskavi, kar nekam preslišana. Prav v omenjeni argumentaciji se kaže določena ***težnja vlade k splošnemu omejevanju pravice do stavke in k vse večjemu blokiranju dejavnosti sindikatov.***

S spremembo omenjenega zakona po hitrem postopku je bil storjen nevaren presedan. Jutri bi se s sklicevanjem na »javni interes« lahko prepovedala stavka železničarjev, voznikov avtobusov, šolnikov, zdravnikov, novinarjev... In ob vsaki zahtevi zaposlenih, podprti s stavko, bi se lahko razglasilo izredno stanje, ki dovoljuje ukrepanje države z nedemokratičnimi sredstvi.

V družbah z razvito parlamentarno večstrankarsko demokracijo imajo delavski sindikati vse večjo vlogo. Ne samo pri zagotavljanju plač in varstvu socialnih pridobitev. Država, zlasti vlada, jih obravnava kot pomemben enakopravni dejavnik pri reševanju vseh družbenih vprašanj. Drnovškova vlada pa deluje prav v nasprotni smeri. S sindikati se redko resno pogovarja. V nobenem primeru pa jih ne obravnava kot enakopravnega partnerja. Pogosto daje vedeti, da bi se dalo bolje vladati, če sindikatov sploh ne bi bilo. Zanjo so sindikati, po vsem sodeč, moteč dejavnik pri uveljavljanju tržnega gospodarstva in pri privatizaciji.

Takšna vladna usmeritev je v nasprotju s programskimi izhodišči Združene liste socialnih demokratov. Zakaj bi potem ZL morala vztrajati pri udeležbi v takšni vladi? Pomemben argument, ki ga ne kaže podcenjevati, je pač ta, da bi izstop Združene liste odprl vrata za vstop kake desničarske stranke, in tako bi celotna vlada šla še bolj v protidelavsko in protisindikalno smer. S svojo udeležbo v vladi pa Združena lista socialnih demokratov vendarle le omejuje takšne skrajnosti.

Ta argument bo veljal vse dotlej, dokler ne bomo prišli do kritične točke, ko bo vlada s svojim ravnanjem prestopila mejo koalicijske pogodbe in začela omejevati vse, kar vključuje moderen koncept demokratične in socialne države.

Delavska zveza, ki je pomembna komponenta Združene liste socialnih demokratov, je vse bolj zaskrbljena nad sedanjim ravnanjem vlade. Nikakor ne bi želela priti v položaj, ko bi zaradi sodelovanja v vladni koaliciji morala pred javnostjo prevzemati svoj del odgovornosti za omejevanje socialnih pravic in za dajanje prednosti takšni »stabilizaciji«, ki ne odpira gospodarske rasti in zaposlovanja.

Ob Drnovškovi grožnji z rdečim kartonom Združeni listi socialnih demokratov bi se dalo razmišljati tudi v obratni smeri.

ŠTORČANI BRANIJO ŽELEZARNO

Skladno z napovedjo so svobodni sindikati štorske železarne danes, 20. oktobra organizirali splošno stavko zaradi negotove prihodnosti in ogroženega materialnega položaja. Kot smo obveščeni, stavkajo vsi delavci Železarne Štore. Stavki nasprotujejo le člani sindikata Neodvisnost iz Jekla.

Železarji so se konec prejšnjega tedna pogovarjali z generalnim direktorjem Slovenskih železarn Androm Ocvirkom, vendar niso z njegovimi odgovori zadovoljni. Zahtevajo zlasti enakopravno obravnavanje vseh železarn, jasen koncept razvoja železarstva, moratorij za stečaje in odpuščanje presežnih delavcev. Zahtevajo tudi sanacijo in ponovno obratovanje Livarne ter zaostale plače, za katere vzdrževalci stavkajo že 14 dni.

Kot vse kaže, se je položaj najbolj zapletel ob stečaju Livarne in pogodbi za njen najem. Vsi livarji so zdaj na čakanju in ostro zavračajo Ocvirkovo trditev, da med njimi ni dovolj sposobnih strokovnjakov. Razgalili so tudi namene, da se Livarne prilasti **Jože Gubenšek,** svetovalec ministra za gospodarstvo. Že sklenjeno pogodbo s Top-Marketingom o najemu Livarne, za njim pa se je skrivala firma Saneko, so morali odpovedati in s tem preprečiti osebno okoriščanje omenjenega gospoda. Kot so zapisali nekateri delavci, je bil v ozadju načrt lastninjena Livarne, ki sta si ga zamislila Andro Ocvirk in Jože Gubenšek.

Ta teden je bila tudi seja upravnega odbora Slovenskih železarn. Obravnaval je gradivo, pripravljeno na zahtevo vlade, ki naj bi dalo odgovore o obstoju posameznih družb. Upravni odbor je ugotovil, da je treba pravičnost nadaljnjega obstoja posameznih jeklarskih družb utemeljiti z dodatnimi podatki. Sklenili so tudi, da se za najem štorske železarne objavi javni razpis. Andro Ocvirk pa je na seji dejal, da koncern nima denarja za štorske vzdrževalce in da naj rešitev najdejo kar v Štorah. **Kot nam je povedal Janko Dežman, so predstavniki sindikatov na seji lahko le poslušali. Upravni odbor bo o usodi železarn ponovno razpravljal konec oktobra.** Pred tem pa naj bi o gradivu razpravljalo še delovno telo državnega zbora. **Za upravnim odborom se je sestal še svet sindikatov slovenskih železarn. Zaposlene je pozval k solidarnosti in vzajemnosti.** Ocenil je, da so sindikatu v železarni ostale le še stavke. Svet sindikatov Slovenskih železarn je znova protestiral zaradi neupoštevanja njegovih zahtev in namer o razprodaji železarn brez upoštevanja interesov zaposlenih.

Stavkajoče železarje odločno podpira vodstvo SKEI, ki po neuradnih obvestilih prihodnji mesec pripravlja pohod kovinarjev na Ljubljano. Podpira jih tudi sindikat Žične in drugih delov koncerna Slovenskih železarn. Solidarnost z njimi izražajo tudi dobitniki plaket ZSSS.

Med stavko smo se pogovarjali s predsednikom stavkovnega odbora **Antonom Motohom.** Povedal je, da stavkajo kljub velikim pritiskom poslovodnih delavcev, ki so šele na dan stavke ugotovili, da kupci ne morejo čakati. Največji pritisk izvaja direktor Jekla. Sindikalni zaupnik Jože Kragelj je moral trikrat pomagati vzdrževalcu, od katerega so zahtevali, naj odpre ventile za Jeklarno. Motoh pravi, da so stavko napovedali skladno z zakonom in stavkovnimi pravili in da so šefi torej zamudili čas, ko bi se lahko pogovarjali o njeni odpovedi.

Skupaj z železarji upamo, da bo današnja opozorilna stavka zalegla. Če ne bo tako, lahko kmalu pričakujemo splošno stavko ne le v Štorah, ampak tudi v drugih ogroženih delih Slovenskih železarn.

F. K.

Novi predsednik

Na zadnji seji skupščine Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije je bil **Erik Šerbec,** predsednik Sindikata zdravstva in socialnega varstva Svobodnih sindikatov Slovenije, izvoljen za predsednika skupščine, **Lado Rožič,** sekretar svobodnih sindikatov iz Posavja, pa je postal podpredsednik upravnega odbora. Obema čestitamo.

SVOBODNI SINDIKATI ZAVRAČAJO PRORAČUNSKI MEMORANDUM

»Vlada namenoma podcenjuje obseg nezaposlenosti in pravice delavcev, ki bodo oropani za delovna mesta,« so povedali na tiskovni konferenci svobodnih sindikatov.

Na redni tiskovni konferenci je predsednik Dušan Semolič za začetek povedal, da je vlada poslala državnemu zboru proračunski memorandum brez predhodnega posvetovanja s sindikati. Takšno ravnanje je Semolič označil za nerazumno. Svoje mnenje je utemeljil zlasti s krčenjem pravic delavcev na socialnem področju. Prav zaradi tega, ker proračunski memorandum omenja socialno partnerstvo, bi bilo nujno predhodno posvetovanje s sindikati.

Svobodni sindikati se ne strinjajo z mnenjem vlade, da so nizke plače glavni garant večje konkurenčnosti gospodarstva na tujih trgih. Menijo, da so bolj kot plače pomembne izjemno visoke obresti. Ekonomski politiki pa svobodni sindikati očitajo, da ne vodi k prestrukturiranju gospodarstva, ki je potrebno zaradi majhnega domačega trga in nastopa na tujih trgih. Sindikati protestirajo tudi zaradi popolnega liberalizma in nezaščitenosti slovenskega gospodarstva. Ugotavljajo, da liberalizem uničuje delovna mesta. Ta propadajo tudi zato, ker finančno ministrstvo noče poskrbeti za rešitev zapadlih terjatev podjetij do Iraka in drugih dežel. Sestavljalcem proračuna pa sindikati očitajo tudi izogibanje obveznosti do sanacije Slovenskih železarn.

Svobodni sindikati kritično ugotavljajo, da je v proračunskem memorandumu premalo denarja za socialne potrebe. Menijo, da so sestavljalci proračuna podcenili obseg nezaposlenosti, ki se bo povečeval tudi zaradi lastninjenja in denacionalizacije. **Svobodni sindikati so prepričani, da mora proračunski memorandum pokrivati vse socialne pravice, kot jih določajo še veljavni zakoni.** Če bo vlada vztrajala pri dvoodstotnem zmanjšanju solidarnosti v obveznem zavarovanju, pa se bodo premije za prostovoljno zavarovanje morale povečati kar za 30 odstotkov. Če hoče vlada to dejansko izvesti, mora poprej dobiti vsaj mnenje, če ne že odločitev skupščine ZZZS. Dušan Semolič je dodal še, da bi proračun, kot je predlagan, lahko pomenil, da bodo boljše živeli le posamezniki, večina prebivalcev pa veliko slabše. Semoliča je dopolnil **Brane Mišič** z mnenjem, da bi morala država bolj obremeniti tiste, ki delavce pošiljajo na zavod. **Odpuščanje naj bi postalo drago, pravi Mišič.** Memorandum bi moral stimulirati tudi ponovno investiranje dela dobička in odpiranje novih delovnih mest. Po Mišičevem mnenju bi Slovenija morala voditi tudi prožnejšo monetarno politiko. Zato ni prav, da trden tolar temelji na zmanjšanju števila zaposlenih.

Na tiskovni konferenci je govoril tudi **Srečko Čater,** predsednik sindikata delavcev kmetijstva in živilske industrije. Opozoril je, da bi morala vlada predvideti tudi denar za odpravljanje posledic nove sistemske zakonodaje v kmetijstvu. Družbena kmetijska podjetja so izgubila 1630 milijonov DEM. Delo je izgubilo že skoraj 4.000 delavcev in še toliko jih bo moralo na zavod prihodnje leto. Z ukinjanjem delovnih mest izgublja tudi država, vsaj za toliko, kot znašajo davki in prispevki. Država pa na žalost nikjer ne prikazuje, da bo od novih lastnikov pobrala davke za premoženje, odvzeto kmetijskim organizacijam.

Komunalne storitve opravljajo pretežno javna podjetja, je povedal **Miloš Mikolič,** sekretar komunalnega sindikata. Proračunski memorandum pa bolj kot javna podjetja poudarja oddajanje koncesij. V Sloveniji še ni veliko izkušenj s tem načinom opravljanja komunalnih storitev. Posamezni primeri pa po Mikoličevem mnenju dokazujejo višanje cen in odpuščanje delavcev. Podjetij, ki varujejo premoženje, je dvakrat več kot pred leti. Število zaposlenih pa je prepolovljeno, je dokazoval Mikolič.

Skupno izjavo vseh negospodarskih sindikatov je obrazložil **Doro Hvalica.** Povedal je, da se je vlada ob podpisu splošne KP za negospodarstvo obvezala, da se bo ob pripravi proračuna s sindikati pogovorila o novi izhodiščni ceni delovne sile. Proračun pa je državnemu zboru poslala brez pogovora s sindikati. V proračunu je za novo izhodiščno ceno za enko predvidenih le 27.000 tolarjev. Hvalica je govoril tudi o sodelovanju sindikatov v skupini strokovnjakov, ki naj bi pripravila zakon o razmerjih plač v negospodarstvu. Predstavniki sindikatov so v tej skupini skušali tvorno sodelovati, vendar jim vlada tega ni omogočila. Sindikati nočejo biti le krinka za tiste, ki odločajo o vsebini tega zakona, ki bo poenotil plačo v negospodarstvu. Zaradi tega so predstavniki sindikatov razmišljali tudi o odpovedi sodelovanja v tej delovni skupini.

Ta zakon naj bi veljal tudi za SDK in Banko Slovenije je dodal svetovalec sindikata delavcev družbenih in državnih organov **Vinko Kastelic.** Delavci in vodstvo obeh institucij protestirajo proti temu, da bi jim zakon vzel sedanjo samostojnost. Protestirajo tudi proti temu, da bi SDK prišla pod vladin nadzor.

F. K.

Protest sindikatov negospodarstva

Sindikati podpisniki Kolektivne pogodbe za negospodarske dejavnosti v Republiki Sloveniji: Sindikat zdravstva in socialnega varstva Slovenije. Sindikat delavcev v kulturi Slovenije, Sindikat delavcev državnih in družbenih organov Slovenije, FIDES-Sindikat zdravnikov in zobozdravnikov Slovenije, Sindikat delavcev v vzgojni izobraževalni dejavnosti Slovenije SVIZ. Neodvisnost – Konfederacija novih sindikatov Slovenije. Policijski sindikat Slovenije in Konfederacija sindikatov delavcev zavodov Slovenije, Zveza Svobodnih sindikatov Slovenije

protestirajo

proti predlogu zakona o razmerjih plač v javnih zavodih in državnih organih, ker se z njim bistveno zožuje vsebina že dosežene ravni kolektivnih pogodb.

Sindikati ob pripravi tega zakona niso imeli možnosti izražanja mnenj in stališč. Sindikati naj bi v treh dneh (čez vikend) izrazili svoja mnenja in stališča.

Sindikati protestirajo proti vladni kršitvi določila veljavne kolektivne pogodbe za negospodarske dejavnosti, ki določa, da se razprava o tarifnem delu pogodbe prične ob pripravi vsakoletnega proračuna. Tega določila vlada ne spoštuje.

Vabilo Janezu Drnovšku

Predsednik SSS Dušan Semolič je v imenu svobodnih sindikatov pozval predsednika na pogovor o prihodnji ekonomski in socialni politiki. Janezu Drnovšku je predlagal, da bi se srečali do 22. oktobra. Poleg petih članov predsedstva bi se pogovora udeležili še predstavniki vseh sindikatov, združenih v ZSSS.

Do danes, 20. oktobra, vlada še ni odgovorila. Obveščeni smo, da bo hudo narobe, če se predsednik vlade na povabilo ne bo odzval in bo namesto tega sam povabil vse sindikate na pogovor na Gregorčičevo 20. Vzrok za to bojazen je Drnovškovo dozdajšnje ignoriranje vseh predlogov in zahtev svobodnih sindikatov.

Izhodiščna plača naj bo 30 tisočakov

Republiški odbor sindikata državnih in družbenih organov nasprotuje predlogu, da bi bila zdajšnja izhodiščna plača 26.000 tolarjev v negospodarskih dejavnostih v začetku leta 1994 višja samo za 1000 tolarjev.

Republiški odbor ocenjuje, da bo v junija letos določena izhodiščna plača do konca leta realno manjša za dobrih 12 %. Če k temu prištejemo še 13-odstotno letno inflacijo v letu 1994, bo razvrednotenje plač več kot 26-odstotno. Menimo, da bi morali zaradi letošnjega realnega znižanja plač to vsaj delno popraviti z dvigom izhodiščne plače na najmanj 30.000 tolarjev s 1. 1. 1994.

KERAMIČARJI OBSOJAJO CELJSKE BANKIRJE

Predstavniki svobodnega sindikata Keramike in območnega odbora sindikata KNG so ta teden povedali marsikaj neprijetnega o lastnikih in šefih tovarne, ki gre po dveh letih v nov stečaj. Povedali so, da so se ob prvem stečaju bankirji s spretnim manevrom polastili premoženja bivšega podjetja, ne da bi zanj karkoli plačali. Povedali so tudi, da je za plače delavcev ves čas dajala država. Bili so skoraj ves čas na zavodu. Ministrstvo za delo je za delavce dalo več kot 20 milijonov tolarjev. Lastniki Keramike pa kljub temu delavcem dolgujejo več kot 100 milijonov tolarjev. Skoraj toliko dolgujejo tudi državi zaradi neplačanih prispevkov in davkov. Osemindvajsetim delavcem so po sklepu sodišča dolžni dokupiti tudi delovno dobo zaradi upokojitve.

Nov stečaj bo 330 do 380 delavcev že drugič poslal na zavod. Svobodni sindikati ugotavljajo, da bo materialni in socialni položaj večine teh delavcev zelo slab. Najbolj hudo bo 37 delavcem, ki ne bodo imeli nobene pravice do nadomestila. Težko bo tudi 42 zakonskim parom, ki delajo v tej tovarni.

V Libojah nihče ne ve, kje bodo lastniki dobili denar za neplačane obveznosti do delavcev. Delavci so obupani, ker nihče ne omenja možnosti nadaljevanja dela v zastareli tovarni. Zaposleni se bojijo, da bodo prav vsi morali v odprto nezaposlenost brez upanja na novo zaposlitev. **Prav zaradi tega delavce zelo moti odpravnina v zneku 1,7 milijona tolarjev, ki jo je kljub popolni nelikvidnosti dobil nekdanji direktor Marjan Drev.** Ta denar bi po sindikalnih izračunih zadoščal za 77 zajamčenih plač. Ta denar bi lahko pomagal tudi za plačilo toplega obroka in prevoza na delo.

Za položaj delavcev in napovedani stečaj je po mnenju predsednika sindikata KNG Keramike **Marjana Vaša** najbolj odgovorna banka, ki se je izkazala za slabega gospodarja. Čeprav je menda za tovarno dala tri milijone DEM, ni niti marke vložila v novo opremo.

Če je naš celjski sodelavec Franc Furland dobro obveščen, je najverjetneje, da bo tovarna v Libojah prodana po delih. Baje pa je tudi nekdo, ki bi kupil celo, potem ko bo dovolj poceni.

Franček Kavčič

I Z J A V A

obd.Muže Dragutina, ki ga zastopa:

ODVETNIK
ANTON ZAJC
Črnomelj, tel.: (068) 53-3

Obdolženec z namenom sklenitve morebitne poravnave v navedeni kazenski zadevi daje po svojem pooblaščencu sledečo izjavo:

Vse trditve, ki so bile navedene v spornem članku pod naslovom "Nepotrebna strupitev", objavljenim v časopisu Delavska enotnost št.48 z dne 29.11.1991, katerega podpisnik je Muže Drago, so bile izrecno naperjene zoper Svobodni sindikat podjetja Belt Črnomelj, katerega predsednik je bil Strmec Anton.
Podpisnik članka Muže Drago se opravičuje predsedniku Svobodnega sindikata podjetja Belt Črnomelj, v kolikor je bil zaradi navedenih trditev osebno prizadet in v kolikor so navedene trditve imele kakršnekoli škodljive posledice njegovi časti in dobremu imenu.
Vse navedene trditve so bile dejansko posledica konkurenčnega boja med sindikati v podjetju Belt Črnomelj, v katerem je Svobodni sindikat tega podjetja posebljal predsednik Strmec Anton, sindikat Neodvisnosti pa je posebljal predsednik Drago Muže.
Drago Muže smatra, da bi morala ta njegova izjava zgladiti medsebojne odnose tako med obema sindikatoma podjetja Belt kot tudi zaradi tega članka slabše odnose med obemi vodstvi sindikata.

Črnomelj, dne 6.10.1993 Drago Muže

STRUPENA MARJETICA IN NEPOTREBNA STRUPITEV

Pred dvema letoma je uredništvo prejelo članek o razmerah v Beltu in delovanju Tomšičevega sindikata. Sestavek **Antona Strmca,** predsednika svobodnega sindikata tega podjetja smo objavili pod naslovom »Strupena marjetica« v rubriki Tribuna. Strmec je konkurenčnemu sindikatu takrat očital spletkarjenje in neutemeljenost zahteve za odstop direktorja Belta. Kot je napisal Strmec, je Tomšičev sindikat takrat organiziral stavko, da bi odstranil še enega rdečega direktorja. Po stavki je, po Strmčevem mnenju, v podjetju ostalo le pogorišče.

Na ta članek se je odzval **Darko Muže.** DE je 29. 11. 1991 objavila odmev pod naslovom »Nepotrebna strupitev«. V njem je bil kar velik kupček obtožb in trditev, ki pomenijo blatenje Antona Strmca. Svobodni sindikati Bele krajine so se po objavi odločili za tožbo proti Dragu Možetu zaradi kaznivega dejanja. Sodišče v Črnomlju je 21. maja 1992 Možetu izreklo sodni opomin, češ da je zapisal trditve, ki lahko škodijo časti in dobremu imenu Antona Strmca. Na sklep sodišča se je pritožil obdolžencev zagovornik odvetnik Anton Zajc. Višje sodišče v Ljubljani je 8. oktobra 1992 razveljavilo sklep sodišča iz Črnomlja, češ da je bilo dejansko stanje zmotno in nepopolno ugotovljeno.

Sodnica sodišča v Črnomlju **Marija Črnugelj** je prejšnji mesec sklicala ponovno obravnavo in udeležencem predlagala zunajsodno poravnavo. Tako Strmec kot njegov odvetnik sta se s predlogom strinjala. Udeleženci obravnave so se pred sodnico dogovorili, da bo obdolženec sestavil posebno izjavo, ki naj bi bila v znak poravnave objavljena v DE. Odvetnik obdolženega Draga Možeta je to izjavo sestavil in nam jo poslal v objavo. Objavljamo jo v celoti, v upanju, da tudi tako pomagamo prizadetim in tudi delavcem Belta. Prav zanje je verjetno šlo tako Strmcu kot drugim udeležencem te zgodbe.

F. K.

OMEJEVANJE STAVK IN MEZDNIH GIBANJ

Državni zbor je prejšnji teden omejil pravico do stavke za policiste, carinike, paznike in zračne kontrolorje. S tem je prekinil stavko policistov, ki ji ni bilo videti konca. Pri prepovedi stavke pa so še vedno izvzeti oficirji, vojaki in uslužbenci TO, menda zato, ker njihova stavka v mirnem času nima pravega smisla. Dva dni za državnim zborom se je sestal še državni svet. Z veliko večino glasov so državni svetniki zavrnili predlog Gregorja Mikliča, po katerem bi državni zbor moral o omejitvi stavke odločati s kvalificirano večino. V razpravi pa so državni svetniki v nasprotju z glasovanjem pokazali več nasprotovanja kot pritrjevanja zakonom, ki omejujejo ustavno svobodo delavcev pri tem načinu sindikalnega boja.

Vlada se je obrnila na parlament zato, ker se sama ni znala ali zmogla pogovoriti z dobro organiziranimi policisti. Ti pravijo, da se z njimi pred stavko in tudi na njenem začetku sploh ni hotela pogovarjati. Obnašanje vlade se je spremenilo šele potem, ko so zaradi stavke prizadeti občani protestirali tudi proti tistim, ki niso zmogli ukrepati, da bi se stavka končala. Da so občani imeli prav, je na neki način dokazal tudi izjemno odločni predsednik vlade Janez Drnovšek, ki se je celo osebno odzval na pogovor s predstavniki policijskega sindikata. Verjetno je tako ravnal zato, ker so v vladi ugotovili, da so prebivalcem odgovorni oni, ne pa vodstvo policijskega sindikata. Vprašanje pa je, če je s tem svojim ravnanjem – to je bil prvi pogovor predsednika vlade s kakim stavkovnim odborom – predsednik pridobil točke, ki mu manjkajo za uspešno vodenje pluralne koalicije strank na oblasti.

Iz triurne razprave članov državnega sveta o štirih zakonih, ki omejujejo pravico delavcev do stavke, štrli nekaj misli, ki jih objavljamo zlasti zaradi možnosti nadaljnjega omejevanja stavkovne svoboščine.

Gregor Miklič: *»Zlorabljen je bil institut izredne seje državnega zbora in hitrega postopka. Ker ni pravne praznine, ni bilo treba sprejeti teh štirih zakonov. Zakon je nadomestil pogajanja in dogovarjanja med socialnimi partnerji. Bil je sprejet, zato da stavko zaduši. Zakoni o sodiščih, sodniški službi, železnicah dokazujejo trend omejevanja sindikalne pravice do stavke. Po policistih, carinikih, paznikih in kontrolorjih letenja lahko pridejo na vrsto učitelji, zdravniki, komunalci in elektrikarji. Vlada je ugotovila, da ne more sprejeti stavkovnih zahtev. Vemo pa, da je z renominacijo proračuna ministrstvo za notranje zadeve dobilo 16 odstotkov več sredstev.«*

Dušan Plut: *»Ne morem sprejeti hitrega in izsiljenega zakonodajnega postopka, ker pomeni logiko izrednih razmer. Državni zbor naj o zakonih odloča ponovno. Pridobljeni čas je treba izkoristiti za pogovor in dogovor o stavkovnih zahtevah.«*

Dagmar Šuster: *»Skrajno vprašljivo je med stavko intervenirati z zakonom. Gre za nesposobnost obeh strani za dogovore. Ti zakoni Slovenijo porivajo desetletja nazaj, ne pa v 21. stoletje.*

Vsi zahtevki za povečanje plač so neupravičeni. V državni upravi, Zavodu za pokojninsko in invalidsko zavarovanje in Banki Slovenije so si izplačali že 13., 14., 15. in del 16. plače Njihove plače so realno za 37 odstotkov večje kot v lanskem letu. Zavarovalne organizacije so izplačale 32, gospodarstvo pa 15,5 odstotka več kot lansko leto.

Sem za omejitev pravice do stavke, ne samo za policaje, ampak tudi za vse druge. Nisem za to, da kmetje zasedajo mejo, delavci pa prometna križišča. Stavke ne razumem kot motenja drugih in ustvarjanje anarhije.«

Albert Vodovnik: *»Skrbi me, ker je v Sloveniji prisoten balkanski sindrom, ki se kaže v tem, da noben dogovor ne velja. Ta država se zaveda, da delavci stavkajo šele takrat, ko gredo na cesto. Tudi meni kot predsedniku sindikata so pred opozorilno stavko kovinarjev omenjali možnost njenega razbitja.«*

Peter Glavič: *»Podprl bom zakone, ker stalne stavke in dvigovanje plač samo odlaga in otežuje rešitve.* **Realne plače so narasle, torej je vsem boljše in za stavke ni nobene potrebe.** *Lastniki smo mi, stavkamo proti sebi in sebe uničujemo. Stihije ni mogoče ustaviti in to se je videlo tudi v Angliji vse do prihoda Margaret Thacher. Kolegi mi pravijo, da so se prejšnji mesec dvignile plače tudi na občinah. Niso krivi ljudje iz policije, ampak Melanšek in tisti okrog njega. Prav on je pred letom dni neupravičeno vdrl v proračun. Melanšek se je s svojim radikalizmom začel vmešavati v politiko, saj hoče odstavljati celo ministre. To ne pelje nikamor.«*

Gregor Miklič, replika: *»Najodločnejše protestiram, ker se Melanška proglaša za krivca sedanjih razmer v Sloveniji. Razprava g. Glaviča potrjuje mnenje, ki ga slišimo v Nemčiji, da se Balkan začenja že pri Münchnu. Kontrolorji letenja, ki so imeli spomladi velike zahteve, priznavajo, da so kupljeni. Sliši se, da se za delavce ministrstva za obrambo odpirajo posebne štacune.«*

Avgust Majerič: *»S temi zakoni je klofuto dobila vlada zaradi svoje nedoslednosti. Začelo se je z izjemami za plače poslancev, vlade, sodstva, nadaljujejo policisti.«*

Če že pišemo o omejevanju stavkovne svobode, je prav, da objavimo novo zakonsko besedilo. Ne samo policisti, tudi laiki lahko rečejo, da po novem policisti ne morejo več stavkati v delovnem času. Po vsem tem, kar vemo, pa moramo pritrditi tistim, ki pravijo, da bi oblast morala stavko prekiniti na drugačen način in zlasti brez zasedanja državnega zbora. Sprejeti zakoni so hočeš nočeš dokaz nedemokratičnosti in nesposobnosti za pogajanja med partnerji v naši državi, ki tudi zato ne more biti socialna.

Franček Kavčič

ZAKON O DOPOLNITVI ZAKONA O NOTRANJIH ZADEVAH

1. člen

V zakonu o notranjih zadevah (Uradni list SRS, št. 28/80, 38/88, 27/89 in Uradni list RS, št. 8/90, 19/91 in 4/92) se za 98.a členom doda nov 98.b člen, ki se glasi:

»98.b člen

Pooblaščene uradne osebe organov za notranje zadeve so dolžne med stavko opravljati naslednja dela in naloge:
- varovanje življenja ljudi in lastnine;
- vzdrževanje javnega reda in miru;
- urejanje in nadzorovanje prometa na javnih cestah;
- preprečevanje in odkrivanje kaznivih dejanj;
- odkrivanje in prijemanje storilcev kaznivih dejanj in drugih iskanih oseb in njihovo izročanje pristojnim organom;
- varovanje določenih oseb in objektov;
- dajanje nujne pomoči, da se odpravijo posledice, nastale zaradi splošne nevarnosti, ki jo povzročajo elementarne in druge nesreče;
- varovanje državne meje;
- kontrola prehajanja čez državno mejo;
- izvajanje predpisov s področja tujcev.

Dela in naloge iz prejšnjega odstavka so pooblaščene uradne osebe dolžne opravljati pravočasno in učinkovito v skladu z navodili predstojnikov organov in organizacijskih enot ministrstva.

Delavci, ki opravljajo dela in naloge pooblaščene uradne osebe, morajo med stavko izpolnjevati naloge predstojnikov organov in organizacijskih enot ministrstva.

Službe Ministrstva za notranje zadeve so dolžna omogočiti nemoteno izvajanje nalog iz prvega odstavka tega člena.«

2. člen

Ta zakon začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

BODO TUDI AGISOVCI STAVKALI DO STEČAJA?

Delavci Agisove Tovarne orodij in strojev iz Ptuja, ki stavkajo že od začetka prejšnjega tedna, so si doslej priborili minimalni osebni dohodek za mesec avgust. Ker pa nihče ne ve, kdaj bodo 79 delavcem uspeli dati še zajamčeno plačo za september, stroji v Tovarni orodij še vedno stojijo.

Tovarna orodij, ki je v lasti republiškega razvojnega sklada, je že dalj časa v težavah. Prava agonija za zaposlene pa se je začela potem, ko je upravni odbor Agisa na Temeljnem sodišču v Mariboru pred približno tremi tedni vložil predlog za uvedbo stečajnega postopka. Od takrat se delavci v tovarni počutijo kot nebodigatreba, saj jim vodstvo sploh ni dajalo več plač, regresa, jubilejnih nagrad in vsega, do česar so upravičeni po zakonu. Kdo ve, če bi delavci do uvedbe stečajnega postopka sploh še dobili kakšno plačo, če ne bi začeli stavke, ki jo skupaj organizirata izvršna odbora neodvisnih Plohlovih sindikatov in Svobodnih sindikatov.

Delavci, ki so razočarani nad odnosom republiškega razvojnega sklada do tovarne, so se nekako že sprijaznili, da bo šla Tovarna orodij v programirani stečaj, saj je po reorganizaciji Agisa nasledila za milijon mark izgub, ki jih republiški razvojni sklad kot novi lastnik ni uspel sanirati. Delavci terjajo samo, naj jim izplačajo vsaj minimalne plače za čas, ko so še zaposleni, in naj se za vse presežne delavce pripravi socialni program. Delavci so zahtevali tudi odstop treh vodilnih.

Delavci Tovarne orodij so minuli petek za 24 ur blokirali celoten Agis, kjer dela 750 delavcev. Stavko v Tovarni orodij so po besedah predsednika SKEI Franca Trbuca podprli vsi delavci Agisa. Vendar si delavci drugih družb daljše stavke niso mogli privoščiti, saj ima celoten Agis velike težave, predvsem zaradi starih grehov, delavci pa vendarle še redno dobivajo plače, čeprav samo 50-odstotne v primerjavi z določenimi v kolektivni pogodbi.

Po pogovoru z ministrico za delo Jožico Puhar so stavkajoči le dobili za 10 tisočakov bonov in 16 tisoč tolarjev avgustovske plače, za septembrsko pa še stavkajo. Kakor kaže, njihova stavka nikogar posebej ne vznemirja. Tovarna je zapisana stečaju, čeprav so delavci prepričani, da bi lahko rešili vsaj njeno zdravo jedro, kjer bi si lahko služilo kruh 20 do 30 delavcev. Tako stavkajo in čakajo, da bodo postali brezposelni.

TK

ELRAD NIMA DENARJA ZA SEPTEMBRSKE PLAČE

Elrad iz Gornje Radgone, ki je bil vrsto let eno najuspešnejših podjetij v Pomurski regiji, že kar lep čas razjedajo gospodarske težave in notranje razprtije. Trenutno poteka javna polemika med starim in novim vodstvom Elrada o odgovornosti za sedanje gospodarske razmere v tovarni, delavcem pa ob tem grozi, da sploh ne bodo dobili septembrskih plač.

V Elradu so potem, ko ga je generalni direktor Zvezdan Žlebnik po nekaj mesecih zapustil (sedaj je glavni sanator holdinga TVT v Mariboru), dolgo iskali novega direktorja. Ko je v Elrad končno prišel novi direktor Boris Gerjovič, pa je krivdo za razmere v tovarni naprtil na ramena starega vodstva. Anton Sečko, Štefan Vučak, Cvetka Sreš, Stanko Prelec in Martin Balažic v imenu starega vodstva pojasnjujejo, da za razmere niso krivi oni, pač pa da so takšno stanje nasledili že od prejšnjega direktorja. V Elradu se je od začetka leta 1992 na direktorskem stolčku zamenjalo že šest menedžerjev, podjetje pa je v čedalje večjih težavah. Člani bivšega vodstva Gerjoviču posebej zamerijo, ker jim je menda takoj po svojem prihodu na direktorski položaj ponudil v podpis izjavo, s katero bi priznali krivdo za sedanje težave ter prosili za sporazumno prenehanje delovnega razmerja. Podjetju pa naj bi prostovoljno podarili še svoje lastniške certifikate.

Medtem ko teče polemika o krivdi za sedanje razmere, nad Elradom visi kot Damoklejev meč nevarnost stečaja. Vse njegove družbe imajo blokirane žiro račune, in kakor vse kaže, delavci za september sploh ne bodo dobili plač. Novi direktor je v tovarniški informator zapisal, da bi izplačilo septembrskih plač mimo prilivov ali z najetjem dragih kreditov Elrad pahnilo v stečaj. V zadnjih dneh so v Elradu že uspeli skleniti nekaj novih poslov zlasti na Madžarskem, zato naj bi že v prvi polovici novembra prejeli oktobrsko plačo. Jim bo do takrat uspelo preživeti in ohraniti socialni mir, nujen za izboljšanje gospodarskih razmer?

TK

PROGRAMIRANI STEČAJI NE BODO OZDRAVILI MARIBORSKEGA GOSPODARSTVA

Med delavci mariborskih podjetij, ki so jih lastniki in menedžerji že ali jih nameravajo v kratkem predlagati za stečaj, se odkrito govori, da so programirani stečaji samo eden najcenejših načinov, kako se rešiti presežnih delavcev. O tem in nasploh o mariborskih izkušnjah s programiranimi stečaji smo se pogovarjali z **Vekoslavo Krašovec**, vodjo strokovne službe Svobodnih sindikatov v Podravju.

Številni delavci v Metalni so prepričani, da bi bilo mogoče Tovarno investicijske opreme, za katero je upravni odbor delniške družbe predlagal uvedbo stečajnega postopka, sanirati. Analizo poslovanja te Metalnine družbe ste pretresli tudi v strokovnih krogih podravskih Svobodnih sindikatov. Do kakšnih ugotovitev ste prišli?

»Mirno lahko rečem, da je bila ta analiza narejena, da dokaže potrebnost stečaja. Analiza navaja dva osnovna razloga za stečaj: blokado žiro računa in izkazano izgubo. Po moji presoji ne prvi in ne drugi razlog ne moreta biti odločujoča za stečaj družbe. Do blokade žiro računa družbe je namreč prišlo zaradi neplačanih obveznosti iz osebnih dohodkov v juliju in avgustu letos, v izgubi družbe pa so verjetno tudi odpisane terjatve v višini 11 milijonov dolarjev iz preteklosti ter 12 milijonov dolarjev dolgov, ki jih je družba pri reorganizaciji prevzela od matice. Če upoštevamo, da znašajo obveznosti družbe 26 milijonov dolarjev, pridemo do zaključka, da je tekoče poslovanje Metalne TIO lahko tudi pozitivno.

Na osnovi podatkov iz analize poslovanja TIO ocenjujem, da so temeljni vzrok za predlog stečaja presežni delavci in želja menedžmenta za pridobitev prostorov za druge dejavnosti.

Pa še to: Verjetno obstaja tudi realna možnost za izterjavo nekaterih že odpisanih terjatev Metalne TIO, ki bi v primeru stečaja obogatile stečajno maso ali pa morda tudi posameznike, če bi takšne terjatve prevzeli pred stečajem. Nekateri bivši vodilni v Metalni se privatno ukvarjajo z izterjavo zapadlih terjatev...«

Tudi v Elektrokovini, ki je od 7. oktobra v stečajnem postopku, velja med delavci prepričanje, da se bodo lastniki s stečajem predvsem poceni rešili presežnih delavcev, nato pa z izbranimi delavci nadaljevali proizvodnjo v tako imenovanih zdravih jedrih. So po vaših ocenah tudi v Elektrokovini podobni razlogi za uvedbo stečajnega postopka kakor v Metalni?

»Nedvomno. Na osnovi gradiv, ki so bila dostopna sindikatu, ocenjujem, da si tisti, ki so predlagali uvedbo stečajnega postopka za Elektrokovino, prizadevajo s stečajem rešiti problem presežnih delavcev.

V gradivu upravnega odbora Elektrokovine, ki je bilo verjetno dodano predlogu za uvedbo stečaja, so sicer navedeni nekateri razlogi za težave podjetja. Tako naj bi Elektrokovina, podobno kakor druga podobna slovenska podjetja, za prodor na tuja tržišča v časih hiperinflacije najemala izjemno drage kredite. Tovarno pestijo tudi izguba nekdanjega jugoslovanskega trga, nelikvidnost ter izgube v tekočem poslovanju. Elektrokovina, ki bi jo po ugotovitvah iz gradiva upravnega odbora morali začeti sanirati že leta 1987, je v preteklosti sodelovala tudi v politično dogovorjenih poslih v neuvrščenih državah in zaradi neustreznih kreditno-investicijskih konstrukcij pri tem padla v velike dolgove.

Kljub tem starim grehom pa je treba upoštevati tudi, da je podjetje v zadnjih treh letih poslovalo brez podpore poslovnih bank in celotno dejavnost finansiralo iz lastnih obratnih sredstev – izjema so v zadnjem času le subvencije za doseganje socialnega miru.

Gradivo upravnega odbora Elektrokovine govori o sanaciji podjetja po mehki varianti s stečajem ali likvidacijo. Vprašanje je tudi, kako poslujeta novi družbi v mešani lastnini, ki so ju ustanovile štiri Elektrokovinine družbe 27. julija letos, ter kako poslujejo podjetja v tujini. Morda so novoustanovljena podjetja garant za mehko varianto stečaja, saj je bilo nekaterim delavcem obljubljeno, da bodo kljub morebitnemu stečaju nemoteno delali naprej!? Ali gre morda za izigravanje upnikov? Vprašanj je veliko, sicer pa je eno gotovo: sedanja zakonska ureditev ne pozna sanacije s pomočjo stečaja.«

V zadnjem času tudi v nekaterih drugih mariborskih podjetjih razmišljajo o programiranih stečajih, ki naj bi rešili zdrava jedra mariborskega gospodarstva. Kaj se po vaši sodbi skriva za tem?

»Čeprav zakon programiranih stečajev sploh ne pozna, so v Podravju resnično vedno močnejše težnje po takšnih stečajih. Za to po moji oceni obstajajo najmanj trije razlogi.

V družbenih podjetjih je s takšnimi stečaji mogoče zaobiti proces lastninjenja in ustvariti novo lastninsko strukturo podjetja v korist upnikov in morebiti tudi posameznikov. Takšna sprememba lastništva je lahko s stečajem relativno hitra in brez soglasja ali vsaj mnenja delavcev, kar terja normalni proces lastninjenja po zakonu. V scenarijih večine predvidenih programiranih stečajev je namreč predvidena prisilna poravnava, kar bi bilo mogoče izvesti tudi brez stečaja.

V podjetjih z znanim lastnikom – običajno gre za podjetja republiškega razvojnega sklada – pa so stečaji verjetno posledica ugotovitve, da podjetja ni tako lahko prodati oziroma da tudi sanacija zahteva velike napore in sredstva. Če prodaja s stečajem ali prisilno poravnavo uspe, so koristi lastnika ustrezno zavarovane.

Najpogosteje pa želijo lastniki s programiranimi stečaji rešiti problem presežnih delavcev. Stečaj je najcenejši način za rešitev tega problema, vendar samo za vodstva podjetij oziroma lastnika. Za državo in davkoplačevalce je takšen način reševanja presežnih delavcev najdražji. Zato je naravnost šokantno, da se denimo sodišče tako lahko odloči za uvedbo stečajnega postopka samo na osnovi gradiv in podatkov največjega stečajnega dolžnika.«

Vekoslava Krašovec

V Podravju obstaja že kar nekaj izkušenj s takšnimi programiranimi stečaji. Kakšne so običajno posledice?

»Vsak stečaj, naj bo programiran ali ne, je še vedno stečaj, ki prekine proizvodne in poslovne procese in gotovo ne koristi poslovnemu ugledu podjetja. Zato so pričakovani učinki programiranih stečajev praviloma le kratkoročni. Dolgoročno vodijo v še hujšo gospodarsko stagnacijo. Žrtve takšnih stečajev pa so v prvi vrsti delavci (do uvedbe stečaja delavcem nihče ne prizna upniške vloge, čeprav so praviloma med največjimi upniki) in tudi vsi davkoplačevalci, ki morajo plačevati takšno inscenirano brezposelnost. Ob tem je neverjetno, da v številnih podjetjih pripravljajo programirane stečaje z izdatno podporo vlade, gospodarske zbornice ter strokovnih ustanov.

V Mariboru so nam ponudili razvojni projekt »Maribor jutri«, toda konkretno ravnanje, že izvedeni in predvideni stečaji so v popolnem neskladju z v njem zapisanimi strateškimi razvojnimi usmeritvami. Ali to pomeni, da bo tudi ta projekt, za pripravo katerega je šlo ogromno proračunskih sredstev in ki ga podpirata tako mariborska kot slovenska vlada, šel v »programirani stečaj«?

Tomaž Kšela

Žrtve programiranih stečajev so delavci in davkoplačevalci

Tudi raziskava, ki jo je opravila dr. Alenka Žnidaršič-Krajnc (Planirani stečaji? Značilnosti, razlogi, koristi in škoda v stečajih slovenskih podjetij, Ljubljana 1993), potrjuje, da so zaradi stečajev najbolj oškodovani zaposleni. Poleg izgube zaposlitve gre tudi za hude psihične obremenitve, ki pestijo zlasti tiste kategorije delavcev, ki se težko ponovno zaposlijo (starejši, invalidi, delavci s slabšim zdravjem) ali organizirajo samozaposlitev.

Dr. Ivan Žužek pa v svoji razpravi (Delodajalci in delavci, Vpliv lastninskega in statusnega preoblikovanja podjetij na pravice in obveznosti zaposlenih, Inštitut za delo pri Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani, 1993) ugotavlja, da so nekateri holdingi ustanovili fiktivne družbe, v katere so razporedili tiste delavce, za katere bi sicer morali uvesti postopek razreševanja trajnih presežkov delavcev. Ko so takšne družbe šle v stečaj, so delavci ostali brez zaposlitve, seveda pa tudi brez odpravnine, odpovednega roka in ustreznega nadomestila osebnega dohodka med odpovednim rokom. V posameznih primerih se je izkazalo, da so družbe v okviru holdinga skušale na tak način »racionalno« zmanjšati število delavcev in prevaliti skrb za socialno varnost teh delavcev na zavod za zaposlovanje. Zanimivo je tudi, da je bilo v preteklosti malo sodnih sporov, ki bi jih sprožili delavci iz takšnih likvidacijskih postopkov.

In še ena ugotovitev dr. Žužka o razmerah v sedanjem prehodnem obdobju, ko usiha družbena lastnina in se počasi uveljavljajo značilnosti tržnega gospodarstva: »Soočamo se s pojavi, ki so bili tako značilni za obdobje takoimenovane prvobitne akumulacije. Gre za anarholiberalizem, kršitev osnovnih pravic iz delovnega razmerja, prisvajanje družbene lastnine mimo postopka lastninskega preoblikovanja, itd.«

PRIROČNIKI ZA SINDIKALNE ZAUPNIKE, STROKOVNE SLUŽBE PODJETIJ IN POSAMEZNIKE

● **SPLOŠNA KOLEKTIVNA POGODBA ZA GOSPODARSTVO**
s komentarjem
Komentirata Gregor Miklič in Brane Mišič. Cena 950,00 SIT

● več avtorjev:
MOJE PRAVICE NA DELOVNEM MESTU
Delovno razmerje – Prenehanje potreb po delavcih – Posebno varstvo žensk, mater, delavcev z družinskimi obveznostmi, mladine, invalidov in starejših delavcev – varstvo pravic delavcev – Varstvo pri delu – Pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, za primer brezposelnosti, zdravstveno, socialno varstvo – Seznam služb pravne pomoči. Cena 350,00 SIT

● Mira Becele
STANOVANJSKA RAZMERJA PO NOVEM
Priročnik za lastnike stanovanj in za tiste, ki bi to radi postali... Stanovanjski zakon s komentarjem in primeri praktične uporabe njegovih določil. Cena 520,00 SIT

● Bogdan Kavčič
DELAVCI IN UPRAVLJANJE
Participacija – vzroki, cilji, vsebina in moč, organizacijske oblike, prednost in kritike, evropski modeli participacije in kaj prinaša novi »Zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju podjetij«. Cena 460,00 SIT

● Gregor Miklič
NOVA DELOVNA ZAKONODAJA
Prečiščeno besedilo Zakona o delovnih razmerjih in Zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti s komentarjem. Cena 670,00 SIT

● Stane Uhan
PLAČNI SISTEM V REPUBLIKI SLOVENIJI
Statistični podatki – Kritična raven – Evropske cene in balkanske plače – Izhodiščni osebni dohodki – Kaj ve in misli vlada – Načrtovanje najnižje osnovne plače – Konkretni predlogi – Podcenjeno znanje – Najvišje plače. Cena 400,00 SIT

● Aleksej Cvetko
NOVA UREDITEV POKOJNINSKEGA IN INVALIDSKEGA ZAVAROVANJA
Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju
Zakaj so bile potrebne spremembe v pokojninski in invalidski zakonodaji – Spremembe pogojev za upokojevanje – Nova definicija invalidnosti in kaj to pomeni – Nov sistem odmere nadomestil plač invalidom II. in III. kategorije invalidnosit. Cena 680,00 SIT

● Emil Rojc
KARIERA KOT SPREMINJANJE
Priročnik za podjetništvo in razvoj kadrov
Cena 850,00 SIT

● Več avtorjev
SOCIALNA DRŽAVA
Zbornik razprav za VARNOST, SVOBODO, SOLIDARNOST IN PRAVIČNOST
Cena 600,00 SIT

● Aleksej Cvetko
ZDRAVSTVENO ZAVAROVANJE PO NOVEM
Novi zakon o zdravstvenem zavarovanju – Razlage vseh sprememb in vseh oblik prostovoljnega zavarovanja občanov. Cena 580,00 SIT

● **ZAKON O LASTNINSKEM PREOBLIKOVANJU PODJETIJ IN SINDIKATI**
Zakon o lastninskem preoblikovanju podjetij – Uredba o pripravi programa preoblikovanja in o izvedbi posameznih načinov lastninskega preoblikovanja podjetij – Uredba o metodologiji za izdelavo otvoritvene bilance stanja
Razlage: mag. Tone Rop, Gregor Miklič, dipl. oec. Radovan Teslič in dr. Alenka Žnidaršič-Kranjc. Cena 1.800 SIT

● **KOLEKTIVNA POGODBA ZA NEGOSPODARSKE DEJAVNOSTI V REPUBLIKI SLOVENIJI S KOMENTARJEM**
Kolektivna pogodba s stališči komisije za razlago KP s komentarjem – Priloge: Sklep Izvršnega sveta R Slovenije o določitvi koeficienta za določanje OD – Sklep o določitvi kalkulativnih osnov za določitev obsega sredstev za plače v zavodih, ki se financirajo iz proračuna – Tarifni del KP za zdravstvo in socialno skrbstvo – Zakon o plačah delavcev v javnih vzgojno izobraževalnih zavodih – Pripravila: Nevenka Zaviršek in Vinko Kastelic
Cena 950 SIT + 5% p. davek

NAROČILNICA ZA KNJIGE – PRIROČNIKE

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročamo

..... izv. ● **Spłoš. kol. pog.** ..... izv. ● **Plačni sistem**
..... izv. ● **Moje pravice na** ..... izv. ● **Nova ureditev...**
..... izv. ● **Stanov. razmerja** ..... izv. ● **Kariera kot...**
..... izv. ● **Delavci in uprav.** ..... izv. ● **Socialna država...**
..... izv. ● **Nova del. zakon.** ..... izv. ● **Zdrav. zav...**
..... izv. ● **Zakon o last.** ..... izv. ● **Kol. pog. za negosp...**

Od 1. 2. 1992 se za knjige zaračunava 5-odstotni prometni davek.

Naročeno mi pošljite na naš naslov: .....

Ulica, poštna št. in kraj: .....

Ime in priimek podpisnika: .....

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku.
2. Kot ind. kupec bom plačal po povzetju.

Dne: ..... Žig ..... Podpis naročnika

Vse informacije o knjigah – priročnikih objavljamo v časopisu »DE«. Časopis DE in knjige lahko naročite pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefoni (061) 321-255, 110-033, 313-942, 311-956. Fax. (061) 317-298.

KAM S SVOJIMI LASTNIŠKIMI CERTIFIKATI

Na vprašanje, kaj bomo počeli s svojimi lastniškimi certifikati, v glavnem še ne vemo odgovora. Če bi dobili od države gotovino, bi se, kajpak, hitro znašli in bi bilo ugibanj na mah konec. Žal pa so tako imenovani lastniški certifikati le nekakšen vrednostni papir, od katerega bodo imeli korist samo tisti, ki bodo z njim modro ravnali. Pa smo spet na začetku: kaj in kam s svojimi certifikati?

Pri iskanju odgovora na zastavljeno vprašanje moramo izhajati iz tega, da so lastniški certifikati eden od instrumentov za lastninjenje družbenih podjetij. Zakonodajalci so se odločili, da bo imel vsak Slovenec pravico do koščka družbenega kapitala, certifikati, ki smo jih oziroma jih bomo dobili, pa so pripomoček, s katerim se to uresničuje.

Vsak certifikat ima natančno določeno vrednost. S tem pa še ni rečeno, da bodo certifikati enake vrednosti prinesli lastnikom enake koristi. Če bomo svoj »papir« slabo naložili, na primer v delnice slabega podjetja, bomo svoje možnosti zapravili in ostali praznih rok. Torej previdno. Naj se nam ne mudi. Časa za premislek je veliko.

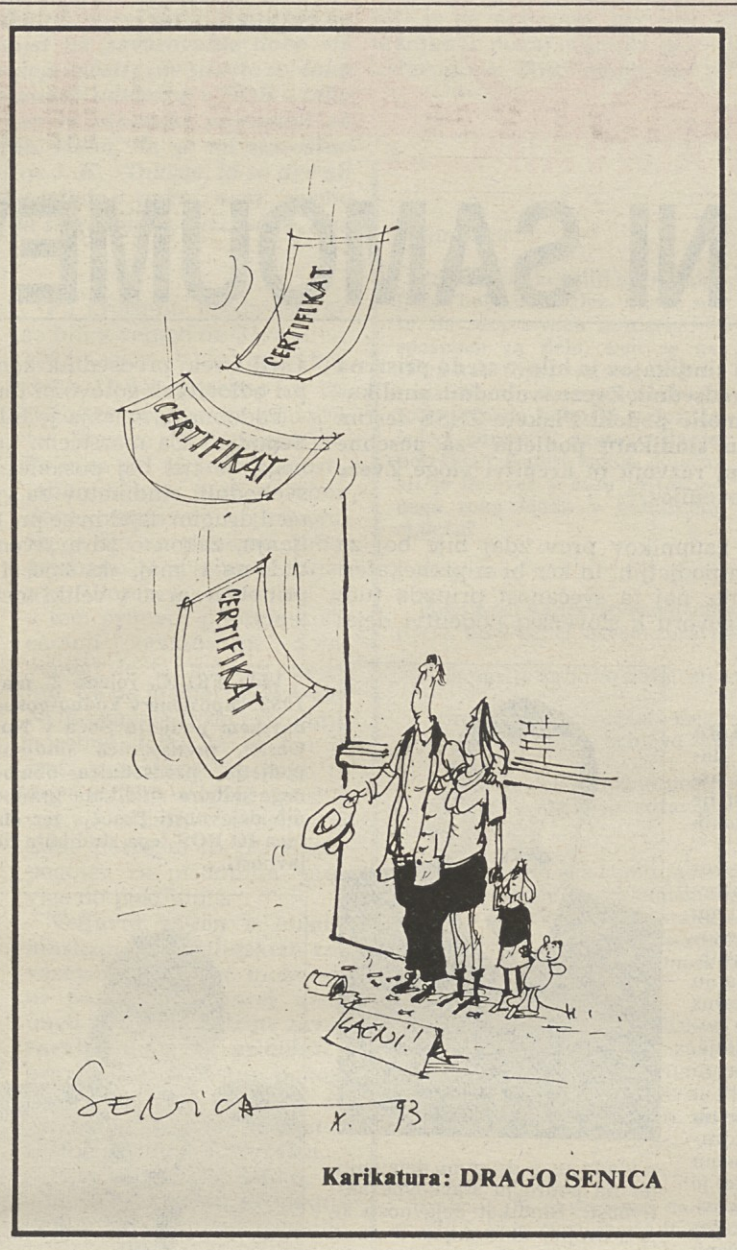

Karikatura: DRAGO SENICA

S certifikatom do delnice, z delnico (po dveh letih) do gotovine

Zakon o lastninskem preoblikovanju podjetij je za lastninjenje s certifikati državljanov rezerviral 40 odstotkov družbenega kapitala. Torej lahko vsako družbeno podjetje 20 odstotkov svoje vrednosti ponudi zaposlenim, nadaljnjih 20 odstotkov pa se prenese v pooblaščene investicijske družbe, kar pravzaprav pomeni, da ta del kapitala tudi »kupujejo« državljani, ki vlagajo certifikate v investicijske družbe.

Mirno bi lahko zapisali, da precej več kot polovica ljudi presneto malo ve o svojih certifikatih. Nekateri se na primer sprašujejo, če si bodo z njimi lahko pomagali pri nakupu stanovanja ali novega avtomobila.

Kajpak je odgovor negativen. Certifikat je namreč strogo namenski papir. Z njim bo mogoče kupiti samo delnice družbenega premoženja oziroma podjetja, ki se bo lastninilo po potrjenem privatizacijskem načrtu. Torej ga ne bo mogoče uporabljati niti pri vseh oblikah delnic, na primer za nakup delnic že privatiziranega podjetja.

Certifikati so namenjeni le za olastninjenje obstoječih družbenih podjetij ali, če smo bolj natančni, za olastninjenje 40 odstotkov njihovega kapitala.

Seveda se mnogi ob vsem tem sprašujejo, kako bi s pomočjo certifikata prišli do denarja, do gotovine. Odgovor je: samo preko delnic in po dveletnem čakanju. S certifikatom bomo kupili delnico podjetja, ki pa jo bo moč vnovčiti šele dve leti po njihovi izdaji. Ta rok je predpisan na osnovi mnogih opozoril ekonomistov, ki so prepričani, da brezplačna delitev družbenega premoženja lahko povzroči precejšnjo anomalijo na trgu. Če bi imetniki lahko svoje certifikate ali delnice kar tako ali na vrat na nos vnovčevali, bi jih bili mnogi zanesljivo nemudoma prodali globoko pod ceno. Taka razprodaja bi dejansko znižala tržno vrednost slovenskega gospodarstva, posledica tega pa bi bila, da bi peščica modrih ljudi, morda celo tujcev, marsikaj pokupila za drobiž.

Pravijo, da velja vse skupaj temeljito premisliti

Poznavalci pravijo, da se nam v primeru lastniških certifikatov ni treba bati inflacije. Zakon o lastninskem preoblikovanju namreč določa, da se podjetja lastninijo po otvoritveni bilanci, in to po vrednosti 31. decembra 1992. Čeprav bo zanesljivo minilo še veliko časa, preden bodo vsi lastninski postopki končani, se vrednost podjetij pri tem ne bo spremenila, to pa hkrati pomeni, da bo certifikat »kupil« vedno enak delež – tako pri podjetjih, ki se bodo olastninila prva, kot pri večjih zamudnikih. Še več, tisti, ki bodo z »vnovčevanjem« certifikatov nekoliko počakali, bodo imeli celo več informacij o tem, kakšna usoda se napoveduje podjetju, katerega delnice želijo kupiti.

Pravijo, da mnogi Slovenci ne bodo imeli večjih težav pri uporabi certifikatov, saj jih bodo direktorji njihovih podjetij prosili, naj z njimi sodelujejo pri interni razdelitvi. Vendar, če vidiš, da se tvoja barka potaplja, morda ne bo neumno, če svoj certifikat staviš na kakšno bolj perspektivno podjetje. In katero naj bi to bilo?

Vsako podjetje, ki se želi olastniniti, mora objaviti program in poziv v Uradnem listu in v sredstvih javnega obveščanja. Po zakonu morajo podjetja zagotoviti prospekte in vse podatke, iz katerih bo investitor dobil sliko o poslovni moči in razvojnih načrtih podjetja, ki mu ponuja svoje delnice.

A. U.

Pismo Janezu Drnovšku

Območni svet ZSSS Zasavje Trbovlje najostreje protestira proti zasedbi počitniškega naselja Pineta v Novigradu s strani hrvaške vojske.

Več kot dvajset let so delavci hrastniških podjetij z namenskim združevanjem denarja, odpovedovanjem regresu in prostovoljnim delom gradili počitniške objekte, ki so združeni v Počitniško skupnost Hrastnik.

Vojaška zasedba slovenskega premoženja v Istri prav gotovo pomeni grobo kršenje osnovnih norm meddržavnega sodelovanja in zasluži obsodbo slovenske vlade.

Prosimo vas, g. predsednik, da vlada Slovenije z vso odločnostjo takoj pomaga zaščititi premoženja delavcev danes v Istri, jutri na otokih in v Dalmaciji.

Pričakujemo jasna stališča vlade v zvezi z vojaško zasedbo slovenskega premoženja v Istri in odločno aktivnost, da se premoženje vrne lastnikom, slovenskim podjetjem.

Prejmite sindikalne pozdrave!

Trbovlje, 18. 10. 1993

Ciril UREK,
sekretar OS ZSSS

DELAVSKA HRANILNICA, d. o. o.
Ljubljana, Dalmatinova 4

Ljubljana, Dalmatinova 4 **nudi od 1. 10. 1993** naprej sindikatom, društvom, družbenim organizacijam, krajevnim skupnostim, dobrodelnim organizacijam, obrtnikom, majhnim pravnim osebam in privatnim osebam

Nove obrestne mere na revalorizirano osnovo

Revolarizacijska stopnja za OKTOBER 1993 znaša 1,7 % mesečno, preračunano na letni nivo 22 %.

REALNE MESEČNE IN LETNE OBRESTNE MERE ZA TOLARSKE DEPOZITE SO:

	MESEČNE	LETNE
– vezava sredstev na odpoklic	1,36 %–1,53 %	17,23 %–19,58 %
– vezava sredstev nad 1 mesec	1,78 %–2,27 %	23,22 %–30,54 %
– vezava sredstev nad 2 meseca	2,27 %–2,34 %	30,54 %–31,76 %
– vezava sredstev nad 3 mesece	2,34 %–2,42 %	31,76 %–32,98 %
– vezava sredstev nad 6 mesecev	2,42 %–2,50 %	32,98 %–34,20 %
– vezava sredstev – nad 12 mesecev	2,50 %–2,57 %	34,20 %–35,42 %

POSEBNA UGODNOST ZA PRIVATNE OSEBE:
Za vezavo sredstev

	MESEČNE	LETNE
– do 30 dni	1,78 %	23,22 %
– od 30 do 90 dni:		
– do 100.000,00 SIT	2,50 %	34,20 %
– od 100.001,00 SIT do 500.000,00 SIT	2,57 %	35,42 %
– nad 500.001,00 SIT	2,65 %	36,64 %

KREDITNA PONUDBA
– kratkoročni krediti privatnim osebam:

z rokom vračila 6 mes.	3,1 %	44,00 %

Kredite lahko dobijo delavke in delavci, člani tistih sindikatov, ki svoja sredstva varčujejo v Delavski hranilnici.

POSTANITE USTANOVITELJI DELAVSKE HRANILNICE.
POHITITE TER VARNO NALOŽITE SVOJ PRIHRANEK ALI PA REŠITE SVOJO POTREBO PO KREDITIH.
NAŠE GESLO JE KAKOVOST SO LJUDJE!
NAŠ ŽIRO RAČUN JE 50101-625-7316

Dodatna pojasnila lahko dobite na sedežu Hranilnice, tel. 061 312-098, 316-881.

ATRIS

Borza sindikalnega turizma

BORZNO SPOROČILO ŠTEVILKA 41

ATRIS – BORZA SINDIKALNEGA TURIZMA, Ljubljana, Dalmatinova 4, sprejema ponudbe prostih počitniških možnosti, posreduje proste zmogljivosti, organizira zamenjavo, nakup ali prodajo počitniških objektov, stanovanj, bungalovov, prikolic in drugih možnosti.

Pišite nam ali telefonirajte na 061/326-982 ali 322-975; naš telefaks je 061/326-982; žiro račun 50101–601–92077 – Atris. **Poslovni čas za stranke vsak delovnik od 9. do 15. ure.**

A. POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI VAM JIH NUDIMO

Hribi

1. Kranjska Gora – apartmaji z opremljeno kuhinjo: manjši za 3 osebe – cena 28 DEM, veliki za 5 oseb 42 DEM v tolarski protivrednosti.

2. Hišice na Veliki planini – za 6 do 8 oseb, dve oz. tri sobe, dnevni prostor, kuhinja, sanitarije – koča ima elektriko. Cena 44 DEM v tolarski protivrednosti.

3. Apartmaji Kaninska vas – za 4 osebe, v celoti opremljeni. Cena 38 DEM v tolarski protivrednosti.

4. Rogla – apartmaji z opremljeno kuhinjo, dnevni prostor, spalnica, skupno za 4 osebe. Cena 35 DEM v tolarski protivrednosti.

5. Pokljuka – apartmaji od 25. oktobra do 23. decembra: za štiri osebe 35 DEM, za dve osebi 24 DEM, prijavna taksa 1,5 DEM, turistična taksa 1,10 DEM v tolarski protivrednosti. Najkrajši termin tri dni.

Morje

1. Enosobno stanovanje v Barbarigi pri Puli – opremljeno za 4 osebe: dnevni prostor s kuhinjsko nišo, spalnica, kopalnica. Termini v oktobru. Cena 28 DEM.

2. Trisobno stanovanje v Novigradu – opremljeno za 6 oseb: dve spalnici, otroška soba, kuhinja, kopalnica. Cena 2.900 SIT na dan.

3. Garsonjera v Novigradu – za pet oseb: bivalna dnevna soba, otroška soba, kuhinja z jedilnim kotom, kopalnica. Cena 2.400 SIT na dan.

B. IZLETI

1. Pariz – štiridnevni izlet – avion–avtobus ali avtobus–avion, cena 355 DEM. Odhodi 30. 10. in 3. 11. 1993.

2. Postojna – Jamski dvorec – en dan z umetniškimi ponaredki, 130 umetnin – impresionizem in postimpresionizem: od 23. oktobra do 14. novembra. Vstopnica je 700 SIT, za otroke 350 SIT.

C. KUPIMO

1. Dvosobno stanovanje v Opatiji, Lovranu ali Ičičih.
2. Garsonjero ali hišico v enem od slovenskih zdravilišč.

D. PRODAMO

1. Več kontejnerjev v avtocampu Lanterna pri Poreču. Cena po dogovoru. Informacije na Atrisu.

E. SEJEMSKA PONUDBA

1. Düseldorf – od 26. do 29. oktobra. **Mednarodni sejem zaščite pri delu** in medicine dela. Štiri dni. **Odhod 26. 10. Cena 1290 DEM.**

2. Pariz – od 9. do 14. novembra. **Sejem gradbenih materialov. Odhodi iz Ljubljane 10. in 11. novembra**. Štiridnevno bivanje, prevoz z avionom – cena 1095 DEM v tolarski protivrednosti.

ZA SKUPINE NAD 25 OSEB NUDIMO 5% POPUST OB OGLEDU SEJMOV
PRIPRAVIMO DODATNI PROGRAM PO VAŠIH ŽELJAH.

F. ZIMOVANJE PRIKOLIC

Organiziramo vam **zimovanje prikolic** v avtocampu na Vranskem. Cena 250 DEM v tolarski protivrednosti. Informacije na Atrisu.

G. POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI JIH POTREBUJEMO

1. Počitniške apartmaje v **Atomski vasi ali Čateških Toplicah.** Prosimo za ponudbe za obdobje do novega leta.
2. Počitniške zmogljivosti v **planinskem delu Slovenije** za čas malih šolskih počitnic od 30. oktobra. do 7. novembra.
3. Planinske koče na **Veliki planini** od 24. decembra do 2. januarja 1994 za šest do 12 oseb.
4. Počitniške zmogljivosti v **zimsko-športnih krajih** za čas zimskih šolskih počitnic (od 19. februarja do 6. marca 1994)

Informacija gostom Atrisa

PLAČILNI POGOJI: Ob potrditvi rezervacije zahtevamo plačilo 40% celotnega zneska. Pri odpovedi nad 15 dni pred odhodom za že rezervirani termin zaračunamo stroške poslovanja in nastale stroške; pri krajši odpovedi zaračunamo stroške in 30% celotnega zneska. Cene veljajo le za že v celoti plačane aranžmaje, če se te ne spremenijo za več kot 7%. Po vplačilu gostje prejmejo našo napotnico. **Prosimo za pravočasno odpoved:** najmanj 20 dni pred začetkom potovanja. Reklamacije v skladu s turističnimi uzancami rešujemo sporazumno.

POSEBNA ATRISOVA PONUDBA * POSEBNA ATRISOVA PONUDBA *

POSEBNA NOVOLETNA OBDARITEV OTROK
– DARILA – DARILA – DARILA – DARILA

ATRIS vam predstavlja nekaj možnih daril za obdaritev otrok za miklavža, božič in dedka Mraza. V podjetjih lahko sami sestavite darilni paket z izborom predlaganih daril. Najmanjše naročilo je 5 kosov posameznega darila. Seveda so predlagana darila le del velike ponudbe, ki jo posreduje ATRIS. Cene so fco Ljubljana.

– balon avto – za otroke do 4 let	cena 1.640,00 SIT
– puzzle z uro (ribe, Božiček, medved itd.)	840,00 SIT
– igrica Tetris	2.570,00 SIT
– sinthesizer	3.555,00 SIT
– dišeči dojenček	2.330,00 SIT
– ročna ura s kompasom in radiom	2.070,00 SIT
– knjiga mlajšega slovenskega avtorja	950,00 SIT
– otroški nakit z denarnico	1.100,00 SIT
– otroške ure iz mehkih materialov	410,00 SIT

Naročila sprejema ATRIS do 10. novembra. Dobava v 10 dneh po plačilu 100-odstotnega avansa. Način dostave po dogovoru.

POSEBNA ATRISOVA PONUDBA * POSEBNA ATRISOVA PONUDBA * POSEBNA

ATRIS je povsod, kjerkoli ste.

Metod Zalar, direktor borze

Sindikalna lista

Prvi del — **oktober 1993**

1. Dnevnice		SIT
– cela dnevnica (nad 12 ur do vključno 24 ur odsotnosti)		2.500
– polovična dnevnica (nad 8 do 12 ur odsotnosti)		1.200
– znižana dnevnica (od 6 do 8 ur, če se potovanje začne dve uri pred začetkom delovnega časa in konča 2 uri po njem)		900
2. Kilometrina	(od 31. 7. 1993)	20,60
3. Ločeno življenje		24.607
4. Prenočišče se izplačuje po predloženem računu, skladno z navodilom na potnem nalogu. Če na nalogu ni drugače določeno in delavec ne predloži računa, ima pravico do povračila prenočišča v višini		900
5. Regres za prehrano		5.200

Drugi del

V prvem delu sindikalne liste smo objavili zneske materialnih stroškov. V drugem delu objavljamo povprečni osebni dohodek za obdobje maj '93 do julij '93 kot osnovo za uveljavljanje pravic iz sredstev neposredne skupne porabe.

Povprečni osebni dohodek v gospodarstvu Slovenije od maja do julija '93 znaša 42.314,00 tolarjev.

1. Jubilejne nagrade	
– za 10 let	21.158,00 SIT
– za 20 let	31.735,00 SIT
– za 30 let	42.314,00 SIT
2. Nagrada ob upokojitvi	126.942,00 SIT
3. Solidarnostne pomoči	42.314,00 SIT

Vir: podatki Zavoda RS za statistiko

KAJ DELAJO

v republiških odborih

Sindikat delavcev prometa in zvez

Kaj bo s pobiralci cestnin?

Na septembrski seji državnega zbora je bil na predlog **dr. Lea Šešerka** sprejet sklep, da s 1. julijem 1994 na slovenskih avtocestah ne bi več pobirali cestnin. Ta sklep je med delavci cestninskih postaj pa tudi med cestnimi prevozniki izzval zaskrbljenost, zato smo zaprosili za razgovor na ministrstvu za promet in zveze, ki smo ga opravili v ponedeljek, 18. t.m. Z naše strani sta se ga poleg vodstva SDPZ udeležila še **Vojko Bauman**, predsednik sindikata avtocest, in **Božo Šola**, predsednik sindikata cestnih podjetij, na drugi strani pa je poleg ministra **Igorja Umka** sodeloval še **Marjan Dvornik**, državni sekretar za ceste.

Ministrstvu smo pojasnili, da nas je k razgovoru prisilila skrb za socialno varnost približno 200 zaposlenih na cestninskih postajah in da nas zanima tudi bodoči način pobiranja cestnin. Jasno nam je namreč, da se država temu viru dohodka ne bo odpovedala. Zato nas skrbi, da bo to breme v veliki večini prevaljeno na cestne prevoznike, ki so že zdaj v izjemno težavnem položaju. Nakazane rešitve po švicarskem vzoru pa se nam zdijo neizvedljive.

Minister Umek je v celoti soglašal z našimi razmišljanji, saj je bilo tudi ministrstvo, kot je dejal, presenečeno nad sprejemom tako pomembnega sklepa brez kakršnihkoli temeljitih analiz in ponujenih rešitev. Nenazadnje se mu je ob tem ukrepu odprlo tudi vprašanje, ali je taka odločitev v skladu s pravkar ratificiranim sporazumom o cestnem transportu v Evropi.

Med razgovorom na ministrstvu nam sicer niso mogli zagotoviti, da sklepa ne bi realizirali, so pa razumeli in podprli našo skrb za te delavce in obljubili, da bodo zadevo proučili in predlagali ustrezno rešitev v najkrajšem času, najkasneje pa do novega leta.

Hilda Žežko, sekretarka

Sindikat komunalnega in stanovanjskega gospodarstva

Panožnih KP ne bomo spreminjali

V tem mesecu je tako na rapubliški ravni kot v sindikatih podjetij živahno. V začetku tega meseca se je sestala naša komisija za izvajanje panožne kolektivne pogodbe. Obravnavali smo njeno usklajevanje z novo splošno kolektivno pogodbo za gospodarstvo. Primerjalna ocena, kaj je treba v panožnih KP spremeniti oz. podrobneje opredeliti, je pokazala nekaj malenkosti v normativnem delu in določbe v tarifnem delu, ki pa so v panožnih KP ugodneje rešene. Vztrajali bomo, naj se PKP spreminjajo, saj specifika dejavnosti zahteva ugodnejši tretma od povprečja. Odločitev je na svoji seji podprl tudi izvršni odbor in republiški odbor sindikata dejavnosti na seji 15. oktobra.

Po kolektivni pogodbi za komunalno in stanovanjsko gospodarstvo Republike Slovenije je bruto **izhodiščna plača za mesec september 1993 za I. tarifni razred 42.031,00 SIT.**

V pripravah na sejo republiškega odbora so se sestali območni odbori dejavnosti Podravja, Gorenjske in Celja. Zaradi organizacijskih zadev oz. informiranja o postopkih lastninskega preoblikovanja pa so se sestali v JP Žale Ljubljana in Komunalnem podjetju Velenje. Pripravljamo razgovore z vodstvom sindikata v Komunali Celje, ureja se problematika spremembe sistemizacije delovnih mest v KP Žalec, težave so v Snagi Maribor. Problem so plače delavcev v podjetjih za varovanje premoženja in ljudi, vendar so sedaj v njih nismo imeli partnerja. To bomo skušali čimprej nadoknaditi v razgovoru z vodstvom novo ustanovljene zbornice teh podjetij.

Neprijetno nas je presenetil proračunski memorandum vlade za prihodnje leto. Ne kar zadeva cene komunalnih storitev, ampak ker predvideva izvajanje javnih služb pretežno s podeljevanjem koncesij in le izjemoma preko javnih podjetij. To je glede na sedanje razmere izredno problematično, saj bodo nastopile težave z ohranitvijo delovnih mest, pa tudi sicer dosedanje izkušnje s podeljevanjem koncesij niso spodbudne (višje cene, znižanje standardov, problem vpliva uporabnikov ipd.).

Miloš Mikolič, sekretar

sindikalni ZAUPNIK

»NIČ NI SAMOUMEVNO!«

V veliki dvorani Doma sindikatov je bila v sredo prisrčna slovesnost, na kateri je predsednik Zveze svobodnih sindikatov Slovenije Dušan Semolič podelil Plakete ZSSS šestim posameznikom in enemu sindikatu podjetja »za posebne dosežke pri uveljavljanju, razvoju in krepitvi vloge Zveze svobodnih sindikatov Slovenije«.

»Množica sindikalnih zaupnikov prav zdaj bije boj za delavske pravice v svojih podjetjih, in ker bi si prenekateri od njih zaslužil priznanje, naj ta svečanost pripada tudi njim,« je v uvodnem nagovoru k slovenski podelitvi dejal **Ciril Urek,** predsednik komisije za sindikalna priznanja, pri odločitvah gotovo ni imela lahkega dela.

Podobnega mnenja je bil tudi slavnostni govornik **Dušan Semolič.** »Za marsičem, kar se zdaj zdi nekaj samoumevnega, je trd boj posameznih zaupnikov in celotne Zveze svobodnih sindikatov za vsak člen in za vsak procent,« med drugim dejal in se pri tem spomnil na zakon o soupravljanju, zakon o zdravstvenem varstvu itd., nenazadnje pa tudi na 1. maj, »ki smo si ga izborili nazaj«. K vsem te pridobitvam so v veliki meri prispevali prav letošnji nagrajenci.

Plakete ZSSS so prejeli:

Sindikat podjetja MURA Murska Sobota (nad 5.500 članov sindikata tekstilne in usnjarsko predelovalne industrije oziroma več kot 90 % zaposlenih v podjetju).

Sindikat podjetja Mura posveča potrebno skrb in pozornost varovanju in izboljševanju gmotnega, socialnega in ekonomskega položaja zaposlenih. Pri uveljavljanju in zastopanju svojih članov je dosegel status enakovrednega partnerja v pogajanjih z vodstvom podjetja. Odlikuje se tudi po nenehni skrbi na področju delovnih in življenjskih razmer zaposlenih in pomembno prispeva k zdravemu in humanemu delovnemu okolju. Zavidljive rezultate je dosegel tudi na področju aktivnega odmora med delom, reševanja stanovanjskih vprašanj, letovanja delavcev.

Plaketo je sprejela *Erika Vogrinčič*, predsednica sindikata.

Franc DRUKS, rojen leta 1950, zaposlen v Rudniku Lignita Velenje, neprofesionalni predsednik RO sindikata delavcev energetike Slovenije.

S svojimi sposobnostmi, odločnostjo in izkušnjami je Franc DRUKS odločilno prispeval k začetku in izpeljavi prenove sindikata delavcev energetike. Kot dolgoletni sindikalni delavec se ves čas zavzema za ureditev ekonomskega in socialnega položaja delavcev in za perspektivo dejavnosti energetike. Posebej pomembni so njegovi rezultati na področju sklepanja kolektivnih pogodb, pogajanj

z vlado in z drugimi dejavniki ter na področju stavkovne aktivnosti. Sindikat dejavnosti si je s svojim delovanjem v času njegovega predsednikovanja pridobil ugled tako med člani kot tudi v institucijah oblasti.

Franci BRATUŠA, rojen 1. septembra 1945, predsednik sindikata Toplotne oskrbe Maribor, predsednik odbora sindikata Komunalno-stanovanjske dejavnosti za Podravje, član ROS za komunalno in stanovanjsko dejavnost.

Franci BRATUŠA je aktiven sindikalni aktivist že od leta 1975, deloval je v različnih organih sindikata, od podjetja do najvišjih ravni sidnikalne organiziranosti. S svojim sindikalnim delom je prispeval k izboljšanju socialnega in gmotnega položaja delavcev ter k večji učinkovitosti in krepitvi vloge sindikata.

Vida FRLIČ, rojena 3. maja 1953, zaposlena v Vodno-gospodarskem podjetju Soča v Novi Gorici, predsednica sindikata podjetja, predsednica območnega odbora sindikata gradbenih dejavnosti Posočja ter članica IO ROS tega sindikata dejavnosti.

Vida FRLIČ se aktivno vključuje v vse aktivnosti v zvezi z dograjevanjem kolektivnih pogodb in skrbi za njihovo izvajanje. Pomemben je njen prispevek pri uveljavljanju učinkovitega partnerskega odnosa z vodstvom podjetja, na ta način pa prispeva h krepitvi vloge in položaja sindikata v podjetju. Zelo delovna je tudi na območni in republiški ravni v Sindikatu delavcev gradbene dejavnosti.

Franjo KRSNIK, rojen 12. januarja 1939, sekretar sindikata KNG Slovenije.

Franjo KRSNIK je sindikalni aktivist, ki je že od mladih let predan sindikalnemu gibanju in ki je z osebnim zgledom prispeval k razvoju in krepitvi sindikata. Kot sekretar sindikata KNG Slovenije je populariziral in pospešil razvoj tega sindikata v okviru ZSSS. Zaradi njegove odločnosti se zahteve sindikata delavcev dejavnosti KNG uspešno uveljavljajo v organih državnih institucij. S svojim delom v organih in organizacijah ZSSS je Franjo Krsnik pomembno prispeval k uresničevanju interesov članov in k uveljavljanju ter razvoju sindikata.

Edvard KUPČIČ, rojen 14. septembra 1937, zaposlen v Kmetijskem kombinatu Ptuj; predsednik sindikata Ptuj, član ROS kmetijstva in živilske industrije ter član sveta ZSSS.

Edvard KUPČIČ je že od leta 1966 aktiven, požrtvovalen, ustvarjalen in odločen sindikalni delavec v podjetju ter na območni in republiški ravni. Vse zaupane sindikalne naloge opravlja poglobljeno, zavzeto in z velikim čutom odgovornosti. Inovativen je na področju oblikovanja pobud in predlogov za izboljšanje materialnih, delovnih in življenjskih pogojev delavcev, ki jih sprotno uveljavlja na ustreznih organih.

Zvone PAVLIN, rojen 11. junija 1950 v Brežicah, ekonomski tehnik, zaposlen v Adrii Caravan d.d. v Novem mestu; predsednik sindikalne konference Adrie d.d. in obrata v Brežicah

Po njegovi zaslugi je bila v Adrii Caravan podpisana in uveljavljena prva podjetniška kolektivna pogodba na Dolenjskem. Zvone PAVLIN je bil predsednik stavkovnega odbora Adrie Caravan, ki je deloval brez prekinitve skoraj leto dni v času, ko je bila proizvodnja prekinjena, delavci na čakanju in usoda podjetja popolnoma negotova. Njegovo uspešno vodenje stavkovnega odbora je rezultiralo ponoven zagon proizvodnje ter uresničitev poglavitnih stavkovnih zahtev. Pri ugotavljanju trajnih presežkov delavcev in odpuščanju se zavzema za iskanje najboljših rešitev za delavce in s tem za dosledno uveljavljanje njihovih pravic.

DE KANAL – DE

Igor Torkar

Igor Torkar je psevdonim Borisa Fakina, ki se je rodil 13. oktobra 1913, torej pred okroglo 80 leti, v Kostanjevici na Krasu. Že med študijem kemije v Ljubljani – po izobrazbi je diplomirani inženir kemije – je bil član levičarsko usmerjenih študentov. Večkrat je bil zaprt; v partizanih je bil od vsega začetka, dokler ga Nemci niso ujeli in zaprli najprej v Dachau, nato pa v Sachsenhausen. Po koncu druge svetovne vojne je bil zaposlen v kemični industriji, potem pa so ga leta 1948 aretirali in obsodili na tako imenovanih dachauskih procesih. Od dosojenih dvanajst let zapora jih je odsedel štiri. Kasneje so ga rehabilitirali. Danes živi in dela v Ljubljani.

Igor Torkar bo nastopil v oddaji Intervju v torek, 26. t.m. ob 20.55 na TVS 2.

Bil sem borec, zdaj sem pa brez starostne pokojnine

ČE BI BIL VEDEŽ, NE BI BIL REVEŽ!

»Bral sem, da so Demosovi in drugi zaslužni poslanci lahko odšli v pokoj s 25 leti delovne dobe in še z manj, če so si oziroma so jim kakšno leto dokupili, meni pa še starostne ne dajo, pa sem si nabral dvanajst let zavarovalne dobe »iz naslova opravljanja kmetijske dejavnosti« (ne smejte se, tako pač piše v odločbi) in imam priznano udeležbo v NOB – tako da je vseh let več kot 15, kar je zakonski minimum za prejemanje starostne pokojnine. Kako, da so mi starostno pokojnino zavrnili?« nas sprašuje J. K. »Takšne, ki so dve ali tri leta garali v skupščini, silijo mlade v pokoj, nam, ki smo se borili, pa še tistega drobiža za starostno ne privoščijo. Ima že Janša prste vmes?«

Odgovor:

– Ne, nima jih, nikar ga obdolževati po krivem. On je, kakor beremo, le proti visokim pokojninam, vam pa bi jo nemara le privoščil. Tak je le zakon, tu pa ni pomoči. 39. člen zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju res dopušča možnost uveljavitve starostne pokojnine s 15. leti zavarovalne dobe, »ob izpolnitvi pogoja predpisane starosti« (ta pogoj imate izpolnjen), **vendar čas udeležbe v NOB, ki se všteva v pokojninsko dobo, predstavlja le takoimenovano posebno dobo, ki pa ni enakovredna zavarovalni dobi.** Zato se tudi imenuje posebna doba. Če se za izpolnitev pogojev za uveljavljanje pravice do pokojnine zahteva samo zavarovalna doba – in tako je v vašem primeru – posebne dobe ni mogoče prišteti k siceršnji zavarovalni dobi.

Po prejšnjih predpisih, ki so bili v veljavi do 31. marca 1992, se je v zavarovalno dobo 15 let, posebno za izpolnitev pogojev za pridobitev pravice do starostne pokojnine pri 65 letih starosti, lahko vštela tudi posebna doba, vendar le v primeru, ko je šlo za posebno dobo, priznano v dvojnem trajanju. Posebna doba se je v tem primeru prištela k siceršnji zavarovalni dobi, vendar le v enojnem trajanju. Če pa je imel udeleženec NOB pravico le do priznanja posebne dobe, ki se mu je štela v enojnem trajanju, te dobe ni bilo mogoče upoštevati v skupni zavarovalni dobi, potrebni za izpolnitev pogojev za pridobitev pravice do pokojnine.

Veljavni zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju opisane možnosti ni povzel. Ker torej niste imeli potrebne dolžine zavarovalne dobe za pridobitev pravice do starostne pokojnine, je bil vaš zahtevek za priznanje pravice do starostne pokojnine zavrnjen.

Potolažite pa se lahko, da niste edini, ki mu je zmanjkalo nekaj let zavarovalne dobe, da bi lahko prišel do starostne pokojnine. Nekateri je ne prejmejo, ker jim manjka le nekaj mesecev delovne dobe. Niso mogli vedeti, kakšni bodo zakoni, in tako je, kot je. Če bi bil človek vedež, bi ne bil revež, pravi ljudski pregovor.

V. B.

PRAVNIK SVETUJE

Vprašanje:

Zdravniški konzilij mi je zaključil bolniški stalež. Glede na to, da zdravstveno še nisem bil sposoben za delo, sem se na sklep konzilija prve stopnje pritožil. Ali mi v času pritožbenega roka pripada bolniški stalež, če lečeči zdravnik ugotovi, da je potreben? Kateri zakon določa, ali je delavec v času pritožbenega roka lahko v bolniškem staležu?

Odgovor:

Po zakonu o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (Ur. l. RS 9/92, čl. 81-85) zdravniška komisija med drugim:

– ugotavlja začasno nezmožnost za delo nad 30 dni,

– presoja oceno pooblaščenega zdravnika o začasni nezmožnosti za delo do 30 dni na zahtevo zavarovanca, delodajalca ali zavoda,

– ocenjuje delovno zmožnost, če se zavarovanec ali delodajalec ne strinjata z mnenjem zdravnika, ki je opravil predhodni zdravstveni pregled.

Kadar zdravniška komisija I. stopnje z izvidom, ugotovitvami in mnenjem odloči, da zdravniški stalež ni več potreben, določi tudi datum, s katerim bolniški stalež zaključi. Hkrati v izvidu navede, da se je zavarovanec – ne glede na pravico do pritožbe – dolžan ravnati po tem izvidu in mora takoj po prenehanju bolniškega staleža nastopiti delo.

Praviloma torej v pritožbenem roku zavarovanec ne more biti v bolniškem staležu, vsaj ne za isto diagnozo. Bolniški stalež lahko po datumu, ki ga je določila zdravniška komisija I. stopnje, na pritožbo zavarovanca – glede na njegovo zdravstveno stanje – odobri le zdravniška komisija II. stopnje.

Marina Juvančič, dipl. iur.

P.S.:

Bralca F. K. obveščamo, da smo njegovo prvo vprašanje poslali na ZPIZ, ki je pristojnejša institucija za tovrstne odgovore.

KAJ DELAJO

v republiških odborih

Sindikat delavcev dejavnosti energetike

Italijani vrnili obisk

V sredo je prišla na dvodnevni obisk v Slovenijo italijanska delegacija FNLE CGIL pod vodstvom generalnega sekretarja FNLE Andrea Amara (na sliki levo). Po izmenjavi informacij o aktualnih vprašanjih sindikalnega dela so si visoki gostje iz

Italije poleg znamenitosti Ljubljane ogledali še hidroelektrarno Vrhovo in nuklearno elektrarno Krško, po obisku forme vive v Kostanjevici pa so se poslovili z najboljšimi željami po še globljem sodelovanju.

POZOR, ODPRTI TELEFON!

Potrebujete kakšen nasvet, ki ni le delovnopravne narave, ampak se tiče tudi temeljnih lastninskih razmerij in civilnega prava nasploh?

Pomislili smo tudi na vas! Odslej boste lahko vsak četrtek od 16. do 18. ure na našo telefonsko številko 313-942 priklicali odvetnika Janeza Keka iz Ljubljane in mu povedali, kaj vas teži! Odgovore bomo objavljali tudi v DE.

Ne pozabite torej na številko 313-942 vsak četrtek med 16. in 18. uro!

KNJIGE ZA VAS!

Ni vsaka knjiga DOBRA. DOBRA je tista, ki vam ostane v spominu. In mi vam ponujamo DOBRO knjigo – še več:

PAKET DOBRIH KNJIG, odličen tudi za darilo!

Paket sestavljajo knjige:

Peter Božič

ZDAJ, KO JE NOVA OBLAST

On, Radenko Radenković, ga je povabil na hrano. Na pijačo in na hrano te Slovenci ne povabijo nikoli. On to zelo dobro ve, ker ga še noben Slovenec razen na pijačo ni nikoli kam povabil.

Cena knjige je 1.720 SIT

Da bi ga pa kdaj kak Slovenec povabil na pičko, ne, tega pa pri Slovencih ne boš doživel nikoli. In zato ga Radenko tudi ne vabi na Cico Oriental. Radenko Radenković je bil toliko in toliko časa pri vojaških arestantih in tam seveda sploh ni pička in zato Radenko nujno potrebuje Cico Oriental samo zase, za danes.

Drugič mogoče, je pribil Radenko. In pri tem je ostalo in Niko je moral sam nazaj v kasarno. In ko je prišel tja, je bila ura ravno šest zjutraj in »smotra« in trubač je pravkar zaigral »mirno«, ker se je na »krugu« prikazal general, komandant brigade, in šel naprej proti svoji pisarni.

In ko je vsa brigada stala na »krugu« mirno kot pribita, je komandant brigade opazil Nika, ki se je prestopal z noge na nogo in lovil ravnotežje, pijan in izmučen od celonočne hoje.

Rudi Čačinovič

MED DVEMA CERKVAMA

Moja generacija je živela ob žerjavici in plamenih dveh svetovnih morij. Srce in možgane so nam pretresale revolucije: oktobrska iz l. 1917, različne »povojne« po 1945., zmagovite »od spodaj« ali »od zgoraj«. Dvajseto stoletje se bliža koncu. Bilo je polno svetlih upanj človeštva, bilo pa je tudi v znamenju krvavih diktatur. Bilo je stoletje Hitlerja in Stalina. Po tolikih izkušnjah bi se stoletje moralo končati brez lažnih iluzij in utopij, dokončno zavrniti vse lažne preroke, ki obljubljajo splošno srečo in zveličanje, pri tem pa hočejo osrečevati človeštvo s svojimi ideološkimi prisilnimi jopiči.

Cena knjige je 1.920 SIT

Komunizem je razpadel, ker se je izrodil v nehumano, strogo disciplinirano organizacijo izoliranih vojščakov, ki niso zaupali ljudem in so jih hoteli prisilno osrečevati po svoji meri. Kljub težkim izkušnjam iz svoje preteklosti, kljub neposrednim zgovornim zmotam komunizma, skuša »stara cerkev« stopati po poti, ki ga je zrušila. Hotel je iz enega centra gospodariti nad celotno komunistično resnico. Poskusi reform so bili prepočasni in prepozni.

Knjige lahko dobite pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefon 321-255, 110-033, faks 311-956.

Miroslav Jančić

GLASNIK PEKLA I. in II.

I. Umreti s Sarajevom
II. Umreti brez Sarajeva

Cena I. knjige je 1.850 SIT
Cena II. knjige je 1.700 SIT

Kadar se z njim srečam – Bog oziroma Alah vesta, kolikokrat počnem tisto, kar mi je bilo že od nekdaj mrzko – preštevam, koliko je okrog mene Muslimanov, koliko Hrvatov, koliko Srbov in koliko drugih, med katere spadam tudi jaz. Razmerje je približno takšno kot na republiški ravni, nekateri bi celo rekli, da je inscenirano – 40:15:30:15. Ko so Srbi iz tistega dela mesta, ki je v njihovih rokah, začeli izganjati Muslimane, in to brez prtljage, sem prestregel, kako neka muslimanska soseda drugi pravi:

»Nič drugega ne ostane, kot da tudi mi izženemo njihove!«

Matej Bor

JERNOV ROKOPIS ALI MARTINOVA SENCA

Avtor sporoča v čas in prostor ujeto in z njima tudi opredeljeno zgodbo prek (...) Jernovega rokopisa, v katerem pripovedovalec skuša razjasniti eno samo uganko: kdo je v ključnem trenutku povzročil smrt njegovemu prijatelju Martinu.

Cena knjige je 1.900 SIT

Jern namreč nosi breme krivde skozi povojno življenje, in da bi se očistil ali vsaj problem razjasnil, napiše zgodbo od otroškega zavedanja do razpleta, ki se konča z Martinovo smrtjo. Bistveno pa je, da je blodni Martin umrl, vrača pa se v Jernov rokopis, kot bi se njegova duša selila vanj.

Cena knjige je 1.650 SIT

Vladimir Kavčič

STEBRI DRUŽBE

Psihosocialni portreti sodobnikov

Res smo dobili svojo državo, a zdaj ne ljudstvo ne politiki ne vedo, kaj bi počeli z njo. To je posledica predhodnega neznanja, kajti te države niso izsilili amaterji, temveč diletanti, tisti, ki mislijo, da vedo in znajo, a se v resnici ne zavedajo niti meja svoje nevednosti. Vodijo jih oholost, prestiž, bolestne osebne ambicije. Več kot polovica sedanjih političnih akterjev samo nadaljuje kariero, ki jo je začela pod prejšnjim režimom, za njih je torej osebna promocija na pravem mestu. Druga polovica so razni frustrirani tipi, ki spominjajo na jecljavca, ki je hotel postati televizijski napovedovalec, zdaj pa zatrjujejo, da ni uspel, ker ni bil v partiji.

Knjiga bo izšla v začetku oktobra 1993.

POSEBNI POPUSTI!

Vrednost vseh šestih knjig je 10.740 SIT, vendar vam jih nudimo za 6.950 SIT. Če naročite pet knjig, jih prejmete za 6.200 SIT, če naročite štiri knjige, jih prejmete za 5.000 SIT, tri knjige pa za 4.000 SIT. Pri naročilu dveh knjig prejmete knjigo Jožeta

Smoleta: PRED USODNIMI ODLOČITVAMI brezplačno!

NAROČILNICA Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno

naročam(o) _____ izvod(ov) knjige **ZDAJ, KO JE NOVA OBLAST**
naročam(o) _____ izvod(ov) knjige **MED DVEMA CERKVAMA**
naročam(o) _____ izvod(ov) knjige **GLASNIK PEKLA I. in II.**
naročam(o) _____ izvod(ov) knjige **JERNOV ROKOPIS ALI MARTINOVA SENCA**
naročam(o) _____ izvod(ov) knjige **STEBRI DRUŽBE**

Naročeno pošljite na naslov : _____

Ulica, poštna št., kraj: _____

Ime in priimek podpisnika: _____

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku 2. Kot individualnemu naročniku mi pošljite po povzetju.

Dne: _____ Žig _____ Podpis naročnika

Zaposlenost in plače

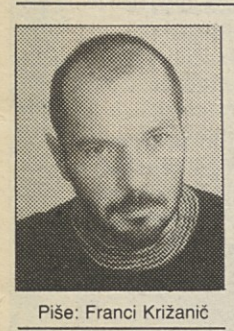

Piše: Franci Križanič

Glede na to, da se zadnje čase v javnosti odpirajo vprašanja, ali in kako vplivajo na zaposlenost plače, verjetno ni odveč ponoviti, da je vpliv ravni ter dinamike (povečevanja ali upadanja) plač na zaposlenost pri nas obratnosorazmeren, hiter in močan. Plače vplivajo na zaposlenost na različne načine:

– pri mejnih producentih, ki z zaslužkom na trgu komajda pokrivajo stroške celotne produkcije, vodijo povečane plače v izgubo, ki jo mora podjetje kriti s prodajo kapitala in/ali najemanjem posojil, dokler dokončno ne propade, in na ta način zgubijo delo vsi zaposleni;

– pri producentih, ki nastopajo v ostri mednarodni konkurenci, povečanje plač brez enakega porasta produktivnosti zmanjšuje možnosti zaposlitve mejnih (t.j. najmanj produktivnih) delavcev, ki postanejo ekonomski ali tehnološki presežek (odvisno od reakcije podjetja na povečane stroške dela) ter končajo na zavodu za zaposlovanje;

– pri producentih z velikimi monopolnimi zaslužki lahko zaposleni, ki so kolektivni lastniki tega podjetja, optimizirajo svoj zaslužek tako, da odpustijo nekatere delavce in zmanjšajo obseg dejavnosti podjetja (t.i. Wardov učinek)

– v tem primeru je rast plač posledica in vzrok odpuščanja zaposlenih v podjetju, ki prej zaradi državnega ali/in partijskega vpliva ni moglo ravnati do konca »ekonomično«;

– pri konkurenčnih producentih z rastočo produkcijo in potrebami po novih investicijah ter zaposlovanju novih delavcev vplivajo višje plače na zmanjšano možnost novega zaposlovanja in večje investicije v opremo, ki potrebuje čim manj delovne sile.

Ne glede na to, da je glavni vir sedanje krize brezposelnosti na Slovenskem slej ko prej premajhno povpraševanje ter z indeksacijo plač, obresti in drugih pogodbenih zneskov kontaminiran gospodarski sistem, je ustrezno (torej ne birokratsko – z večjimi negativnimi od pozitivnih učinkov) vodena politika dohodkov pomemben vzvod tako za preprečitev poglabljanja kot za začetek zmanjševanja te krize.

KLJUB KRIZI NA TRGU NAČRTUJEJO RAST

Zadnja tri, štiri leta posluje največje podjetje koncerna Gorenje Gospodinjski aparati v dramatičnih razmerah. Takorekoč čez noč je bilo treba preusmeriti prodajo, pravzaprav jo na tujih trgih povečati s 60 odstotkov (kolikor so je dosegli leta 1989) na kar 95 odstotkov v lanskem letu.

Hkrati se je bilo treba dokončno otresti tudi tako imenovane »jugoslovanske produktivnosti« in »jugoslovanskega pojmovanja poslovanja« ter se čimbolj približati evropskim in svetovnim proizvajalcem izdelkov bele tehnike, s katerimi se srečujejo na 70 trgih.

»Vsem težavam navkljub smo preživeli, in to brez posebnih šokov in zaustavitev proizvodnje, deležni pa tudi nismo bili subvencij države. In če ne bi bili pripravljeni na težave, bi bili zagotovo že zdavnaj na top listi slovenskih problemov,« je konec preteklega tedna na zunanjetrgovinski konferenci v Radencih posebej poudaril Jože Stanič, generalni direktor Gorenja Gospodinjskih aparatov.

In kako so si v podjetju prizadevali premagovati težave, s katerimi so se soočali? Zniževali so stroške vseh vrst, ne poviševali plače (za kolektivno pogodbo zaostajajo za 15 do 20 odstotkov), zmanjševali število zaposlenih ter si prizadevali povečevati prodajo in cene, čeprav ne gre prezreti, da je mogoče na tuje prodajati po zahodnoevropskih oziroma svetovnih cenah.

To so glavni vzvodi, ki so Gorenju Gospodinjskim aparatom pomagali preživeti. Letos bodo, kljub nadaljujoči se recesiji pri prodaji izdelkov bele tehnike in padcu vrednosti valut tudi v državah, ki so pomenske proizvajalke in izvoznice velikih gospodinjskih aparatov, izdelali 1,400.000 velikih gospodinjskih aparatov in z njimi dosegli 425 milijonov DEM fakturirane realizacije. »Z novo generacijo aparatov, novimi dizajnskimi rešitvami, na novo opredeljeno politiko blagovnih znamk in prizadevanji vseh pa moramo v letu 1994 doseči nov preboj – izdelati 1,600.000 velikih gospodinjskih aparatov in doseči več kot 500 milijonov DEM fakturirane realizacije, ob tem pa tudi pozitiven gospodarski rezultat,« dodaja Jože Stanič.

V Gorenjevih podjetjih na tujem bodo največ pozornosti namenili povečanju prodaje. Pomembno pri tem je, da načrtujejo povečanje prodaje tudi na zanje največjih in najpomembnejših trgih – v Zvezni republiki Nemčiji, Franciji, Avstriji in še v več drugih državah. Doma, v Gorenju Gospodinjskih aparatih, pa bodo nadaljevali aktivnost za zmanjšanje stroškov vseh vrst in povečanje produktivnosti. Zaostanek v produktivnosti v primerjavi s tujo konkurenco, ki ga ocenjujejo na okrog 20 in 30%, želijo čimprej zmanjšati. To je zagotovo tudi ena osnovnih zahtev, da se plače zaposlenih dvignejo na raven, kot jih predvideva kolektivna pogodba.

»Preboj je potreben tudi na področju plač; zaposleni morajo dobiti takšne plače, kot jih določa kolektivna pogodba,« zatrjuje Jože Stanič, generalni direktor Gorenje Gospodinjskih aparatov. V okviru aktivnosti za zmanjšanje stroškov je predvideno tudi zmanjšanje števila zaposlenih, predvsem v režiji, oziroma njihova prezaposlitev. Razliko v produktivnosti s konkurenco na tujih trgih naj bi odpravili v dveh do treh letih. Potem pa bi, skladno s predvidenim povečevanjem proizvodnje, že leta 1996 izdelali najmanj dva milijona velikih gospodinjskih aparatov in večali tudi število zaposlenih.

Zunanjetrgovinska konferenca Gorenja Gospodinjskih aparatov v Radencih je bila dogovor, kako na posameznih področjih ustvariti pogoje za uresničitev strategije in ciljev tega največjega podjetja v koncernu Gorenje v letu 1994. V podjetju pričakujejo, da jim bo prihodnje leto morda vsaj malo bolj naklonjeno tudi okolje, domače in tuje, v katerem delajo živijo in prodajajo. Zadnja leta tovrstne prijaznosti namreč niso čutili!

Marjan Lipovšek

Socializem proti kapitalizmu (2)

Sistemska primerjava kapitalizma in socializma

Piše: Bogomil Ferfila

Ruski zapletljaji, volilni rezultati na Poljskem, vsa ta ljuba domača zmešnjava znova in znova postavlja vprašanja o »prejšnjem režimu«, »premaganih silah, ki spet dvigujejo glavo« in podobnih bavbavih. Naš sodelavec Bogomil Ferfila bo v nekaj nadaljevanjih poskusil v to zmedo vnesti nekaj reda. Nima namreč smisla kar v tri dni pljuniti na vse, kar je bilo včeraj. To so poskusile nove elite (tudi v naši državi) in žal moramo vsi skupaj okušati godljo, ki so nam jo s tem zvarile.

Prav zato gre kljub navidez nesmiselni dilemi v naslovu za aktualno branje.

Danes je očitno, da sta kapitalistični tržni ekonomski sistem in večstrankarski politični sistem superiorna glede na komandnosocialistični in tržnosocialistični ekonomski sistem ter enopartijski politični sistem. To v prvi vrsti velja za njihovo ocenjevanje in razvrščanje po merilu ekonomske, tehnološke in socialne učinkovitosti in storilnosti. Sistemski elementi oziroma inštitucije ter razvojna logika kapitalizma omogočajo oziroma producirajo takšne stopnje rasti in razvoja, ki jih človeštvo danes potrebuje.

Teorija, posebej pa še praksa socialističnega planskega ekonomskega sistema in enopartijskega političnega sistema sta bili preveč usmerjeni k materializaciji božanske vloge komunistične partije. Njuna struktura je bila le posnetek boljševiške ilegalne hierarhične organizacije, ki je relativno učinkovito delovala v vojni in revolucionarnih razmerah. Pokazala pa se je kot katastrofalna varianta graditve ekonomskega in političnega sistema. Edini smisel in edina uporabnost komunistično hierarhiziranega ekonomskega in političnega sistema je bilo spremanje ukazov od vrha navzdol.

Samoupravni ekonomski sistem – tržni socializem, kombiniran s političnim sistemom pluralizma samoupravnih interesov, se je v nekaterih elementih teoretično in praktično približeval prototipu, modelu neposredne demokracije. Kot celota pa je bil v družbenoekonomski stvarnosti le zgled konglomerata utopičnih projekcij, ki realno gledano v jugoslovanskih okoliščinah nikoli ni imel večjih možnosti zaživeti kot operativen ekonomski in politični sistem. Zato je bilo neizogibno, da so v njem kaotično zavladale partijske, birokratske in menedžerske elite.

S tem smo prišli do naslednjega dvoma o socialističnem projektu. Prej smo rekli, da je bila v prvi vrsti komunistična partija tista, ki je izkrivila in uničila večino potenc socialistične alternative. Lahko pa s sistemskorazvojnega vidika postavimo nekoliko drugačno tezo, in sicer, da je bilo konstruiranje socialističnega sistema ves čas v glavnem zgrešeno, utemeljeno na napačnih izhodiščih.

Sistemsko gledano je torej mogoče postaviti dilemo, ali je bila vloga komunistične partije pogubna ali rešiteljska.

Sistem, ki je napačno postavljen, potrebuje zunanjo silo, ki ga negira, in razvija drugačen in realnejši sistem, ki vsaj funkcionira. Takšen paralelizem producira vrsto negativnih značilnosti in lahko obstaja le krajše obdobje. Vseeno pa lahko vegetira dlje kot napačno in utopično konstruiran ekonomski in politični sistem, ki bi se brez vloge komunistične partije kot zunanje sile sesul v nekaj letih.

Prej smo ekonomske in politične sisteme klasificirali po merilu storilnosti in učinkovitosti.

Če uporabimo drugačna merila, dobimo tudi drugačne rezultate. Ljudem je na kratek rok pogosto pomembnejši obstoj egalitarnih, demokratskih pravic »welfare« in možnosti. Sistemsko opredeljevanje s takšnega vidika daje nekoliko drugačne rezultate kot merilo storilnosti in učinkovitosti.

Tu morda pridemo do nekaterih stičnih točk ekonomskega sistema planskega socializma in kapitalističnega ekonomskega sistema. Oba sta bila zamišljena in delujeta (sta delovala) kot brezosebni »ekonomski stroj«. Pri enem ukazi prihajajo s trga, pri drugem s partijskih vrhov. Celoten ekonomski algoritem je nekako brezoseben, določen in voden od zunaj, brez možnosti večjih nihanj in variacij.

Na približno istih premisah je deloval tudi enopartijski politični sistem. Direktive partije v takšnem »političnem stroju« tudi niso dopuščale variabilnosti ali večalternativnosti reševanja problemov. Obstajala je le ena »prava pot«.

Zlasti za razumevanje sedanjih težav pri transformaciji nekdanjih komandnih socialističnih družb je treba omeniti še tretji, sistemski paket »welfare«. Zagotovljenost delovnega mesta, stanovanja, brezplačne izobraževalne, zdravstvene in druge storitve, skorajda brezplačen transport, rekreacija, izleti, v zadnjem času celo parcele za vikend hiše itd. – vse to je bilo locirano nekje vmes in v povezanosti tako s komandno ekonomijo kot politiko. Čim bolj je bil posameznik ubogljiv v vlogi neznatnega kolesca omenjenega ekonomskega in političnega stroja, tem večji delček paketa »welfare« so mu odmerili partijski aparatčiki. In to je temeljni problem socialistično-kapitalistične transformacije danes. Nekdanjim socialističnim producentom in potrošnikom ni žal za komunističnim tipom ekonomske in politične hierarhije, za partijskimi aparatčiki, žal pa jim je po ugodnostih »welfare«, ki so jih izgubili in jih kapitalistični sistem vzpostavlja šele na bistveno višjih ravneh razvitosti.

Ekonomski sistem samoupravljanja – tržnega socializma je »zmehčal« logiko »ekonomskega stroja«. V gospodarski proces je v čezmerni in anarhični obliki vpletel mehanizme in institucije demokratičnosti, civilne družbe, sociale. Podjetja je iz enot za produkcijo transformiral v parlamentarne ekspoziture.

Vsi paradoksi demokracije, ki so jih npr. ameriški teoretiki analizirali v kontekstu ameriškega političnega sistema: Buchananova teorija »rente iščoče družbe« namesto »profita iščoče družbe«, omejitve teorije javne izbire, Kenneth Arrow paradoks itd.[1] so se mnogo bolj množično pojavljale v jugoslovanskih podjetjih. Sistemsko so poskušali ekonomijo konstruirati kot demokratični ventil družbe. V kapitalističnem sistemu ima to funkcijo politika.

Kapitalistični ekonomski sistem ima številne pomanjkljivosti. Enako to velja za njegov večstrankarski politični sistem. Skupno pa jima je to, da sta utelešenje možnega, realnega in pragmatičnega. Večstrankarski politični sistem je daleč stran od idealne vizije neposredne demokracije, kjer vsak posameznik aktivno sooblikuje vse prvine svojega ožjega in širšega okolja. Ekonomski in politični sistem tržnega socializma je teoretično pa tudi praktično vseboval nekatere elemente in potenciale neposredne demokracije. Vendar – ves čas moramo imeti pred očmi, da sta ekonomski in politični sistem orodje in metoda za razreševanje problemov, razvojnih dilem in alternativ.

Ekonomski in politični sistem tržnega socializma pa je probleme bolj produciral kot jih reševal. Skupna točka s političnim sistemom kapitalizma je bila ta, da je bil v nekaterih obdobjih, praviloma v obdobjih gospodarskega napredka, relativno učinkovit v produkciji imidža demokratičnosti, humanizma, participacije. Z ekonomsko krizo v Jugoslaviji pa se je v celoti podrla tudi ta percepcija.

Opomba:

[1] J. M. Buchanan, et. al. eds. Toward A Theory of the Rent-Seeking Society (Colege Station: Texas A & M University Press, 1980).

J. Buchanan and G. Tullock, The Calculus of Consent (Ann Arbor: University of Michigan Press, 1974).

K. Arrow, Social Choice and Individual Values (New Haven: York University Press, 1976).

PRED IZIDOM – PRED IZIDOM – PRED IZIDOM

ZAKON O SOUPRAVLJANJU

s komentarjem Gregorja Mikliča

Cena 1.050,00 SIT

Za primerjavo z mednarodnimi modeli soupravljanja vam priporočamo tudi brošuro

DELAVCI IN UPRAVLJANJE

avtorja Bogdana Kavčiča.

Cena 483,00 SIT

Če se odločite za nakup brošur, vam nudimo popust: obe za samo 1.350 SIT.
Vsako brošuro posebej ali obe lahko naročite na naslov: ČZP ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefon (061) 321-255, 313-942, fax 311-956.

NAROČILNICA

Pri ČZP enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam(o)

..... izvod(ov) knjige ZAKON O SOUPRAVLJANJU S KOMENTARJEM in

..... izvod(ov) brošure DELAVCI IN UPRAVLJANJE. Naročeno pošiljko pošljite na naslov:

.....

Ulica, poštna št., kraj: .....

Ime in priimek podpisnika: .....

Naročeno dne: .....

Žig (Podpis naročnika)

1. Naročeno bomo plačali v zakonitem roku. 2. Kot ind. naročnik bom poravnal po povzetju.

Svobodni Sindikati Slovenije

OBSTRIŽENE DIREKTORSKE PLAČE

Na upravnem odboru Gospodarske zbornice so te dni obravnavali predlog »Kriterijev in priporočil za individualne pogodbe o zaposlitvi za poslovodne in vodilne delavce«, ki so ga pripravili skupaj z združenjem Manager. V tem gradivu so opredeljene najnižje, ali kot avtorji pišejo, izhodiščne plače direktorjev različno velikih podjetij, njihova udeležba pri poslovnem izidu in drugi pogoji, kot so uporaba službenega vozila, pravica do izobraževanja itd. Izhodiščne plače naj bi bile najmanj trikrat tolikšne, kot znaša povprečna neto plača zaposlenega v gospodarstvu za zadnje tri mesece, največ pa petkratne, za direktorje velikih podjetij. Drugi prejemki menedžerjev so stvar individualnih pogodb.

Načeloma naj ne bi bilo dobro, da bi dirketorji imeli samo osnovne plače, saj se dodatki računajo od uspešnosti podjetja, ki ga vodijo. Zato bi bilo treba direktorje, ki bi le malo presegli osnovo, pravzaprav v korist podjetja, lastnika in zaposlenih – nagnati. Avtorji »Kriterijev in priporočil« pišejo, da bi se lastniki podjetij dogovorili z menedžerji glede dodatnih meril, s katerimi bi določili delež udeležbe menedžerja pri dobičku podjetja. Priporočajo, da bi za ta merila upoštevali izboljšani gospodarski položaj podjetja v okviru panoge, zmanjšanje izgube, primerjavo dobička podjetja s povprečnim dobičkom v dejavnosti, gibanje dobička glede na preteklo poslovno leto, dobiček na zaposlenega, donosnost kapitala ter ohranjanje in povečevanje števila delovnih mest.

Menedžerji se bodo lahko »cenkali« z lastniki tudi glede drugih pravic, denimo do dopolnilnega izobraževanja ali povračila stroškov s službenih potovanj, o uporabi službenega vozila, o sredstvih za reprezentanco itd.

Nič pa ni vsaj v tem gradivu zapisanega o tem, kaj pripada s seznama posebnih pravic posameznim klinom na hierarhični lestvici v posameznih podjetjih, zlasti velikih. Najbrže je to že spontano urejeno po vzoru zahodnih podjetij, kjer je vse to natanko določeno, kljub vsemu pa se tega v naših podjetjih verjetno ne drže tako natanko in togo kot denimo v Nemčiji, od koder izvira naslednja zgodbica.

V nekem podjetju je mali šef napredoval v večjega, preselil se je v novo pisarno v višjem nadstropju. Ogledal si je opremo pisarne in ostrmel: ni mislil, da bo njegov novi položaj v podjetju tako pomemben. Vaza s svežimi rožami na mizi, debel tepih od stene do stene... Pa sta vstopila dva delavca s škarjami in odmerila ter odrezala natanko en meter preproge. Za toliko je bila prevelika za njegov položaj, in ker niso imeli na zalogi pravšnje, so staro pedantni Nemci preprosto odrezali.

Rino Simoneti: Direktorski poklic je visoko rizičen, zato naj zaslužijo bistveno več!

Tako natančni pri nas najbrže nismo, vsekakor pa bo bolj pomembno, da bo več natančnosti pri odmerjanju direktorskih zaslug za rast podjetij. Tu so že zdaj, še preden je v veljavi novi pravilnik za odmerjanje direktorskih plač, mnenja hudo različna – med direktorji. Tako denimo Rino Simoneti, član UO GZ in nekdaj tudi sam direktor, meni, da bi morali biti direktorji mnogo bolje plačani, saj je njihovo delo visoko rizično pa še takorekoč vsakdo jih lahko spodi z dela: štrajkajoči, lastniki, delavski sveti...

Mnogo bolj umirjen glede višine direktorskih prejemkov je bil (v telefonskem pogovoru) direktor srednje velikega podjetja Velana iz Ljubljane, Andrej Lasič. Zavzema se za to, da bi izhodišče direktorske plače bila povprečna neto plača njegovega podjetja in ne republiško povprečje v gospodarstvu. O udeležbi pri poslovnem izidu podjetja pa nam je dejal: »Menim, da tu ne bi smeli pretiravati. Pošteno se mi zdi, da bi direktor dobil tolikšen delež dobička, da skupaj s plačo ne bi presegel osnovne plače direktorjev iz »višje« skupine.«

To pomeni, da po njegovem direktorji malih podjetij (do 50 zaposlenih delavcev, letni prihodek do 200 milijonov tolarjev) ne bi ob zelo dobrem poslovnem izidu dobili večje plače, kot je izhodiščna plača direktorjev srednjevelikih podjetij (do 250 zaposlenih, letni prihodek pod 800 milijonov tolarjev). Taka razmerja naj bi veljala za vse direktorje. To bi pomenilo, da bi direktorji uspešnih malih podjetij lahko prejemali po trenutni višini povprečne plače v gospodarstvu največ 160.000 tolarjev, srednjih pa največ 200.000. Je takšen predlog sprejemljiv za vse menedžerje? Močno dvomimo, še zlasti, ker bo precej direktorjev imelo kar nekaj težav, kako vsaj približno obdržati sedanjo raven prejemkov, ki naj bi jih ta pravila močno oklestila. Nekateri, taki kot Lasič, pa bodo po pravilniku nekaj pridobili pri izhodiščni plači. Lasič je povedal, da njegovi prejemki dosegajo samo faktor 3,7, za velikost njegovega podjetja pa naj bi bil dovoljen faktor 4.

Sicer pa velja, kar smo zapisali v začetku: če bo menedžer imel visoko plačo, bo pomenilo, da je podjetje uspešno, takšno podjetje pa bo menda lahko tudi delavce bolje plačevalo...

Boris Rugelj

EKONOMIJA SMETNJAKOV

Nekdo je lepo dejal: »Ko vstopite v napačen vlak, so vse postaje napačne.« Po tej modrosti je bilo v Srbiji vse predvidljivo in neizbežno. Kadar politika – od osmega kongresa srbskih komunistov naprej – namesto sodelovanja nudi bojkot, namesto dogovora napetost, namesto sporazumevanja konflikt in namesto pogajanj vojno, ni mogoče pričakovati nič drugega razen vojne, človeške nesreče, propadanja, skrajne bede in lakote.

Vrtinec propadanja je vsak dan hujši. Edina neznanka je samo še obseg trpljenja, tista točka, v kateri bo vztrajnik trpljenja skočil iz ležajev, točka, ko bo sledil »veliki pok«, socialna eksplozija in nekontrolirana zmešnjava. »Veliki pok« je zanesljivo blizu, pravzaprav je velika uganka, zakaj ga še ni bilo. Zadostuje, da se sprehodite po Beogradu, pa boste razumeli to uganko. Prizori bede so tako očitni in tako žalostni. Tudi prej so ljudje beračili, zlasti ciganke z otroki. Zdaj jih je mnogo več. Tudi prej so ljudje brskali po smetnjakih in iskali koristne odpadke: baker, svinec, papir itd. Zdaj je v mestih vse več ljudi, posebej upokojencev in nasploh starejših, ki se preživljajo iz smetnjakov. Nekateri so celo lepo oblečeni, prepoznate pa jih po ošiljenih palicah, s katerimi brskajo po smeteh in luknjajo črne vreče. Na tržnici sem pred dnevi videl starejšo ženico, ki je spretno ukradla en krompir in bučko in jadrno odhitela pripravit svoj dnevni obrok.

Vtis je, da so upokojenci iz mest žrtvovani, čeprav so najbolj zvesta volilna baza režima v Srbiji. V kratkem je mogoče pričakovati množično umiranje starejših ljudi in upokojencev zaradi lakote, ozdravljivih bolezni in samomorov. Do sedaj je že bilo več takih primerov, saj pokojnina do deset nemških mark ne zadošča za življenje. Toda oblast se zaradi tega ne vznemirja. Natančno izvaja svojo destruktivno tehnologijo oblasti in si podaljšuje življenje na račun življenj velikega števila navadnih državljanov. Seveda ima stalno pri roki neverjetno uspešen izgovor, češ da so vsega krivi vsi drugi narodi bivše Jugoslavije, posebej pa še sankcije Združenih narodov. Zaradi tega so sankcije paradoksalno neučinkovite oziroma kontraproduktivne, saj so okrepile tiste, zoper katere so bile naperjene, torej zoper oblast v Srbiji, dotolkle pa so običajne ljudi, posebno v mestih. Ob takšni oblasti in njeni politiki bi propadla mnogo močnejša gospodarstva in bolj izobraženi in civilizirani narodi. Namesto da bi razvijala gospodarstvo, oblast raje tiska ničvredni denar, namesto da bi se blago prodajalo in kupovalo v trgovinah, ima oblast rajši prehrambene bone in menjavo »ovce za sekiro«, namesto delovnega trga ima raje »planiranje«, namesto normalnega poslovanja raje inflacijsko plačuje delavce stoječih tovarn...

Dr. Ljubomir Madžar, profesor Ekonomske fakultete v Beogradu in pred časom minister v vladi Milana Panića, trdi, da se v svetovni zgodovini še niso hkrati prepletle nesposobnost vlade, hiperinflacija in zapiranje proti svetu. Preprosto povedano, Srbija je odšla iz civilizacije.

Kar se dogaja, je izraz neznanja oblasti, vendar tudi težnje po ohranitvi oblasti za vsako ceno, tudi za ceno popolnega uničenja gospodarstva in nepopisnega trpljenja ljudi. Škoda bi bila mnogo manjša, če vlada ne bi ničesar počela. Rezultat kontrole in predpisovanja cen je popolna nadvlada črnega trga. Propad gospodarstva je laže razumljiv, če veste, da je gospodarstvo obremenjeno z izdatki za javno porabo s celimi 70 odstotki, da se za srbske krajine v BiH daje 15 do 20 odstotkov družbenega proizvoda, za begunce pa še 5 do 7 odstotkov. Pred popolnim razpadom gospodarskega sistema je Srbijo obvaroval zasebni sektor, ki deluje, kakor pač deluje, bolj oblastem navkljub kakor z njihovo pomočjo. Izhod iz ekonomske zmede je možen samo, če bi bile sankcije svetovne organizacije odpravljene, če bi se vzpostavil trg in če bi se Srbija odprla svetu. Profesor Madžar še meni, da so na prostoru bivše Jugoslavije neizbežne gospodarske zveze, z upoštevanjem dosedanjih političnih sprememb seveda. Brez ekonomskih integracij področje bivše skupne države ne bo uspevalo in delovalo.

Temelj vsake zdrave družbene skupnosti je srednji sloj, ki zajema 70 do 80 odstotkov prebivalcev. V Srbiji se je v zadnjih letih ta sloj popolnoma »raztopil«, trdi Dragan Radulović, profesor socialne patologije na beograjski univerzi in poslanec Demokratske stranke Srbije v srbski skupščini. Pet odstotkov prebivalcev Srbije ima v lasti skupno družbeno bogastvo, skoraj devet desetin ljudi pa živi v bedi. Da bi preživeli se morajo ukvarjati z nezakonitimi posli. Zdaj je črna borza edina živa dejavnost gospodarstva. Povečuje pa se število mladoletnih prestopnikov, kriminal z nasiljem, prostitucija, alkoholizem in narkomanija. Organizirani kriminal, ki ga doslej niso poznali, prihaja skozi glavni vhod, toda vrhuncu kriminalne dejavnosti se šele približujemo, trdi profesor Radulović.

Ob vseh črnih napovedih je najbolj zaskrbljujoče, da ni nikakršne alternative. Zaskrbljujoče je tudi spoznanje, da se načeloma bolje znajdejo močni in organizirani, da ne rečem, oboroženi. Politična opozicija ni bila nikoli šibkejša, sindikat pa nima nikakršnega vpliva. Pred nekaj meseci je vzniknila zamisel, da bi se uprli režimu podobno, kot so se na Poljskem z dejavnostjo sindikata Solidarnost. Vendar je tak način za srbske razmere povsem neprimeren, zato so zamisel hitro opustili. Vladi je uspelo delavce povsem zmesti in skorumpirati. Tovarne stoje, delavci pa so že drugo leto na plačanem dopustu. Vladi pri umiranju delavcev zelo učinkovito pomaga »samostojni sindikat«, naslednik nekdanje zveze sindikatov Jugoslavije. Ta uspešno igra vlogo sindikata, celo organizira stavke, vendar takrat, ko to ustreza oblastem, in s tem minira dejavnost drugih sindikatov. Pravi sindikati, na primer »Neodvisni sindikat«, pa imajo velike težave. Člani ne dobivajo bonov, s katerimi država deli življenjske potrebščine državljanom, člane vodstev tega sindikata mečejo iz služb in imajo resne težave s policijo. Zaradi vsega tega ostajajo akcije tega in sorodnih sindikatov v Srbiji zgolj krajevne in ni mogoče doseči širših sindikalnih akcij, da o stavkah dejavnosti ali celo o splošni stavki niti ne govorimo.

Bomo videli, ali bo zima kaj spremenila.

Vlado Babić
(Prevedel in priredil B. R.)

PREJELI SMO

Pismo predsedniku državnega zbora

AMZS protestira proti predvidenim davkom na posest avtomobilov

AMZS, ki združuje pomemben del slovenskih avtomobilistov, najodločneje protestira proti predvidenim ukrepom slovenske vlade o dodatni obdavčitvi osebnih avtomobilov v letu 1994.

Svoj protest utemeljujemo:

1. Obdavčitev znova uvaja pojmovanje avtomobila kot luksuznega predmeta, to je predmeta, ki pomeni razkošje, ne pa kot nujno potreben pripomoček, v vsakdanjem življenju.

2. Obdavčitev glede na starost in vrednost avtomobila bo spodbujala nadaljnjo uporabo starih in odsluženih avtomobilov, ki zaradi svojega stanja pomenijo bistveno večjo prometno nevarnost, kar bo pripomoglo k še slabši prometni varnosti na naših cestah. Prav tako pomeni uporaba starih avtomobilov tudi večje onesnaževanje okolja.

3. Predlagana obdavčitev bo zavrla prodajo novih, varnih in okolju prijaznejših avtomobilov, kar bo vplivalo na zmanjšanje prometne varnosti, varovanje okolja, prav tako pa tudi na položaj slovenske avtomobilske in spremljajoče industrije. Predlagane stopnje obdavčitve so nerazumno visoke, saj bi obdavčitev lastnika v Sloveniji izdelanega renaulta clia veljala približno povprečno mesečno slovensko neto plačo. Če upoštevamo še vse ostale dajatve, ki jih mora plačati lastnik avtomobila, je obdavčitev lastnikov avtomobilov nerazumno visoka in nesorazmerna z obdavčitvijo v bolj razvitih državah.

4. Predlagana razdelitev avtomobilov za različno obdavčitev (meja pri 2.000 kubikih) je nekonsistentna s sedanjo davčno politiko prometnih davkov (meja pri 1.800 kubikih za bencinske in 1.900 za dizelske motorje).

5. Ne moremo se strinjati z dodatno obdavčitvijo lastnikov avtomobilov tudi zato, ker je denar namenjen v integralni proračun in ne vemo, za katere namene bo porabljen.

Proti obdavčitvi avtomobilov smo tudi zato, ker slovenska vlada v preteklem obdobju ni znala ali hotela porabiti velikih sredstev, ki bi se lahko stekla v slovenski proračun.

Samo spomnimo se uvoza avtomobilov preko t.im. hrvaške različice, ko so se tako carinske kot davčne dajatve stekale v hrvaški proračun namesto v slovenskega. Tedaj je bilo v Slovenijo na ta način pripeljano najmanj 60.000 avtomobilov ali desetina vseh slovenskih avtomobilov.

Prav tako slovenska vlada ni pobrala provizij in davščin (po trditvah združenja uvoznikov avtomobilov najmanj 30 milijonov mark v prvi polovici letošnjega leta), ki so zaradi možnosti sivega uvoza avtomobilov ostale v tujini ali pa so jih neobdavčene pobrali slovenski posredniki.

Zato mora slovenska vlada krivdo za primanjkljaj v proračunu najprej poiskati v svoji neučinkovitosti in počasnosti, ne pa, da se odloči za najbolj enostavno različico obdavčenja vseh lastnikov avtomobilov.

Avto-moto zveza Slovenije zahteva, da preprečite sprejem vsakršne dodatne obdavčitve lastnikov avtomobilov. Tudi sama bo uporabila pravna in druga sredstva za preprečitev nove obdavčitve. Prosimo Vas, da z našim stališčem obvestite poslance državnega zbora.

Ludvik Willenpart
predsednik
Avto-moto zveza Slovenije

Sindikalni domovi v hrvaški Istri

NEORGANIZIRANA POMOČ SLOVENSKIH PODJETIJ BEGUNCEM NA HRVAŠKEM

Napak bi bilo razumeti, da slovenski lastniki sindikalnih počitniških domov in večjih stanovanjskih naselij ne čutijo vse tragedije pregnancev in beguncev, ki jih hrvaške oblasti naseljujejo v naše zmogljivosti. Seveda pa odločno nasprotujemo »divjemu« lastninjenju, čeprav po izjavah le začasnemu, saj smo se v februarju leta 1992 na državni ravni dogovorili o načinu tovrstne pomoči na hrvaški strani. Še posebej boleče je, da se hrvaški organi odločajo za zasedbo objektov, ki so praviloma najvišjega standarda. Žal je temu primerna tudi škoda na teh objektih in opremi, ki nastaja pri preobremenjeni uporabi počitniških enot. Žalostno je, da s podarjeno lastnino ravnajo tudi tako, da ko je del bivalnih enot neuporaben za življenje, napredujejo na nova področja. Čeprav so sklenjeni dogovori, praviloma seveda niso o povrnitvi škode, pa lahko o tem, upoštevaje gospodarski položaj na Hrvaškem, resno dvomimo. Dober gospodar bi z ustreznejšo organizacijo in boljšim nadzorom verjetno bistveno zmanjšal škodo, hudo kri in nepopisna razočaranja ob pogledu slovenskih lastnikov na »bivše« počitniške objekte.

V Zvezi svobodnih sindikatov Slovenije že drugo leto postavljamo vprašanja vladi in zunanjemu ministru, kako bo zavarovana – po naši oceni dve milijardi nemških mark vredna lastnina državljanov in slovenskih sindikalnih organizacij, zvez ali federacij. Razumemo, da je nujna celovita rešitev meddržavnih odnosov s sosednjo Hrvaško, zagotovo pa nas uničevanje lastnine in groba nenamenska uporaba silijo k večjim aktivnostim oziroma takojšnjemu reševanju tako žgočega medsebojnega problema.

Neolastninjena družbena lastnina v Sloveniji – saj so prvi programi šele na začetku – naše sosede kar vleče na medjugoslovansko delitveno bilanco. Seveda jih zanimajo konkretne lastnine, mnogo manj pa skupne bivše jugoslovanske obveze ali dolgovi do tujine. Medrepubliška bilanca iz obdobij skupnega življenja pa seveda to področje razveze obremenjuje z vidnejšimi obvezami. Ali bodo slovenski delavci zopet slišali, da se je javni dolg povečal in ga bomo poravnali kar z »družbeno« lastnino slovenskih sindikalnih organizacij?

O istrskem primeru zasedbe počitniških domov v Pineti in stanovanj v Maredi – trenutno do nje sicer še ni prišlo – so vsi kaj vredni javni mediji poročali na prvih straneh ali v prvih minutah v tem tednu. Vendar se takšne zasedbe slovenskih počitniških domov dogajajo že drugo leto. To lahko kaže tudi na to, da smo Slovenci zelo potrpežljivi, ko pa kane čez rob, cirkus uide izpod šotora. Cirkus je seveda tudi na hrvaški strani, saj obrambno ministrstvo ureja stvari s področja pristojnosti drugih njihovih državnih organov, kar slovenskim sogovornikom ne omogoča neposrednega sporazumevanja o problemu. Velik krik in vik se je polegel že z nekaj izjavami s hrvaške strani, toda operativne aktivnosti na terenu kažejo, da bo razlika le v tem, da bomo sedaj zaproseni za dovoljenje za uporabo teh objektov. Saj je najmanj, kar je vljudno, če ste že v sobi, da vprašate: »Oprostite, ali lahko vstopim?«

Počitniških zmogljivosti v Istri je za okoli 20.000 ležišč, ki jih niti turistično gospodarstvo v Sloveniji, slovenska podjetja pa prav zagotovo v naslednjih dvajsetih letih ne bodo zmogla zgraditi na novo. Torej, naše je, zato se borimo za ta del lastnine v tujini.

Metod Zalar

MAJHNE VELIKE STVARI

Še pred dvema mesecema je Jožica Kranjc iz Maribora prala perilo na roke.

Po objavi članka v našem časopisu se je tudi Jožici nasmehnila sreča: dobila je pralni stroj...

V Delavski enotnosti je bil 19. 8. 1993 objavljen članek »Kaj dati v lonec danes, kaj jutri«. V njem sem opisala težave, ki jih ima Jožica Krajnc iz Elektrokovine, ki med drugim nima, oziroma takrat ni imela pralnega stroja. Na koncu članka sem zapisala, da bom storila vse, da bi Jožica do zime dobila peč na trdo gorivo in pralni stroj.

Dogodki so se po objavi članka hitro in dobro odvijali. Naša sodelavka ji je podarila skoraj nov električni štedilnik. Na naše zaprosilo za pomoč, objavljeno tudi v časopisu »Večer«, se je odzvala Štajerska pivovarna in delavki kupila nov pralni stroj in peč na trdo kurivo. Jožica ni mogla verjeti, da je vse, kar se dogaja, res, bilo je kot sanje.

Tudi neki moj dan je polepšal klic g. Zdenke, ki je sicer rekla, da ji moji članki v Delavski enotnosti včasih pokvarijo dan, želela pa je Jožici pomagati. Dogovorili sva se za zmenek in skupaj obiskali Jožico. Sama se je prepričala o točnosti mojih navedb. Jožičin sin Aleš je dobil kolo, Jožico pa je oskrbela z oblačili. Našel se je tudi itison za sobo. Zdaj se obiskujeta, Zdenka ji pomaga, kakor ve in zna, Jožici vse prav pride, tudi kaka glavica solate ali druga vrtnina. Na članek se je odzval tudi g. Jože iz okolice Ljubljane in sam v Maribor pripeljal kolo. Veseli smo tudi tega darila, tudi to kolo je šlo v prave roke.

V akcijo pomoči se je vključila tudi Elektrokovina. Lepo so se organizirali, skupaj sta stopila vodstvo in sindikat, nekaj delavcev je imelo kaj delati. Izkopati je bilo treba odvod za pralni stroj, na novo so potegnili električno napeljavo, prepleskali stanovanje, stanovanje je dobilo dodatna vhodna vrata. Pri ogledu stanovanja, je direktor Danilo Vicman naredil načrt za ureditev kuhinjskega in jedilnega dela kuhinje. Sam pa je delavki podaril stole za kuhinjo.

Stanovanje je dobilo novo podobo. Le tisti, ki smo ga videli v prvotnem stanju in zdaj prenovljenega, občudujemo vse spremembe. Iz našega solidarnostnega sklada smo primaknili še denar za nov topli pod v kuhinji. Jožici se je življenje zelo spremenilo. Pravi, da je srečna. Ima za normalno življenje nujno potrebne dobrine, ki si jih sama nikoli ne bi mogla kupiti. Res, pri svojih 22 tisočih plače ne bi nikoli mogla kupiti novega pralnega stroja.

Jožica pravi, da je srečna. Ampak srečna ni samo zaradi materialnih dobrin, ki jih je dobila, srečna je tudi zato, ker je spoznala ljudi, dobre ljudi, ki so ji pomagali, ki so ji ponudili roko, ki so ji dali del sebe. Jožica se je vsem, ki so ji pomagali, zahvalila. In kdor jo je videl tako srečno, da je kar žarelo iz nje, je moral občutiti srečo.

Te dni je šla Elektrokovina v stečaj. Knjižico je dobila tudi Jožica Krajnc. Kako so čudna pota življenja. Prav zdaj, ko se ji toliko obrnilo na bolje. Ali je tudi ta pretres treba vzeti kot izziv usode? Ali bo to zanjo nov začetek? Česa? Upala bom za Jožico in za vse delavce Elektrokovine.

Marija Eraković

PA VENDAR NE GRE LE ZA DENAR

Temeljno v proračunskem memorandumu je sporočilo, da gre za poskus kompromisa med thacherjansko stabilizacijo LDS, SKD-ejevskim in SDSS-ejevskim razvojem Slovenije z gradnjo avtocest in pospešenim oboroževanjem ter za mehčanje SLS-ovskih velikih kmetov z obljubo oteževanja uvoza cenene hrane in izdatnega investiranja v zasebno kmetijstvo.

Popolnoma očitno je tudi, na čigav račun bi bil ta kompromis dosežen: na račun PREMAJHNIH INVESTICIJ V ZNANJE VSEH, ZLASTI PA MLADIH GENERACIJ; na račun PREŠIBKEGA spodbujanja TEHNOLOŠKEGA RAZVOJA; na račun PREPUŠČANJA UMIRAJOČIH ŽELEZARN IN IZČRPANIH INDUSTRIJ IN CELIH REGIJ njihovemu neublaženemu propadanju; na račun »prostovoljnega« in prisilnega varčevanja ZAPOSLENIH, ki bi – BREZ JAVNIH IN RESNIH POGAJANJ VLADE S SINDIKATI – s kolektivnimi pogodbami pristali na realno manjše plače v gospodarstvu, v javnih službah, kjer je delodajalec država, pa na celoletno zamrznitev izhodiščne plače na 27000 tolarjev; na račun UPOKOJENCEV, ki bi najprej pristali na podaljšanje letošnjega znižanja pokojnin, nato pa na nadaljnje nižanje svojih pokojninskih osnov; na račun BREZPOSELNIH, ki bi jim z zakoni pošteno oklestili dosedanje pravice, NE DA BI JIM V ZAMENO PONUDILI RESEN PROJEKT AKTIVNE VLADNE ZAPOSLOVALNE POLITIKE; na račun SOCIALNO OGROŽENIH, ki bi bili obsojeni, kljub planirani vse prej kot zahodnoevropski stopnji letne inflacije, na zamrznjeno osnovo svojih prejemkov – zajamčeno plačo 26500 tolarjev skozi vse leto; na račun OTROK, ki bi jim izplačevanje univerzalnega otroškega dodatka porinili v neskončno oddaljeno leto 1998, ko ne tega parlamenta ne te vlade zagotovo več ne bo; na račun BOLNIKOV, ki bi jim zmanjšali pravice iz obveznega zdravstvenega zavarovanja, in VSEH ZAVAROVANCEV, ki bi jim podražili dodatno zavarovanje; na račun VSEH, KI BOMO PRISILJENI KUPOVATI DRAGO HRANO IN PLAČEVATI CESTNI IN ABRAMBNI TOLAR.

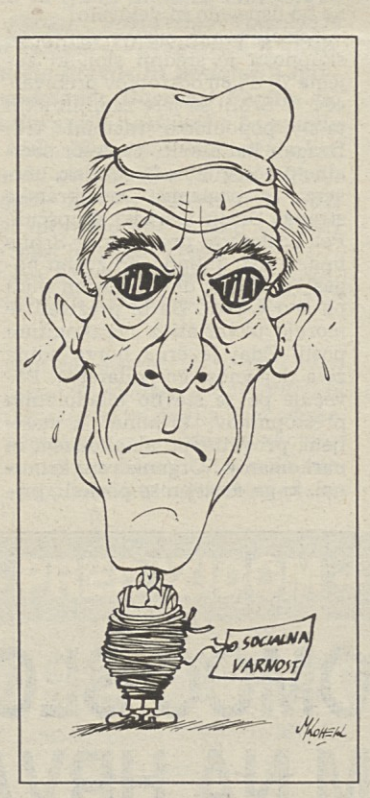

Prodaja istih dogem

Takšne stabilizacije in takšnega »razvoja« nam ne ponujajo prvič. Vse zvezne in republiške vlade po letu 1982, vse tri vlade samostojne Republike Slovenije poskušajo ljudem, ki pretežno živijo od dela svojih rok in glave ali pa trpijo ponižanje in pomanjkanje, ker od tega dvojega ne morejo živeti, prodati natančno isti seznam monetarističnih dogem, v katerem je najpomembneje, da preživijo tečaj denarja, klasični aparati države in privatna lastnina, ljudje pa, če od reševanja teh treh kaj ostane. Se še spominjate Markovićeve kombinacije stabilnega dinarja, karavanškega predora in projekta novega vojaškega letala?

Od takrat se je seveda vse spremenilo: Slovenija je samostojna in neodvisna država. Pravijo, da je skorajda že prebolela izgubo svojih tradicionalnih trgov. Toda v spopadu za bojda nikogaršnjo lastnino so njene politične elite pripravljene tvegati vsako norost in umazanijo. Tujci sicer že segajo po razvrednotenem nacionalnem premoženju, ekonomski potenciali se hitro zmanjšujejo, izvoz nazaduje, brezposelnost nezadržno napreduje proti 15 odstotkom in že nekaj let brezbrižno drsimo v izumiranje. Monetaristične dogme pa so ostale.

Ostale so, kljub temu, da jih je opustila celo Clintonova Amerika, kljub temu, da so bile samo v zadnjih nekaj mesecih poražene na Poljskem, na Norveškem in v Grčiji, kljub temu, da grozijo zakuhati državljansko vojno v atomski ruski federaciji...

Morda se tako zastavljenemu proračunu v določeni ekonomiji res reče »realističen proračun na skrajnih mejah tistega, kar zmore slovensko gospodarstvo«, morda se taki zadevi v določeni sociologiji res reče: »spopad med strankami, ki zagovarjajo načelo povečevanja ponudbe in tistimi, ki zagovarjajo načelo zagotavljanja pravic do javnih dobrin«, morda se mu v neki povsem določeni politiki reče tudi »izrivanje ZL iz vladne koalicije in pokopavanje komunističnih dinozavrov«, toda po mojem bi se, če bi bil tak proračunski memorandum res sprejet, izkazal predvsem kot TRAGIČEN RAČUN BREZ KRČMARJA.

Policajem in kontrolorjem poletov je bilo mogoče z zakonom prepovedati stavko. ZL je mogoče, čeprav težko, izgnati iz vladne koalicije. Nova koalicija bi lahko ignorirala sindikate in z zakonom zamrznila plače, znižala pokojnine, pravice brezposelnih in druge socialne pravice ljudi, lahko bi odrinila univerzalni otroški dodatek v leto 1998. Parlament bi lahko izglasoval protiustavne zakone, s katerimi bi posegel v pridobljene individualne pravice borcev, vojnih invalidov in upokojencev JLA ter v isti sapi izenačil antifašistične borce z njihovimi nasprotniki v drugi svetovni vojni. Nova koalicija bi lahko podržavljena podjetja, ki bi jih najprej očistila odvečnih delavcev in dolgov, tako da bi oboje preložila v javni dolg in s tem na ramena davkoplačevalcev, razprodala tujcem in svojim spretnim pristašem doma, lahko bi s tujimi firmami in tujimi delavci gradila naše avtoceste in uvažala orožje kljub embargu, toda verjeti hočem, da je tudi v Sloveniji poskrbljeno, da drevesa ne zrastejo do neba.

Brez razvojne politike

Tak proračun ne bi smel biti sprejet, preprosto zato, ker Slovenija ne more vzdržati še enega leta brez spodbudne razvojne politike. Tisti, ki že dolga leta prisilno varčujejo in se odrekajo, tisti, ki ne dobijo prve zaposlitve ali že vse predolgo čakajo na novo zaposlitev, ne morejo več na lepe oči pristajati na vedno isto zagotovilo: »Najprej olastninjenje in stabilizacija, potem razvoj na zdravih temeljih.« Pa ne zato, ker je stiska že povsod prehuda ali ker bi se še vedno in kljub vsemu ne bili pripravljeni tudi česa odreči, ampak ker ne morejo več prenesti, da za svoje odrekanje in potrpljenje ne dobijo niti oprijemljivega načrta, kako se bo Slovenija že danes začela reševati iz krize – z izvozom, z novimi zaposlitvami, z vlaganjem v znanje in v perspektivne razvojne projekte...

Zaposlenim ni mogoče prepovedati stavkati. Upokojencem, invalidom, brezposelnim, družinam z otroki, ženskam, mirovnikom, kulturnikom ni mogoče odreči pravice, da se civilnodružbeno organizirajo in postavijo za svoje življenjske interese. Še tako neumni strankarski voditelji se najbrž celo v Sloveniji zavedajo, da bodo prav kmalu lokalne, in če ne bodo dovolj pazljivi, tudi predčasne parlamentarne volitve, najkasneje čez tri leta pa redne parlamentarne volitve. Tudi srednje neumni strankarski voditelji po vsej verjetnosti le vedo, da obstajajo določene meje, do katerih si majhna država, ki se je komaj izvlekla iz balkanske klavnice, lahko dovoli izzivati svet s spreminjanjem Mussolinijevih in Hitlerjevih pomagačev v svetnike, s kršenjem embarga na uvoz orožja in s teptanjem lastne pravne države in temeljnih človekovih pravic...

Prav zato ni nujno, da se diskusija o proračunskem memorandumu konča s polomom koalicije treh velikih strank: LDS, SKD in ZL. Ni nujno, da se izteče v sprejem proračuna, ki ga ne bo mogoče izvajati, ker bo povzročil socialni kaos, kot naročen za tega ali onega desnega ali levega velikega pravičnika in revolucionarja ali takšnega ali drugačnega nadobudnega napoleončka...

Tudi ni nujno, da se razprava konča s sprejemom proračuna, ki bi imel tako velik deficit, da ga bodo preklinjali še pozni rodovi slovenskih državljank in državljanov.

Konča se lahko tudi drugače: z resno javno razpravo vlade in vseh socialnih partnerjev o tem, kako uravnovesiti stabilizacijske in razvojne komponente proračuna in kako pravično porazdeliti bremena nujnih odrekanj. Konča se lahko torej z resnim upoštevanjem, ne pa s smešenjem konsistentnih predlogov ZL. Ta se ne zavzema za višji proračun, ampak za aktivnejšo razvojno in zaposlovalno politiko in za tako socialno politiko, ki najde prihranke – ne v zmanjševanju socialnih pravic, ampak v zmanjševanju števila ljudi, ki so prisiljeni živeti od njih.

Še je čas, da se proračunska diskusija iz začetka konca za Slovenijo še kako smiselne vladne koalicije spremeni v začetek graditve družbenega soglasja o razvoju in v oblikovanje razumnega socialnega sporazuma.

Ekonomisti prisegajo, da je človek racionalno bitje. Nikoli ni manj ljudi v Sloveniji dolgovalo več ljudem ravnanje, ki dokazuje, da tudi slovenski koalicijski politiki pripadajo tej »živalski« vrsti, vrsti racionalnih bitij.

Sonja Lokar

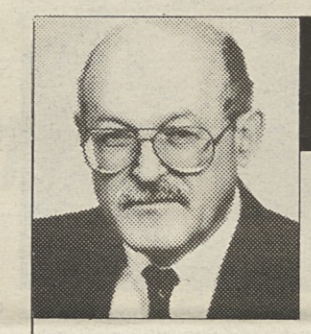

OBRATNA AMBULANTA

Piše: prim. doc. dr. Anton Prijatelj

Druge duševne okvare odvisnežev

Druga komplikacija oziroma poslabšanje duševnega stanja alkoholikov je **alkoholna halucinacija.** Vemo, kaj so halucinacije: bolniku se zdi, da nekaj vidi (prividi) ali pa nekaj sliši (prisluhi). V glavnem bolnik doživlja dogodke iz svojega življenja, torej stvari, ki ga mučijo. Glasovi, ki jih bolnik sliši, ga zmerjajo, grozijo, mu ukazujejo in ga žalijo. Bolnik se mora zdraviti v bolnišnici.

Pogosta je **ljubosumnost alkoholikov.** Pojavlja se pri moških. Vendar to ni navadna, pač pa patološka, bolezenska ljubosumnost. Znano je, da pri kroničnih alkoholikih potenca peša. Pogosto tudi žene seksualno odklanjajo moža kroničnega alkoholika. Mož išče vzroke povsod drugod, samo pri sebi ne. Tako se alkoholna ljubosumnost razvije v pravo težko duševno bolezen. Aloholik zagreni življenje sebi, svojcem, še najbolj pa vsej družini. Takšno duševno stanje privede včasih do pretepanja zakonskega partnerja in celo do uboja.

Psihoza Korsakova je pri alkoholikih ena najhujših komplikacij. Imenuje se po ruskem psihiatru Korsakovu. Imenujejo jo tudi demenca alkoholikov. Zanjo se zdi primernejši izraz pozabljivost kot pa bebavost. Tak bolnik pozablja. V začetku se ne spominja bližnjih dogodkov.

Spominja pa se stvari, ki so se pripetile pred boleznijo. Skratka, živi v preteklosti, kasneje pa se nekaterih dogodkov sploh ne spomni, v njegovem spominu so prave luknje. Tega se nekateri bolniki ne zavedajo. Med zdravljenjem, nekateri pa že prej, pa se začno pozabljivosti zavedati, zato si kar na lepem začno izmišljevati. To izmišljanje s tujko imenujemo konfabuliranje. Poleg tega so zelo sugestibilni, kar pomeni, da jih nekdo hitro prepriča, hitro ga ubogajo.

Mnogi alkoholiki trpijo tudi za **božjastjo (epilepsijo).** Do tega pride zaradi čezmernega uživanja alkohola. Božjastni napad je prav tak kot pri drugih božjastnih bolnikih. Kar na vsem lepem padejo na tla, so nezavestni, po vseh mišicah jih trgajo krči, še najbolj se to pozna na rokah in nogah, obraz pomodri, včasih za kratek čas prenehajo dihati, ugriznejo se v jezik, uide jim voda. Včasih traja napad tudi dalj časa.

Bolnik se včasih zbudi iz nezavesti, včasih malo kasneje. Po takem napadu je utrujen in navadno dolgo spi. Dogodka se ne spominja. Ko se po napadu zbudi, je nekaj časa zmeden, in to ne glede na to, ali je božjast alkoholna ali navadna. Tak bolnik ne sme uživati alkoholnih pijač! Znano je, da imajo tudi epileptiki po uživanju alkoholnih pijač pogostejše napade. Če ima alkoholik epileptične napade, ne sme opravljati nevarnih del, npr. na višini, pri nevarnih strojih. Še posebej pa je prepovedana vožnja z osebnimi avtomobili in motorji. Odsvetujemo tudi vožnjo s kolesom, saj lahko ob napadu božjasti kolesar pade pod avto.

Zgodi se tudi, da alkoholik popije le kozarec pijače, pa je tako nadelan, kot bi popil veliko količino alkohola. Temu rečemo **patološka pijanost** (bolezenska pijanost). Do nje prihaja pogosto po daljšem času pijančevanja. Nekaterim ljudem pa škodijo že najmanjše količine alkohola. Ti so zmedeni, imajo privide in prisluhe ter postanejo agresivni. Velikokrat se zgodi, da se po streznitvi popolnoma nič ne spomnijo, niti kje so bili niti kaj so počeli.

Pri alkoholikih se pogosto pojavlja **depresija (potrtost).** Mnogi strokovnjaki razmišljajo, ali ni morda do te depresije prišlo že prej, bolnik se je zdravil sam – z alkoholom. Popil je kozarec ali dva in postal živahnejši, pogumnejši, življenje se mu je zdelo lepše. Ko pa se je streznil, je postal spet potrt, skratka, odvisen je postal od alkohola.

Včasih pa se ob streznitvi alkoholik zave svojega stanja in postane depresiven. Ni še znano, zakaj nekateri alkoholiki zbolijo za temi duševnimi komplikacijami, drugi pa ne. Na vsak način je dolgotrajno pijančevanje eden od vzrokov za nastanek psihičnih komplikacij.

Slika: Saso Bernardi

BIZNIS NA RAČUN ZDRAVJA

Kako prilagoditi varstvo pri delu novemu sistemu gospodarjenja in preoblikovanja podjetij – to e bila osrednja tema dvodnevnega posveta Zveze društev varnostnih inženirjev in tehnikov Republike Slovenije na Otočcu. To je gotovo izredno zahtevna tema, saj je od nje v mnogočem usodno odvisen naš prihodnji razvoj. Kljub temu je bila dozdaj nekako potisnjena v stran, kot da gre za nekakšen »luksuz«, ki si ga v teh težkih časih ne moremo privoščiti.

»Največji problem varnosti pri delu je ravno pomanjkanje na enem mestu zbrane ustrezne zakonodaje. Prav tako pa je opazna tudi prenajhna skrb menedžerjev po podjetjih za področje zaščite delavca,« je v pogovoru za naš časopis povedal inž. **Branko Košir.**

Posvet Zveze društev varnostnih inženirjev in tehnikov o varstvu pri delu

Slike: Saša Bernardi

Vse ima svojo ceno

– Kakšno je sporočilo tega posveta na Otočcu?

»Želimo si, da bi to področje dobilo v Sloveniji ustrezno mesto, in da ga ne bi obravnavali kot socialno kategorijo, saj je varnost pri delu izključno ekonomska kategorija. Dandanes se da vse izračunati, vse ima svojo ceno. Drugače povedano – tisti, ki danes ne skrbijo za ustrezne delovne razmere, bodo to prej kot slej občutili v svoji dejavnosti.«

– Kakšne so v Sloveniji razmere na področju varstva pri delu?

»Slabe. Zelo slabe. Populacija delovne sile se zelo naglo stara, veliko je brezposelnih, to pa pomeni, da čez nekaj let – s takšno tehnologijo in z vsem tem, kar imamo – praktično ne bomo mogli opravljati proizvodnje, potrebne za preživetje.«

Inž. Branko Košir: »Varstvo pri delu je ekonomska, ne pa socialna kategorija.«

– Je bilo na tem področju premalo storjenega?

»Zakon o varstvu pri delu se pripravlja že dve leti, kar pomeni, da se stvari na tem področju zelo počasi premikajo naprej. Med tistimi, ki se danes v Sloveniji upokojujejo, prevladujejo invalidski upokojenci, kar je nedvomno posledica neustreznih delovnih razmer po podjetjih.«

– Kako bi morali pri nas v prihodnje organizirati varnost pri delu?

»Na posvetu smo dali pobudo za izdelavo ustreznega sistema oziroma nacionalnega programa varnosti pri delu. Nacionalni program je naloga politike, ustreznih ministrstev in strokovne ustanove. Na tem področju imamo zdaj sicer dva zavoda, vendar pa nimamo strokovne, neodvisne institucije, ki bi se financirala iz proračuna. Torej, nekaj takšnega, kar imajo razvitejše države.«

Primer Švice

– Kako pa deluje varstvo pri delu v razvitem svetu?

»Na posvetu smo tudi poslušali, kako je organiziran sistem preventive v Švici, o čemer je predaval tamkajšnji federalni inšpektor. Sistem, kot ga pozna zahodni svet, temelji izključno na zavarovalništvu. Tudi pri nas bomo morali priti do tega. Zavarovalnica bo namreč tista, ki bo narekovala pogoje zavarovanja in postavljala ustrezne zahteve. Podjetniki znajo hitro izračunati, kaj to pomeni, zato bodo primorani bolj skrbeti za ustrezne delovne razmere. Če se že gremo tržno gospodarstvo, potem je to edina rešitev.«

– Kako ste zadovoljni s predlogom zakona o varstvu pri delu, ki prihaja v slovenski parlament?

»Odvisno je od tega, s kakšnimi očmi ga gledamo. Za ene je zelo dober, za druge ne. Sam pravim takole: Še tako dober zakon ne bo prinesel ničesar, če ne bomo varstva pri delu začeli obravnavati kot ekonomsko kategorijo. Še kopica nejasnosti je že pri sami definiciji varstva pri delu, kajti to ni le preprečevanje nesreč na delovnem mestu, ampak ustvarjanje ustreznih delovnih razmer, v kar so poleg tehnologov, varnostnih inženirjev in drugih vključeni tudi zdravniki medicine dela.«

– Kakšno je ta hip sodelovanje med vsemi temi službami?

»Medicina dela je zdaj nameščena v zdravstvene domove, torej je daleč stran od problemov, ki nastajajo na delovnem mestu. Medicina dela se omejuje le na področje ugotavljanja dejstev, ne pa preventive. Naš skupni cilj pa je razvijanje takšnega preventivnega delovanja in takšnega sistema, da do nesreč sploh ne bi prišlo. Žal je to področje povsem potisnjeno vstran. ‚Sposobni' menedžerji danes pogosto kujejo dobiček na škodo delavca, ki je primoran opravljati tudi takšna dela, ki jih po mednarodnih normativih ne bi smel. Takšno gledanje je seveda kratkovidno. Danes v svetu nobena tovarna, ki ima veliko nesreč, ne more biti finančno uspešna in propade. Pri nas pa je število nesreč na delu ponekod tudi desetkrat višje kot drugod po svetu. In nikomur se kaj posebnega ne zgodi...«

Marija Frančeškin

PRAG PREŽIVETJA

Nova strategija socialne varnosti temelji na načelu, da si mora socialno varnost posameznik zase in za svojo družino v skladu s svojimi sposobnostmi zagotoviti sam, naloga države pa je, da mu to omogoča. To načelo je dobilo konkretne oblike v predlogu proračunskega memoranduma, ki namerava pošteno oklestiti različne oblike socialnih dajatev, v praksi pa se že danes kaže v vse večjem socialnem razlikovanju.

Najbolj problematično je razlikovanje na spodnji lestvici, kjer številni »neiznajdljivi« posamezniki ali cele socialne skupine drsijo čez prag revščine. Tu se vedno bolj drenjajo mladi brezposelni, ki nimajo podpore svoje družine, dolgotrajno brezposelni, občasno zaposleni, ostareli kmetje z majhnimi posestvi, upokojenci, ki nimajo polne pokojnine, in raznovrstne skupine neaktivnih prebivalcev.

Zato naj bi na novo določili prag revščine kot mero za položaj socialno ogroženih posameznikov ali družin. Mreža za zagotavljanje minimalne socialne varnosti, ki jo zdaj razvijamo, je namreč namenjena skupinam, ki padejo pod prag revščine. Ministrica Jožica Puhar je na eni njenih zadnjih tiskovnih konferenc dejala, da še ne vemo, kje je tista meja, kjer dejansko nastopi revščina. Razlog je v tem, ker se v preteklosti o revežih ni javno govorilo. Ministrstvo se je začelo s to tematiko metodološko ukvarjati šele zdaj.

Pri tem obstajajo nerešena vprašanja, ali je revež tisti, ki ima prejemke sicer manjše od zajamčene plače, ali ima veliko hišo, ali tisti z enakimi prejemki brez hiše. Plača torej ni zadostni kriterij. Če pa upoštevamo le plače, je po zadnjih podatkih v Sloveniji približno pet odstotkov prebivalcev, ki morajo preživeti z manj kot zajamčeno plačo.

Prvi prag revščine pomeni danes kljub temu zajamčena plača – to je neto nekaj več kot 15.000, za njo pa stoji košarica življenjskih potrebščin z vsemi vprašanji o njeni smotrnosti in pravilnosti. Septembra so minimalni mesečni stroški tričlanske delavske družine dosegli 57 tisočakov, pri čemer gre za golo preživetje, brez kupovanja trajnejših dobrin. Ta del košarice – v celoti jo naš časopis objavlja enkrat mesečno – je le za nekaj odstotkov višji od košarice, ki jo pri svojih izračunih uporablja vlada. Dejanski minimalni stroški za isti mesec dosegajo za tričlansko družino okrog 91.000 tolarjev, povprečni, ki naj bi omogočali normalno življenje, pa veliko več. Povprečna plača pa je bila julija v Sloveniji okrog 47.000 tolarjev, avgustovska le rahlo višja.

Primerjava med običajnimi življenjskimi stroški in povprečnimi plačami se zato prikazuje kot metodološki problem. V resnici pa gre za politični problem, za pogum priznati, da družine s plačami ne morejo kriti minimalnih, kaj šele povprečnih stroškov, ki so zagotavljali življenjski standard, dosežen sredi 80. let. Z drugimi besedami, povprečne plače zadostujejo bolj ali manj le za preživetje, za hrano in najnujnejše potrebe. Razvedrilo, oddih, rekreacija, kulturne dobrine pa so že pregnani iz vzorca dejanske potrošnje ljudi. Sicer pa velja danes uradno za reveža predvsem tisti, ki prejema denarni dodatek. Takšnih družin je bilo v Sloveniji junija 18.550. Denarni dodatek je tako ena zadnjih postaj na poti preživetja, izplačujejo pa ga centri za socialno delo.

V Sloveniji ni na voljo natančnih podatkov o obsegu in dejanski obubožanosti prebivalcev. Zato pa so vladne ustanove ugotovile, da lahko z zniževanjem meril eksistenčnega minimuma, to je meje revščine, razrešijo nesorazmerja med statistično ugotovljenimi življenjskimi stroški in povprečnimi plačami. Skratka, s spremembo metodologije in meril se skušamo izogniti dejanskim problemom. Tako se zdi, da je število ljudi, ki živijo na robu pomanjkanja, bolj tehnični problem meril in metod merjenja, kot izraz dejanskega stanja.

M.F.

BEDA V SLIKI

Slika: Saša Bernardi

Brez domovine, brez topline.

ZOPET SKUPAJ V NOVEM LETU!

Rokovnik - priročnik '94

lepši – bogatejši – zajetnejši

Sestavljajo ga:

- koledarski del
- zajetnejši blok za zapiske
- priročniški del:

– Kaj mora po Zakonu o sodelovanju delavcev pri upravljanju podjetij vedeti sindikalni zaupnik in član sveta delavcev v podjetjih
– Kako ravnati v sporih z vodstvi podjetij in omogočiti legitimnost in legalnost sindikalnih zaupnikov
– Kdo je kdo v Svobodnih sindikatih – predstavitev sindikatov dejavnosti in območnih organizacij, njihovih vodstev na republiški in območni ravni s fotografijami in ustreznimi podatki

Cena 1.575,00 SIT

Možnost napisa na ovitku

V primeru predplačila vam priznamo ceno 1.155 SIT

Vsa naročila in morebitne informacije dobite pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefoni 321-255, 313-942, faks 311-956

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam(o)

..... izvod(ov) rokovnika '94. Naročeno nam pošljite na naslov:

.....

Ulica, poštna št., kraj: .....

Ime in priimek podpisnika: ..... Naročeno dne: .....

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku.
2. Kot ind. naročniku mi pošljite po povzetju.
3. Želimo rokovnik po prednaročniški ceni – plačamo predračun

..... Žig ..... (Podpis naročnika)

Zdaj, ko snujemo novo kulturniško zakonodajo

Kot kaže, se je kulturno ministrstvo tokrat resno odločilo kulturniško zakonodajo uskladiti z novo ustavo in novimi razmerami. Tako smo pred dnevi dobili gradivo, ki naj bi služilo za izdelavo zakona o zagotavljanju javnega interesa ali varianto zakona o pospeševanju kulturnih dejavnosti. Vsa pretekla leta in seveda tudi še sedaj je bila kultura v največji meri vodena in uravnavana na temelju predpisov, ki so pomenili realizacijo ustave iz leta 1974.

Že prvo bežno branje gradiva pa silno hitro pokaže številne dileme zakonodajalca. Na eni strani bi radi pretrgali popkovino preteklosti, na drugi pa v sedanjosti ni moč uiti tistemu, kar je kulturi že v preteklosti zagotavljalo relativno veliko avtonomijo in svobodo. Dileme o direktorju in umetniškem vodji so večne. Kadar gre za osebnosti ustreznega formata, so hitro rešljive, kadar pa gre za umetniške duše, se kmalu pokaže, da je direktorovanje hudo zapletena zadeva, in običajno ustvarjalcem ni pisana na kožo.

Prav tako se kot vedno javlja zadrega, koliko in katere zakone pripraviti. Ali urediti dejavnosti ali institucije. V svetu najdemo oba pristopa. Kultura želi biti zakonsko regulirana, ko gre za ustvarjanje pogojev za njeno delovanje, in prosta »kot ptica na veji«, ko gre za ustvarjalne in umetniške procese. Zdi se mi, da se bo treba v teh odnosih nasloniti na sociološko definicijo institucije in socialnega sistema, ker je pravno interpretiranje pojma institucija, kot ga doživljam v gradivu, preozko. Institucija ni le profesionalna kulturna ustanova, ampak je v sociološkem smislu tudi vsaka kulturniška skupina, ki se je ustanovila v skladu z zakonom o društvih in je tako relativno trajna, ima urejene medsebojne odnose, je družbeno pripoznana in tudi varovana. S tega vidika je treba prav zaradi narave kulture skrbno paziti pri uporabi besede deinstitucionalizacija kulture.

Ob dosedanji naravi kulture je treba vedeti, da gre tudi za dejavnost, ki ima med vsemi v gospodarstvu in med družbenimi dejavnostmi najugodnejše razmerje med zasebnim in državnim. Če namreč menimo, da je toliko zaposlenih v kulturi, kot jih je hkrati tudi v samostojnem poklicu.

In še tretje, kar želim izpostaviti. Tudi sedanje gradivo kaže, da se ni moč v interesu kulture odreči vplivom javnosti nanjo, vlogi države v njeni organiziranosti in pomenu stroke za njen razvoj. Tako se nehote vračamo k državi, izvajalcem in uporabnikom in zaradi javne narave kulturnih dejavnosti iščemo rešitve, ki naj bi bile racionalne, vendar morajo hkrati zagotoviti uresničevanje interesov vseh treh temeljnih dejavnikov. V bistvu gre za odnose med civilno družbo in državo. In država, če ne želi biti totalitarna, ne more brez svojih partnerjev. Hkrati pa je vse skupaj odeto še v plašč svobode umetniškega ustvarjanja.

Z vseh teh vidikov se mi zdijo nekatere ocene stanja zapisane pretrdo. Kulturi, ki je rodila slovensko pomlad in je bila vedno dejavnik, ki je kazal bolj na jutri kot na včeraj, režejo nekaj korenin, ki so zanjo zgodovinsko pomembne. Konec koncev se ve, kdaj in kako je v nekem času lahko nastopalo Društvo slovenskih pisateljev in ve se, zakaj, kako in na kakšen način je nastala Nova revija.

Toliko tokrat. Ker je tema obsežna in zahtevna, se je bo treba še lotiti.

Milan Bratec

Te dni je pri založbi ČZP Enotnost izšel drugi del knjige Miroslava Jančića »Glasnik pekla«. Prvi del knjige s podnaslovom Umreti s Sarajevom, v katerem avtor opisuje dramo prestolnice Bosne in Hercegovine leta 1992 in svojo lastno usodo, usodo svojcev in »fine raje«, je v naši javnosti naletel na topel sprejem, saj odstira človeške razsežnosti drame, ki smo se jo kar navadili jemati kot obvezen sestavni del dnevnih poročil. V drugem delu – podnaslov je spremenjen v Umreti brez Sarajeva, pa tudi črno osnovo ovitka knjige je pomenljivo nadomestila zelena barva – avtor opisuje dogajanje letošnjega leta do zaukazanega odhoda iz Sarajeva. Svojemu predstojniku, ministru za zunanje zadeve Bosne in Hercegovine Harisu Silajdžiću, se je nesojeni glasnik zunanjega ministrstva med drugim zameril tudi, ker mu ni bil všeč zapis o njem samem v prvem delu knjige. Je pač tako, da je Jančić v svoji knjigi dosledno neizprosen pri opisovanju ljudi, s katerimi se srečuje. Bivanje Miroslava Jančića v Ljubljani in njegovo prisotnost na promociji knjige smo izrabili za pogovor z njim.

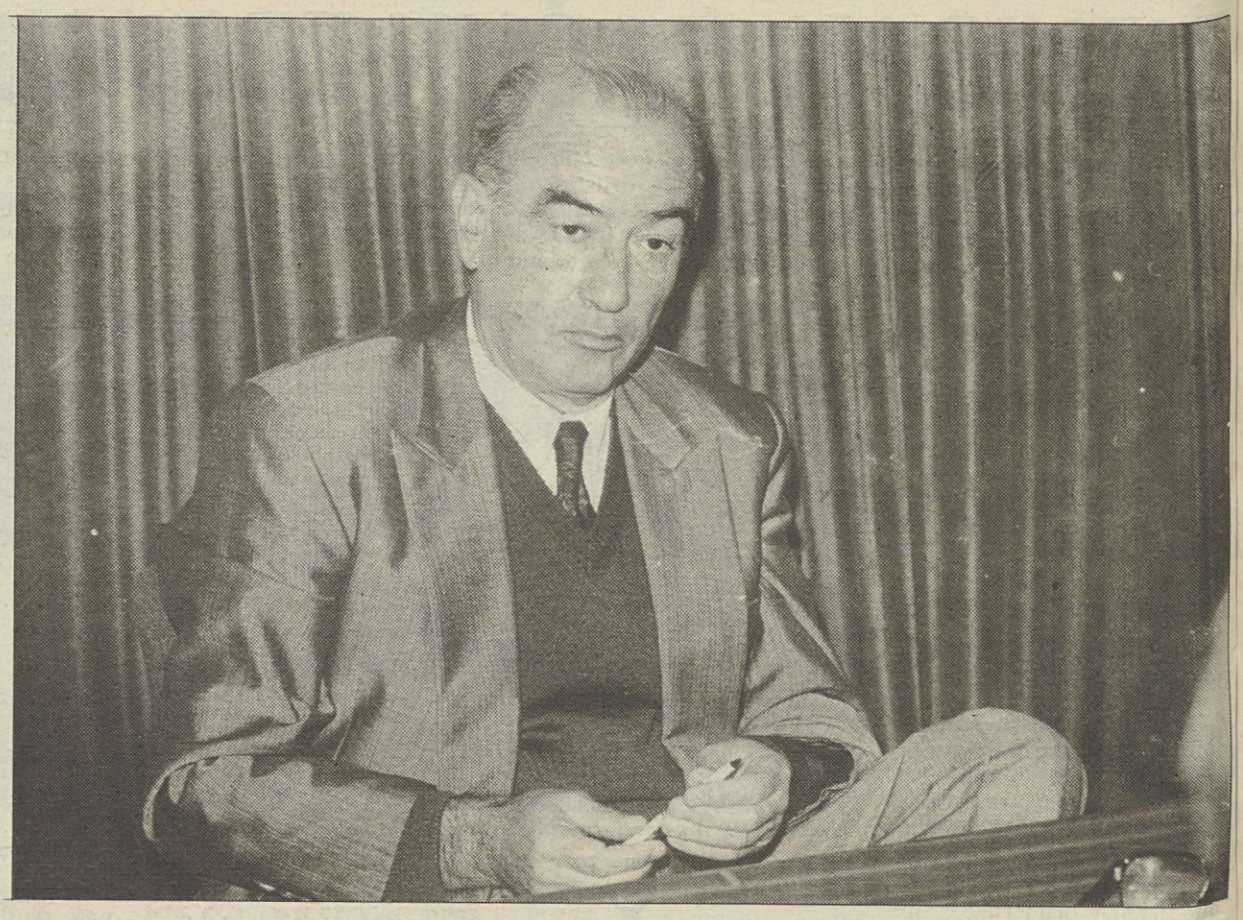

Človek v Bosni ni bil nikoli važen, vedno je šlo le za zemljo

Pogovor z avtorjem »Glasnika pekla« Miroslavom Jančičem – Apatrid, ki misli, da mora vsaka nacija obračunati s svojim nacionalizmom

● Gospod Jančić, morda bi se za začetek ustavila pri vašem literarnem opusu, saj se nam zdi, da ste kljub pomembnim političnim funkcijam, ki ste jih opravljali, predvsem kulturnik.

– Mislim, da ni mogoče govoriti o dveh mojih biografijah, o dvojnem življenju, političnem in kulturnem. To v mojem življenju ni bilo nikoli razdeljeno. Vedno se je sicer zastavljalo vprašanje, ali pišem, se ukvarjam s kulturo zaradi politike, ali obratno. Meni se je zdelo, da je lažje in drugače, če sporočaš svoje ideje o politiki kot pisatelj. Dominanta mojega dela je vedno bila eksistenca naroda v bosanskem prostoru, vprašanje njegove identitete, iz katere izhaja vse drugo.

● V svojih literarnih delih ste se lotevali zgodovine tega ozemlja in ljudi, ki so tu prebivali.

– Res je, moje drame in romani so v največji meri zgodovinski. Zgodovino sem proučeval globoko, pa ne zaradi golega osebnega zanimanja za zgodovino. V zgodovinskem ambientu sem poskušal realizirati svoje literarne ideje. V svoji prvi drami z naslovom »Bosanska kuga« sem se soočil s fenomenom bogomilstva v Bosni. Takratni papež ga je imenoval kuga, šlo pa je za modus vivendi v srednjem veku. Bogomile so preganjali, vendar pri tem ni, kot je bilo videti, šlo za vprašanje vere, duše, boga, marveč za zemljo, za teritorij. Bosna je bila od nekdaj na križišču, človek tu nikoli ni bil važen, šlo je za zemljo. In tako je še danes, v zgodovini dobimo razlago za sedanje dogajanje.

● Med okoli desetimi dramami, ki so bile uprizorjene, je tudi drama »Bosanski kralj«.

– V tej drami opisujem usodo kralja Tvrtka Kotromaniča, ki je živel v 14. stoletju. Zanimivo, zgodovinske vire za to dramo sem našel v Londonu, o njem je pisal neki Madžar, pri nas pa nihče. Če poznamo njegovo usodo, razumemo zakaj. Bil je nekje vmes, nihče ni mogel zatrjevati – bil je naš. Gre za dramo absurda. Narod je od Tvrtka zahteval, naj za Bosno izbere eno samo vero, vseeno katero. Znašel se je v precepu, njegov oče je bil bogomil, mati Šubićka – katoličanka, babica Nemanjićka – pravoslavka, sin pa je nameraval prestopiti v islam. Kakorkoli se bo odločil, se bo drugim zameril. Da bi dokazal, da gre za napačno vprašanje, se je Tvrtko ubil. In takšno, za Bosno napak zastavljeno vprašanje, je še danes aktualno.

● Niste pisali le resnih zgodovinskih dram in romanov, tudi komedija »Baš Baščaršija« se je igračkala z zgodovinskimi temami.

– V tej komediji sem Bosno poosebil kot prostitutko proti svoji volji, s katero se hkrati vlačugajo Srb, Hrvat in Musliman, ko pa rodi otroka se vsi trgajo za potomca in se sprašujejo, čigav je. Sicer pa sem se poskušal z najrazličnejšimi žanri. V zgodovinskem romanu »Tvrtko« opisujem križarske vojne, ki so bile na območju Bosne veliko hujše kot v Sveti deželi, pa tega nihče ni hotel priznati. Z nacionalizmom sem obračunaval tudi s filmskimi scenariji, celo z libretom za balet.

● Vendar vaše opozarjanje na usodnost nacionalizma ni vedno naletelo na odobravanje pri oblasti.

– Uvertura se je odigrala leta 1982. Ko sem izdal knjigo »Kako sem izdal nacionalno stvar«, so mi mnogi oporekali aktualnost teme. Šlo je za politično fikcijo, ugrabili naj bi me nacionalisti in mi potem sodili. V tem delu sem žal že predvidel delitev Bosne, Sarajeva. Čeprav je šlo le za slutnjo, sem moral požreti mnogo grenkih kritik, zlasti s srbske strani. Danes mi ne pomeni nobenega zadovoljstva, ko mi nekateri laskajo, da sem vse preroško predvidel. Tudi sam nisem pričakoval sedanjih dogodkov, preprosto eksperimentiral sem, raziskoval, do kod gredo lahko ljudje.

● Vendar ste kljub temu opravljali vrsto političnih funkcij v mestu in republiki?

– Res je, v SZDL sem bil zadolžen za vprašanja kulture, izobraževanja in znanosti, bil sem podpredsednik sarajevske mestne skupščine, pa direktor gledališča in muzeja književnosti. Na teh mestih sem poskušal predvidevati razvoj dogodkov, opozarjati na nevarnost nacionalizmov. To sem še naprej poskušal tudi s svojimi literarnimi deli. Vendar je prevladovala popolna ignoranca do problemov nacionalizma. V evforiji bratstva in enotnosti je prevladovalo prepričanje, da je ta problem za vselej odpravljen, rešen. Sam pa sem se zavedal, da je nacionalizem imun za argumente in da na to opozarjajo tudi zgodovinske izkušnje.

● In zgodovina se je ponovila...

– Znova se je ponovila kontradikcija pojmov. Pojavili so se nacionalizmi, ki so pripeljali do katastrofe morale. Nacionalizem je stanje zavesti, ki vse podreja naciji, nacionalni državi. Če gre za etnično načelo, mora kot vsa načela, ki so proizvod duha, temeljiti na morali in zakonih. Danes pa se na moralo nihče ne ozira. Naj pošilja apele papež, patriarh ali islamski voditelj, nihče se ne ozira na to. V imenu nacionalnega je dovoljeno vse, tudi poboji, mučenje, posilstva, požigi, rušenja – bo že nacija oprostila. Sicer pa pomeni etnično načelo svojevrsten evfemizem, živimo pač v časih, ko nacionalizem triumfira, ko je – vsaj upam začasno – zmagal, ko mu je hudo težko nasprotovati, saj je postal kar peti apokaliptični jezdec.

● Vendar je videti, da imajo nacionalizmi kolektivno podporo, vi pa v Glasniku pekla največ časa namenite pogledom »fine raje«, ki pa je povsem drugačna.

– Nacionalizmu ni mogoče nasprotovati z ideologijo, po robu se mu lahko postavi samo gibanje. Nacionalne stranke težijo k ekskluzivnosti, zanikajo parlamentarizem. Mislim, da bo moral prevladati duhovni odpor, zavzemati se bo treba za konstituiranje državljanske neposlušnosti, za gibanje, ki bo povzročilo, da bo vsaka nacija obračunala s svojim nacionalizmom. To je edino možno. Danes se ogromno ljudi zaveda, da je bil komunistični sistem manj hud. Takrat je bil nacionalizem proskribiran, toda kot nečlan partije si lahko naredil kariero, solidno in pošteno živel. Danes pa si, če nisi nacionalist, izdajalec svojega naroda, izobčenec, vsemogočni nacionalizem uničuje na vse strani.

● Od začetka krvavih dogodkov v vaši domovini slišimo, kako naj bi bilo skupno življenje v Bosni in Hercegovini nemogoče, vi pa nenehno govorite drugače.

– S to sintagmo, ki je bila in je fikcija, je nekaj kretenov začelo vojno. Po letu in pol vojne, s katero se očitno da vse dokazati, se ta fikcija vse bolj uresničuje v praksi, postaja realnost. Upam, da začasno. Med vojno so nacionalizmi v svojem elementu; dokler so na oblasti, tudi vojne ne bo konec. Vrtimo se v začaranem krogu, ko nič ni mogoče doseči brez vojne, celo nacionalisti ne morejo biti zamenjani, dokler je vojna. Res je v Bosni tudi nekaj meščanskih strank, ki pa ne morejo doseči ničesar, saj so se orožja polastile nacionalne stranke. V spopadu treh nacionalnih strank se v celoti izgublja zgodovinska perspektiva. Bosne kot družbe ni mogoče deliti. Ne zaradi zavesti, preprosto zato, ker življenja ni mogoče deliti, če ga razkosaš, umre. Deliš lahko edino prazno zemljo.

● Ob neki priložnosti ste dejali, da knjiga v tej vojni za vas pomeni vašo puško, vaš rov. Pa vendar se nam zdi po branju drugega dela knjige, kot da vam zmanjkuje poleta, optimizma, da je vse samo še črno.

– V nekem sloju knjiga gotovo opisuje tudi potek moje zavesti. Najbrž je res, da je v prvem delu več optimizma, končno je bilo takrat še realno upanje v mednarodno intervencijo. Pričakovanje in upanje pa je plahnelo, pomanjkanje je vedno hujše, meje preživetja in zdržljivosti se nižajo. Vse postaja bolj zapleteno, bolj absurdno, agonija je večja kot upanje. Vse to pa se mora izraziti tudi na človeku, tudi v mojem pisanju. Knjige pa ne pišem za muzej, za knjižnico ali za literarno kritiko, marveč naj bi pomagala preživeti tistim ljudem, ki v njej nastopajo. Človekovo dostojanstvo je gotovo tisto, za kar se je vredno boriti, in ta knjiga je knjiga v obrambo tega dostojanstva.

● Gospod Jančić, pravite, da pišete v bosanščini, da se tudi počutite Bosanca. Nobena stran vas pravzaprav ne priznava za svojega, vi pa kljub vsemu še gojite vero v mirno in enakopravno Bosno?

– Res se počutim Bosanca, no, v bistvu sem apatrid, v Bosni bi bil manjšina, morda celo v zaporu. Edino trenutno rešitev za Bosno pa vidim v mednarodnem protektoratu pod okriljem Nata. Organizacija združenih narodov se je že toliko kompromitirala, da ne pomeni nobene garancije več. Pregrete glave v Bosni pa je mogoče ohladiti le z intervencijo od zunaj. Nobeni izgovori, da bi bilo to drago, niso resni. Zapitek bo na koncu vendarle treba plačati, jutri precej dražje kot včeraj. Če bi intervenirali poleti ali pa aprila, bi bilo to mnogo ceneje kot danes. Pomislite samo na ogromne stroške z begunci. Omenil pa sem že, da nacionalne stranke vidijo svoj obstoj edinole v nadaljevanju vojne.

● Pravite, da ste začasni brezdomec, bo Ljubljana za nekaj časa postala vaše zatočišče?

– No, te dni odhajam na Dunaj. Tam bom v bosanskem klubu predaval o dogodkih v mojem mestu. Predavanje sem naslovil »Nacionalizem kot anticivilizacijski trend«. Potem potujem na Poljsko, v Varšavo, kamor so me povabili, da bi govoril o isti temi. Nato me čaka potovanje v London, kjer se bom srečal s svojo družino, dogovoriti se moram tudi o prevodu in objavi mojega dela v angleščini. Načrtujem, da se bom sredi novembra vrnil v Ljubljano, in če se ne bo zgodilo kaj posebnega, naj bi zimo prebil v Sloveniji.

Igor Žitnik

X-25 javlja

SLOVENIJA MED PALERMOM IN BEOGRADOM

Politika in kriminal sta si ponavadi bližje, kot bi spodobni gospodje s prvih strani časopisov želeli. Še najbolj jasno se je to medsebojno razmerje izkazalo (1) v sosednji nam Italiji in (2) v Srbiji blagega spomina. Poglejmo si beograjsko sceno: Vuk Drašković glumi spodobnega opozicijskega in demokratičnega politika, še posebej, ko ga na primer povabi na kavo v Pariz sama soproga francoskega predsednika. Toda za tiste z dolgim in zlobnim spominom je isti Vuk politična maska tipov, kot so Beli, Bokan ali Giška. V primerjavi s tipi, ki se jih je posluževal Vuk Drašković, je znameniti udbovski likvidator Arkan povsem spodoben gospod, oficir in džentlemen. Kar se tiče italijanske scene, očitno vodijo vse poti k Bettinu Craxiju, socialdemokratu. Ker pa so tam vsi dobili svoj delež, od krščanskih demokratov do evrokomunistov, je šlo samo za vprašanje delitvenega ključa. Ker italijanski kriminalci ponavadi hodijo v lepih črtastih oblekah, imajo nageljne v gumbnici in velike violinske kovčke, se dozdevajo na prvi pogled bolj spodobni obiskovalci političnih pisarn kot pa kaki balkanski tipi v usnjenih jopičih, ki smo jih omenjali na začetku. Slovenija je na polovici poti med Palermom in Beogradom.

Ker si stranke v večstrankarskem sistemu zaenkrat še niso organizirale strankarskih milic, je videti, da smo na poti k srednjeevropskim standardom političnega obnašanja. Že obsojeni strelec Adolf Štorman (Republikanska zveza Slovenije), gospod, ki »mu je prekipelo« in ki je svoje zadeve urejal kar s šmajserjem, je tip, ki je vreden obravnave. Odkar je varno za zapahi, kjer prestaja dosojeno mu kazen, o njegovi stranki ni več slišati. Se pa še spomnimo volilne kampanje, ko je gospod Malenšek (Liberalna stranka, Kranj) na vsa zborovanja desnice vabil tudi Štormana in je ta gospod zanj bil samo »revoltirani slovenski

državljan«. Nihče od preostalih vabljenih na ta zborovanja – od Jelinčiča do eselesovcev ni izjavil, da mu ta družba ne ustreza. Tisto, kar je bolj problematično od političnih zmot gospoda Malenška, je podatek, da so jezni fantje izza šanka bili jedro ilegalnega društva, ki se je imenovalo »Slovenska garda« ali nekako podobno in ki je zaslužno za napore herojev slovenske osamosvojitve. Zadeva z osamosvojitvijo je sicer postala resna šele, ko je tedanjo TO prevzel general Slapar in ko je zadeva dobila vso podporo partijske strukture. Si lahko domišljate, kakšna bi bila današnja Slovenija, ko bi prvoborci iz »Slovenske garde«, Štormanovi republikanci in podobni zahtevali še svojo Spomenico 91? Tako jim vsaj nihče ne dolguje ničesar.

Kot pravi vosovec lahko v tej zvezi samo še ponovim modrost tovariša Visarjonoviča, namreč da so socialdemokrati in nacionalsocialisti bratje dvojčki. Kdor pozna naravo *neke stranke,* ki si nadeva slavno ime, in kdor spremlja gonjo proti južnjakom, ta bo to bratstvo **ene spodobne in več nespodobnih strank** lahko samo nesporno potrdil. Zato se zaenkrat ne bomo lotili glavnega vprašanja, namreč financiranja Jelinčičeve volilne kampanje. Do nadaljnega naj velja, da je Zmago založil zanjo svoj denar.

Dodatno pa razloži javnosti nepoznano zvezo Jelinčičev intervju, ponovno ponatisnjen v njegovi reviji »Prijatelj« in sedaj še ekskluzivno v DE:

V intervjuju z Zmagom Jelinčičem smo takrat povsem jasno zastavili vprašanje: Kaj se je zgodilo s kranjsko hranilnico in posojilnico, kjer ste bili delničar?

Odgovor: **Šla je v stečaj. V firmi Plutal je imela vloženega veliko denarja in ta denar je bil napačno investiran. Zanimivo je, da je prvi korak pri stečaju povzročil naš nekdanji član in poslanec Marjan Stanič. V posojilnici je imel občinski denar, ki ga je hitro potegnil ven in mi smo hipno zabredli v težave.** (Opomba: V času pred volitvami je bil Marjan Stanič šef občinskega sekretariata za obrambo občine Ljubljana-Šiška in ogromna vsota denarja, ki ga je vložil v Kranjsko posojilnico, je bil denar organa, ki mu je načeljeval, torej organa, katerega vrhovni šef je bil Janez Janša.)

Povezani so torej državni denar, bodoči poslanec, radikalna nacionalistična stranka, stečaj firme in banke! Užaljenost *abrambnega ministra* in zbrane slovenske desnice lahko razumemo, saj oni nikoli niso doumeli, zakaj se je Zmago takoj po izvolitvi v parlament obrnil proti J. J. in ga začel sistematično naskakovati kot predsednik skupščinskega odbora za obrambo. Gospodarji so menili, da lahko Zmaga odpravijo podobno, kakor so Štormana, oziroma da bo Zmago storil kako podobno »napako«. **Na desnici je eno samo lidersko mesto.** Pučnik je odpel svoje, Krambija so pospravili, Alenka P. Lauko je storila samomor, ko se je ovedela, kakšno politično škodo dela SDZju, Jelinčič in Janša pa si konkurirata od avgusta 1992 in rezultat je še vedno neodločen.

Naša prognoza je zato naslednja: pravi dosjeji še čakajo na objavo!

Za KOS in VOS dela zos

X-25

Parlamentarna preiskava o Hitu

IZGUBA ČASA IN DENARJA

Pred posebno preiskovalno komisijo državnega zbora RS za parlamentarno preiskavo o sumu zlorabe javnih pooblastil v zvezi z afero v novogoriškem Hitu sta se te dni prvič znašli priči iz Hita. Takoj naj povemo, da iz tistega, kar je bilo med zaslišanjem pred parlamentarnimi preiskovalci slišati iz njunih ust, komisija ni dobila niti ene samcate prvine, ki bi upravičevala temo dnevnega reda o **»sumu zlorabe javnih pooblastil«** oziroma **sumu koruptivnosti slovenskih politikov.** Prav nasprotno, člani komisije so se kot kakšni pravniški vajenci in povrhu vsega še nevzgojeni **(Hvalica, Poljšak)** zapletali z vprašanji, na katera so odgovori bolj ali manj splošno znani in ki bi jih lahko dobili na SDK, policiji ali na sodniji. Za tisto, kar so torej parlamentarni možje skušali doseči, čista izguba časa in denarja.

Da bi si lahko ustvarili sliko o ozračju, v katerem je potekalo zaslišanje, bo dovolj, če popišemo sam začetek. In začelo se je skoraj tako kot na sodniji: Predsednica komisije **Polonca Dobrajc** je priči poučevala, v kakšni vlogi sta se znašli pred parlamentarnimi preiskovalci, kaj lahko povesta, kaj lahko zamolčita itd. Prvi od zaslišanih **Benjamin Stubej,** pravnik v Hitu, pa nekako ni bil zadovoljen s predstavitvijo svoje vloge, zato je hotel jasno in glasno vedeti, zoper koga in zaradi česa je priča. Polonca Dobrajc je potem hodila kot mačka okoli vroče kaše, mencala nekaj o politikih in njihovi koruptivnosti itd. Iz njenega mencanja je potem Stubej sam sklenil nekaj pravne logike: »Če prav razumem, sem jaz priča, osumljencev pa še ni?!« In so se strinjali z njim, da je približno res tako.

Stubeju je bilo seveda po takšnem uvodu kot izkušenemu pravniku v hipu jasno, da mu pravzaprav ni treba ničesar povedati. In v glavnem tudi ni povedal ničesar. Omejil se je na pristojnosti svoje funkcije v Hitu, s čimer si je hitro in zelo spretno zgradil obzidje, ki mu pravno nevešči preiskovalci niso mogli ničesar. Namesto da bi se držali predmeta preiskave in ga na podlagi že dobljenih podatkov spraševali o tem ali onem politiku, jih je zanimalo vse mogoče, kar s samo obravnavo ni imelo nobene neposredne zveze. Temu primerni so bili seveda tudi Stubejevi odgovori, ki so preiskovalce vidno jezili. V nemočnem besu pa so si posamezniki dovolili celo nesramnosti, ki niso bile ravno na ravni parlamentarnih preiskovalcev in ki so več govorile o njih samih kot o tem, kar so skušali zvedeti. Tako je npr. Iva Hvalico zanimalo, ali je Stubej prostovoljno podpisal Hitovo tožbo zoper njega, kar je pri Polonci Dobrajc vzbudilo reakcijo, ki jo lahko jemljemo kot nekakšen opomin. Podobno arogantno in brez vsakega takta se je Stubeja lotil Marjan Poljšak, pri katerem je spet morala reagirati Dobrajčeva: »Ja, gospod Poljšak!!!« Preiskovalec Poljšak se je pred pretečim Dobrajčinim glasom takoj umiril.

Davorin Lozej je skladno s svojimi referencami v Hitu dejal videz večje lojalnosti do preiskovalne komisije, vendar je bilo tudi od njega zvedeti vse mogoče, samo tistega ne, kar bi po logiki stvari moralo člane komisije najbolj zanimati. Tako smo zvedeli nekaj ilustrativnih zgodbic o rasti Hita, iz katerih se je dalo kvečjemu izluščiti nekaj komplimentov Danilu Kovačiču in iz katerih je razvidno, da se Kovačiču sicer lahko marsikaj očita, vsekakor pa se mu ne more oporekati, da ne bi ravnal kot dober gospodar. Ena od takšnih zgodb je sodelovanje Hita oziroma Kovačiča z ameriškim poslovnežem **Stevom Stojanovićem**(!?), ki naj bi Hitu podtaknil iztrošene igralne avtomate in kar naj bi mu Kovačič vrnil z odpovedjo pogodbe ter seveda umikom plačila. Spor o tem še vedno ni rešen. Zanimivo, toda vprašanje je, kaj iz tega so preiskovalci lahko izluščili v prid obravnavani temi. Nič, popolnoma nič!

In kdo vse od slovenskih politikov je hodil v Hit? Priči sta ugotovili, da mnogi. Tako Stubej kot Lozej se spominjata bivšega namestnika finančnega ministra Zvonka Drakslerja, medtem ko je Lozej na lastne oči videl Lojzeta Peterleta in Janeza Drnovška. Dovoljenje za obratovanje igralnice v Tolminu pa je po Lozejevih besedah zadnji podpisal Janez Kopač, takratni kratkotrajni finančni minister. Očitno je imel Kopač za to vse pristojnosti...

To je vse. Sami lahko ugotovite, koliko smo iz teh dveh pričevanj zvedeli o Hitovem podkupovanju slovenskih politikov oziroma njihovi koruptivnosti. Za spodaj podpisanega je jasno le to, da so vrli parlamentarni preiskovalci ponovno ukradli dan Bogu, nam državi pa spet nekaj davkoplačevalskega denarja. In to naj bi bila parlamentarna preiskava? V njeni slovenski izvedbi – čista izguba časa in denarja!

Ivo Kuljaj

- **DE 41, 23. 9.**
  Pritlikavost v majhni državi – Jože Smole
- **DE 43, 7. 10.**
  Vsi slovenski revolucionarji – Z Jožetom Smoletom polemizira Mladen Švarc

- **DE 45, 21. 10.**
  Uredništvo zaključilo polemiko

OGLASI MALIH

ODDAM

Trije šoloobvezni otroci, brez očeta, odstopimo mamico srednjih let, živahno in temperamentno – brez zaposlitve. Najraje ponoči, ko mi spimo in je ne potrebujemo.
Ponudbe: SEKS za KEKS!

Samski, brez sorodnikov nudim brezplačni prostor v lastniškem grobu, na Žalah. Prednost imajo karakterne temnolaske, ločenke so izvzete, do 40 let.
Ponudbe: V dvoje nama bo lepše!

NAJAMEM

Uspešen obrtnik z Gorenjske zaradi odsotnosti žene takoj najame psa za lajanje in pregon nezaželenih. Predvidoma za en mesec – do vrnitve žene iz bolnice. Rodovnik ni pomemben, saj ga tudi žena nima.
Ponudbe pod: Samo popoldan!

ŽENITNE PONUDBE

Mlad, krepak, temperamenten, Neslovenec, poln življenjskih moči, išče partnerko za zakon. Pogoj: samo ženske z urejenim slovenskim državljanstvom. Poroka takoj. Leta in druge podrobnosti niso važne.
Ponudbe: Javi se, čekam te.

ZAMENJAM

Dobro ohranjeno zeleno vojaško uniformo JNA, zimsko in letno, takoj zamenjam za drugo ustrezno uniformo. Prednost imajo lovske uniforme – lodn! Velikost št. 54.
Ponudbe pod: Zeleno za zeleno.

Študentske bone za prehrano zelo ugodno zamenjam za bencinske bone.
Ponudbe pošljite pod: Kalorije – oktani

IZGUBLJENO

V bližini centra za socialno delo sem pred dnevi izgubil svojo delavsko knjižico z 39 leti delovne dobe. Poštenega najditelja prosim, da mi leta vrne, knjižico pa lahko za nagrado obdrži.
Lojze Knap
(naslov v uredništvu)

Na vhod v Skupščino Republike Slovenije se je pred dnevi zatekel lepo rejen in negovan MASTIF. Slabo sliši na ime Artur. Zaradi predragega vzdrževanja ga lahko kdorkoli dobi v uredništvu.

RAZNO

Odvetnik, doma s Sicilije, z večdesetletno prakso v ZDA: Las Vegas, Čikago,... in odličnimi priporočili svojih rojakov, nudi svoje bogate izkušnje in nasvete. Prioriteto imajo ponudniki iz trenutno najaktualnejših afer.
Ponudbe pod: HIT ta HIP.

FOTOGRAFIJA TEDNA

Ne pustim si s... na glavo!

Slovenske investicije po novem

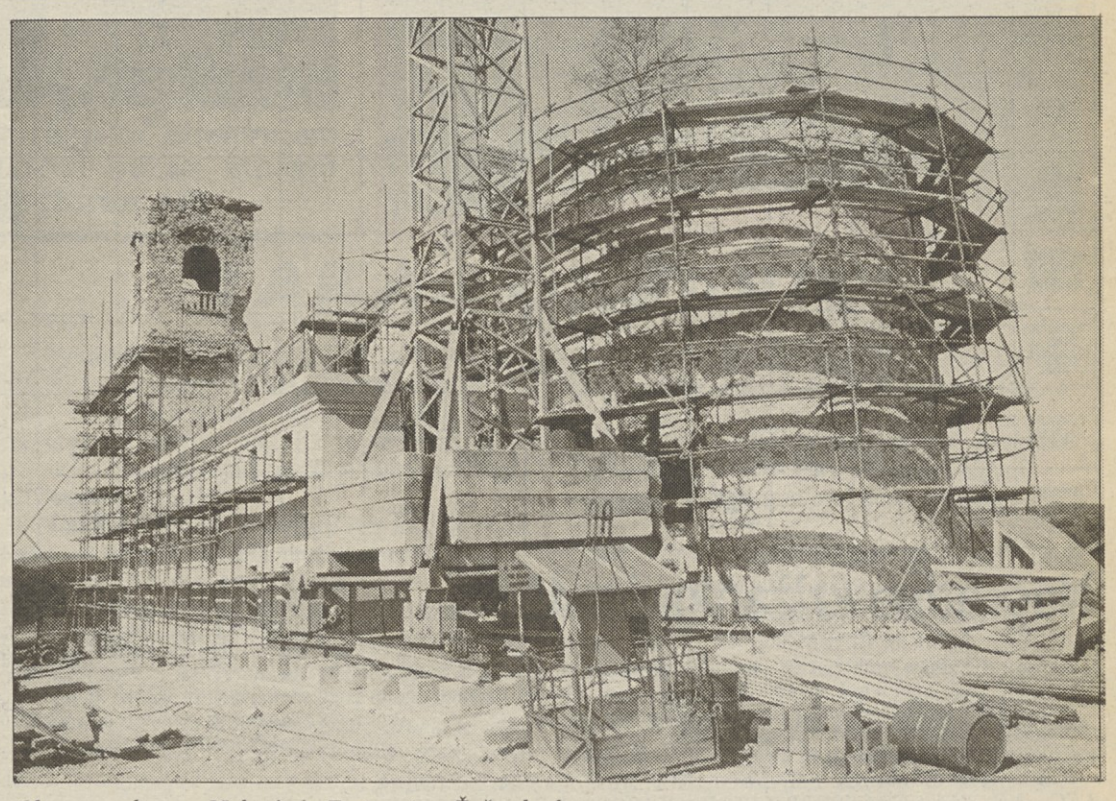

Obnova cerkve sv. Mohorja in Fortunata v Žužemberku

Humoreska

Tri muhe

– Ste videli brate Hrvate, kaj počno v Istri? smo povprašali, ko smo stopili v bife Bližnja srečanja posebne sorte.

»Kaj pa naj bi počeli v Istri? Saj so tam doma,« je posmehljivo odvrnil tovariš Neposredni proizvajalec raznih strok, ki je kot navadno tičal za šankom in goltal pivo.

– Njihova gor ali dol, smo se pridušali, saj ste najbrž slišali, da hrvaška vojska zaseda slovenske počitniške domove in nastanja tja begunce iz osrednje Bosne.

»Pa saj je to logično,« je dejal tovariš Neposredni, »kam pa naj jih namestijo. V Istri pa so prazne hiše. Pa še dve muhi, pravzaprav tri muhe bodo hadezejevci ubili na mah.«

– Kako to mislite, dve, tri muhe?

»Poglejte! Prva muha je to, da pač morajo begunce nekam dati. Ne morejo jih pustiti na cesti. Druga muha je to, da je treba malce popraviti volilno bazo v Istri. Saj menda veste, da je v Istri na volitvah za tako imenovane županije zmagala istrska demokratska akcija, skratka lokalna opcija, ne pa osrednja zagrebška HDZ. Torej je treba malce popraviti strukturo volilcev... Sicer pa smo podobno naredili pri nas, ko smo za nekaj dinarjev ponujali državljanstvo prav vsakemu, ki bi z juga ustrezno glasoval...«

– Kje pa je tretja muha?

»Tretja muha, ki jo hočejo ubiti, smo Slovenci. Seveda ne vsi Slovenci, ampak le tisti, ki imajo vikende v Istri. Begunce so naselili namreč izključno v slovenske počitniške domove. Torej begunce, ki so breme, je HDZ razporedil tam, kjer ima premalo glasov, v slovenske počitniške domove, ki tako ali tako gredo v nos.«

– Ampak Istrani se zdaj solidarizirajo s Slovenci. To je lahko nevarno za Hrvaško. Na ta način bo Zagreb še bolj osovražen v Istri. Lahko pride do separatističnih teženj...«

»Oh, separatistične težnje so že. Istrani bi najraje šli k Italiji. Zato Slovenija ni nikakršna grožnja. Imate pa prav, da je takšna hrvaška poteza lahko zelo tvegana. Ampak, ali ste kdaj poskušali ubiti tri muhe na mah? Pri tem se vam kaj lahko zgodi, da treščite z roko po muhah, pa pri tem razbijete tisto, na čemur muhe sedijo. Pri tem pa se vam lahko zgodi, da vam kakšna muha uide, lahko dve ali celo vse tri.«

– Ja, ampak naša oblast bi morala energično ukrepati...

»Kako pa? Saj smo že nekajkrat s Hrvati sklenili sporazum, od Rupla do Peterleta pa Drnovška in Kučana. Pa so vselej Hrvatje pozabili tak sporazum ratificirati oziroma so za ratifikacijo postavili nove pogoje. Zato mislim, da je najpametneje storiti nič.«

– Torej vdati se?

»Saj ni res. Spomnite se, kako nas je Milošević s svojo politiko prepričal, da smo se končno odločili zapustiti Jugoslavijo, ker so se Srbi nenadoma zdeli največji sovražniki Slovencev. No, zdaj isto poskuša Tuđman in nam skuša dokazati, da so Hrvatje naši sovražniki. Torej je za nas res najpametneje, da se za vselej ločimo od sanj o kakršnikoli Jugoslaviji.«

Bogo Sajovic

V ZASEDI

Peterletova diplomacija

Lojze Peterle, zunanji minister in šef SKD, je kot slednji prav spokojno sedel na kongresu »bratske« in po novem krščanskodemokratsko usmerjne HDZ. Kolikšnega državniškega pomena je bilo Lojzkovo sodelovanje na saborskem zborovanju vladajoče hrvaške stranke, smo lahko ugotovili takoj po njegovi vrnitvi v Ljubljano, ko je hrvaška vojska zasedla slovenske domove v Istri. Lojzek je tako dobil kratek kurz iz teme »diplomatica balkanica«, ki sta jo za dobre medsosedske odnose po drugi svetovni vojni utemeljila Kardelj in Bakarić. Njena poglavitna strankarsko »bratska« odlika pa se kaže v tem, da poslej, ko smo mi na oblasti, tako in tako ni več pomembno, čigavo je kaj, saj je vse naše. Prvič smo izgubili Istro od Dragonje do Mirne, zdaj izgubljamo počitniške domove.

Janševo zaposlovanje

Janez Janša, obrambni minister, še naprej zgovorno dokazuje, da zanj vojna za Slovenijo ni trajala samo 10 dni in da pravzaprav še traja. Kako Janša učinkovito spravlja na kolena sovražnike, je te dni javnosti predstavil Janez Kopač ki je zapisal, da je ministrstvo za obrambo v letih 1992 in 1993 uvažalo brez carine vse od odej, telefonov, smučarskih čevljev do postelj, pip in celo vijakov. Odveč je poudarjati, kako carina pri uvozu vseh teh izdelkov nastopa izključno kot instrument zaščite domače industrije. Po drugi strani pa je Janša s takšnim uvozom docela konkretiziral svoj socialdemokratski pogled na tako imenovano aktivno politiko zaposlovanja, s katero je krcnil po glavi ministrico Jožico Puhar in s katero naj bi prihodnje leto omilili nezaposlenost.

Kmetičeva penzija

Slavko Kmetič, šef sindikata strojevodij, je končno dosegel svoj zgodovinski sindikalni cilj: uspelo se mu je upokojiti po zloglasnem in izkoriščevalskem zakonu o poslancih. Brez dvoma bo ta poslanska penzija Slavku vlila novo dozo revolucionarnega duha, ki bo dvignila na noge njegove in v primerjavi z njegovo penzijo mizerno plačane sotrpine na železnici. Rezultat pa je znan že vnaprej: režim, za katerega se je boril Slavko in mu je omogočil poslansko upokojitev, bo za policisti, cariniki, kontrolorji letenja in zaporniškimi pazniki slej ko prej omejil pravico do stavke tudi strojevodjem. Nekaterim se bo kmalu začelo kolcati po nedemokratičnem komunizmu!

Gasparijeva odcepitev

Mitja Gaspari, finančni minister, je dejal, da se je treba tudi na finančnem področju čimprej odcepiti od Jugoslavije, s katero nas vežejo določila o neomejenem solidarnostnem vračanju posojil, najetih še v skupni državi. Ni pa povedal, da bo Slovenija po računih, ki jih bo plačala za to odcepitev, skupaj s sedanjo in predvideno zadolženostjo, bolj zadolžena, kot je bila kdaj koli v bivši Jugoslaviji. Od česa se bomo torej odcepili?

Kuli

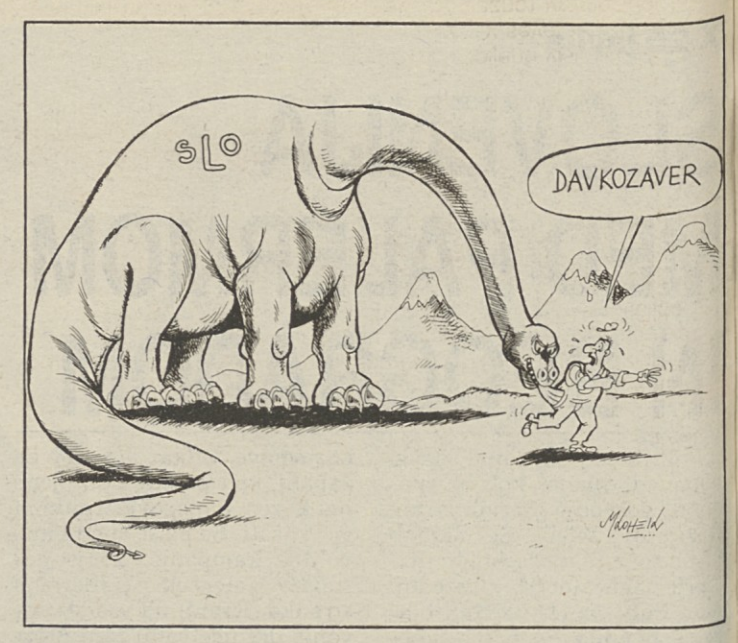

Horoskop

Razločen opis

Eden najslavnejših slikarjev vseh časov je Španec Pablo Picasso (rojen 25. oktobra 1881) s pravim imenom Pablo Ruiz y Picasso. Že mlad je ubral pot mnogih umetnikov in se iz rodne Španije napotil v Pariz, kjer je preživel večji del svojega življenja. Čeprav je bil tudi grafik in kipar, je najbolj znan po svojih slikarskih umetninah. Te so bile v različnih obdobjih različne. Prve v modrih barvah, po letu 1905 jim sledijo slike v rožnatih barvah. Po letu 1907 se je usmeril v nove raziskave, sodeloval s slikarjem Braquom, kar je končno pripeljalo do kubizma. Po letu 1917 je risal v novem klasicističnem stilu, po letu 1925 pa stopnjeval transformacije naravnih oblik do ekspresionistične Guernice. Ta leta 1937 narisana slika je tudi njegovo najbolj znano delo. Povod zanjo je bilo bombardiranje baskovske vasi Guernica. Porušila so ga letala nemške legije Kondor, ki so bila v španski državljanski vojni na strani generala Franca. Picasso je umrl v tujini še pred koncem Francove vladavine, v oporoki pa je izrecno zahteval, da Guernica ne sme biti razstavljena v Španiji, dokler v njej vlada fašistični režim.

Pravijo, da je nekega večera Picasso prišel bolj zgodaj domov in v stanovanju zasačil tata, ki pa je uspel pobegniti. Slikar je takoj poklical policijo, ta pa se je zanimala, kakšen je bil tat. Slikar je prijel za blok in dejal policistom:

»Lahko vam ga narišem.«

Policija je Picassovo risbo prefotografirala, razmnožila in razposlala v ustrezne urade. Po osmih dneh so slikarja obvestili, da so na podlagi njegove risbe aretirali v več krajih več sumljivih tipov: dve opici, stroj za pranje perila, zebro, dva vžigalnika in tramvaj.

V tem tednu so bili rojeni še nizozemski humanist Erazem Rotterdamski, francoski revolucionar Georges Danton, ameriški državnik Theodore Roosevelt, angleški pomorščak James Cook, pruski strateg Helmuth von Moltke, ruski pisatelj Ivan S. Turgenjev, italijanski violinist Nicolo Paganini, avstrijski skladatelj Johann Strauss, madžarski skladatelj Ferenc (Franz) Liszt in slovenski pesnik Simon Jenko.

Deni

AVTOR: SIMON BIZJAK	DOSEGA VEČJE PREUDARMOSTI	TOPNIŠTVO	ANONIMNOSTI	KAČJI GLAS	GRŠKA BOGINJA USODE	BORIS KOPITAR	ANTIČNI BEOTIJEC	VLAKNA IZ KOKONOV SVILOPREJKE	ANTIČNO MESTO V BEOCIJI	IVAN LEVAR	NAJVIŠJA ZNANSTVENA IN UM. USTANOVA	STARA JAPONSKA PRESTOLNICA
ŠP. LUKA OB BISKAJSKEM ZALIVU												
ŽENSKA, KI VODI PREISKAVO												
POKRAJINA V JV. DELU SREDNJE GRČIJE						KRAJ BLIZU ZADRA				POVRŠINSKA MERA / UNITARIST		
IGRANJE Z GIBI, MIMOS / HINKO SMREKAR				NEODIM	NORVEŠKA GLASBENA SKUPINA	UM. SLOG MED RENESANSO IN KLASICIZMOM	BIVŠI AVSTR. DIRKAČ (NIKI) / PER. PISEC (M. VARGAS)					STARA PRESTOLNICA S. BABILONIJE
DELAVSKA ENOTNOST	AGAMEMNONOVA HČI V GR. MIT.	MOTORISTIKA	TROPSKA PAPIGA	FR. PISATELJ / MILOŠ MIKELN					PESNIŠKI ŠTIK / MATI			
ISLAMSKI VERSKI POGLAVAR					MAKEDONSKO KOLO / ŠIITSKA MILICA			PRIJETNO DRAŽILO / KALCIJEV KARBONAT				
RAZSTAVA KIPARSKIH DEL NA PROSTEM									ŽUŽELKA KI BOLEČE PIČI				GOETHEJEVA MATI / NIZ. MESTO (SIR)		
SL. IGRALKA IDA KRAVANJA (RINA)				MATIJA ..... ZILJSKI					VOJNI TOVARIŠ (STAR.)					
NOVA GORICA			KRAJ V BARANJI, S. OD OSIJEKA	STEGIPČ. PISATELJ / PRIPADNIK ESERJEV					NENAGLAŠENE BESEDE	PULZ, UTRIP	AM. HUM. PISEC (GEORGE) / LUKA NA DONU			ZAMISEL	DENARNI FOND
TRANSILVANIJA, SEDMOGRAŠKA						GNUS, OGABNOST / ANG. IGRALEC (EDMUND)						GALATEJIN LJUBIMEC / AM. IGRALEC (RICHARD)			
OTOK PRED JZ. OBALO SUMATRE					EKSOTIČNA ZNAČILNOST / STATUA									DANSKA / SPREMLJEVALEC OGNJA	
ZGOŠČENO IZRAŽENA GLOBOKA MISEL						NARODOSLOVEC / NATRIJ							KOS CELOTE / CARL ORF		
ČVRSTOST, KREPKOST								NOV POJAV, NOVOST							
JAPONSKA NABIRALKA BISEROV				GRŠKI BOG PASTIRJEV				TANTAL		NAGRADNA KRIŽANKA	PRIPADNIK LJUDSTVA, KI SE SELI				

Nagradna križanka št. 45

Rešeno križanko nam pošljite do 18. oktobra 1993 na naslov: ČZP Enotnost, Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana, p.p. 479 na dopisnici ali v pismu s pripisom. Nagradna križanka št. 45

Nagrade so 1.000, 700 in 500 tolarjev.

Rešitev nagradne križanke št. 43

BIBIČ, ASSISI, INANA, RMANEC, STRD, AEK, NASTA, IK, IGRALEC, NN, OA, TRANSFORMATOR, KASOS, AA, LESKOVAR, IVANKA, VI, ANETO, PALEOLITIK, OZIR, ENIGMATIKA, TEOLOG, CS, OONA, ANTON, OSA, GRILL ROOM ORLI, POPAJ, IU, SLANI, DOL, STOLETJE, TANA, ISPA, ČAS, RIM

Izžrebani reševalci nagradne križanke št. 43

1. Sonja Perša, Rožički vrh 75a, 69244 Videm ob Ščavnici,
2. Peter Jeglič, Ljubljanska c. 84a, 61230 Domžale
3. Marko Bucik, A. Gabršča 40, 65290 Šempeter pri Gorici.

Nagrade bomo poslali po pošti.

Križanko pripravil SALOMONOV UGANKAR

Politik novega kova

Prisega, da ni prisegel!

VREME

Piše: Andrej Velkavrh

Brez sprememb

Ne le uradno, tudi dejansko se je začela kurilna sezona. Letos je ohladitev nastopila skoraj do dneva natančno.

Dotok hladnega zraka v ponedeljek čez dan je bil tako izrazit, da so bile marsikje po Sloveniji jutranje temperature višje od dnevnih. Celotno podobo je začinil še mrzli dežek, tako drugačen od dežja, ki smo ga bili deležni skoraj mesec dni ob toplem jugozahodniku. Morda je zanimivo tudi to, da se je najbolj izrazito ohladilo ravno v prizemni zračni plasti, saj bi ob tako nizkih temperaturah pri tleh (bilo je okoli 8 stopinj) v gorah pričakovali vsaj nekaj pod ničlo. Toda na Kredarici je bila temperatura ob istem času 2 stopinji in je deževalo. Na dobrih 1500 m nižji Lisci je bilo hladneje. Ob lepem, anticiklonalnem vremenu so pri nas v zimskem času pogosti temperaturni obrati. Še teden dni in oktober bo za nami. Leta 1703 je bil ta mesec tudi moker: »11. oktobra je Ljubljanica zaradi štirinajstdnevnega deževja tako narasla, da še starci česa takega ne pomnijo...«, je zapisal J. G. Dolničar v svoji kroniki. Navaja še, da so bile v Ljubljani v Trnovem in Krakovem hiše napol pod vodo. Kasneje so reko regulirali in skopali Gruberjev prekop.

Slabo vreme se letos res ne da. Odcepljeno višinsko jedro hladnega zraka in z njim povezan ciklon v severnem Sredozemlju nam bosta krojila (ne preveč prijazno) vreme tudi ta konec tedna.